ABDULLAH CEVDET'İN MUSİKİ İLE TEDAVİ ADLI ESERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Nurhan KARAZEYBEK

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hasan AKDAĞ

Uşak

Eylül, 2019

ABDULLAH CEVDET'İN "MUSİKİ İLE TEDAVİ" ADLI ESERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Nurhan KARAZEYBEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Geleneksel Türk El Sanatları Anabilim Dalı
Dr. Öğr. Üyesi Hasan AKDAĞ

Uşak Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eylül, 2019

ÖZET

ABDULLAH CEVDET'İN MUSİKİ İLE TEDAVİ

ADLI ESERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Nurhan KARAZEYBEK

Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eylül 2019

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hasan AKDAĞ

Müzik, doğal olmasının yanı sıra insan doğasındaki duyguları da yansıtmaktadır. Güzel sanatlar alanında önemli bir yeri olan müzik, insan ruhu ile de bütünleşerek insan duyguları üzerinde etkide bulunmaktadır.

İnsanlar müziği hem sevinçli, hem de hüzünlü olduğu zamanlarda dinlerler. Bazı zamanlarda da dinlenmek amacıyla müzik dinlerler. Aynı şekilde müzik, tedavi amacı ile de kullanılmaktadır. Müziğin insanların psikolojileri üzerinde etkisi olduğu bilinmekte ve çeşitli tedavilerde kullanıldığı görülmektedir.

Müzik, Selçuklu ve Osmanlılar döneminde hekimler aracılığı ile tedavi yöntemi olarak kullanılmış ve bununla kalmayıp darüşşifalara girerek kurumsallaşmıştır. Tedavide kullanılan müzik, her hastalığın tedavi yöntemine göre uygun bir ritim, söz, müzik dizisi belirler. Yapılan araştırmalar biyolojik kökenli hastalıklarda bile müzik ile tedavinin kullanıldığını ve fayda sağladığını göstermektedir.

Abdullah Cevdet tarihimizde hastalıkların tedavisinde Musikiyi kullanan doktorlarımız arasındadır. Bu araştırmada, musikinin tedavi sürecinde kullanılmasına yönelik olarak Dr. Abdullah Cevdet'in kaleme aldığı *"Musiki İle Tedavi"* eserinin incelenmesi yapılacaktır. Bu amaca yönelik olarak, musikinin hangi tedavilerde kullanıldığı ve kullanım alanları belirtilerek alan yazına katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Musiki, Tedavi, Abdullah Cevdet*

ABSTARCT

A REVIEW OF "MUSİKİ İLE TEDAVİ (MUSIC THERAPY)"
BY ABDULLAH CEVDET

Nurhan KARAZEYBEK

Traditional Turkish Handicraft Department
Uşak University Institute of Social Sciences, September 2019
Thesis Advisor: Dr. Hasan AKDAĞ

Aside from being natural, music reflects the natural human emotions, as well. Music, an important component of fine arts, affects emotions by mingling with human spirit.

People listen to music when they are either sad or happy. In similar vein, music is used for treatment, as well. Having known the fact that it has positive effects on human psychology, music has been used in various treatments.

Music was used as a method of treatment in Seljuq and Ottoman age; moreover, it was institutionalized when adopted by hospitals (Dar al-Shifa). The music used for treatment sets the corresponding rhythm, lyrics and melody pattern considering the particular treatment methodology of the disorder. The studies show that music therapy has been used and worked, even, with biological originated disorders.

Abdullah Cevdet is one of our first doctors to use music as a health care.

The study will present a review of "Music Therapy" written by Dr. Abdullah Cevdet to describe the use of music during the treatment. To this end, it is aimed to contribute to the literature by investigating which disorders music is used against.

Key Words: *Music, Treatment, Abdullah Cevdet.*

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Sosyal Bilimler Enstitüsü Geleneksel Türk Sanatları Yüksek Lisans öğrencisi Nurhan KARAZEYBEK'in "Abdullah Cevdet'in Musiki İle Tedavi Adlı Eserinin Değerlendirilmesi" başlıklı tezi 10.09.2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

JÜRÜ ÜYELERİ **İmza**

Danışman **: Dr. Öğr. Üyesi Hasan AKDAĞ** ……..

Asıl Jüri Üyesi **: Prof. Dr. Bilal SEZER** ……..

Asıl Jüri Üyesi **: Prof. Dr. Fikri SALMAN** ……..

Enstitü Müdürü

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı	:	Nurhan KARAZEYBEK
Doğum Yeri ve Tarihi	:	UŞAK / Merkez / 14.02.1986
Lisans Eğitim	:	Muğla Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Müzik Öğretmenliği

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar	:	Mardin Savur Yeşilalan Çok Programlı Lise Kütahya Gediz Yenikent Ortaokulu Manisa Soma Linyit Anadolu Lisesi Sivaslı Yayalar İmam Hatip Ortaokulu Şehit Abdülkadir Kılavuz Anadolu Lisesi

İletişim

e-posta adresi	:	nuriskz@hotmail.com

ÖNSÖZ

Müzik, insan yaşamının her döneminde var olanbir kavram olarak, hayatımızda duygu ve düşüncelerimiziçevremize yansıtabileceğimiz önemli bir iletişim aracıdır.Bu bağlamda müzik, insanlara özgü ve insanın doğasında bulunan bir davranış biçimi olarak, bireysel ve toplumsal iletişim sağlamada oldukça güçlü bir etkiye sahiptir.

Geçmişten günümüze kadar varlığını evrensel bir dil olarakkabul ettiren müzik, hem birey ve toplumların birbirleri ile etkileşim içerisindeolmasını sağlamış, hem de birey ve toplumların ruhsal anlamda duygu vedüşüncelerinin değişme ve gelişmesine büyük katkılar sağlamıştır.Bu bağlamda müzik,pek çok ruhsal vebedensel rahatsızlıkların tedavisinde alternatif ve destekleyici bir tedavi yöntemi olarak kullanılmıştır. Çünkü bu konuda gerçekleştirilen araştırma ve uygulamalar müziğin, doğru kullanılması durumunda insanlar üzerinde olumlu etkiler ortaya çıkarabileceğini ortaya çıkartmıştır.Bu nedenle müzik; geçmişten günümüze çeşitli sağlık bakım ortamlarında yaygın olarak kullanıla gelmiştir.

Günümüzde sağlık bakımında fiziksel, psikolojik ve sosyal etkilerinden yararlanılan bir yöntem olarak müzik terapi uygulamalarında, bireyin yaşam kalitesinin artması hedeflenmektedir. Çünkü yaşam kalitesi, fiziksel sağlığın ötesinde bir alanı kapsamakta olup, kavram olarak da sağlığa vurgu yapmaktadır. Bu çerçevede alternatif ya da destekleyici bir tedavi yöntemi olarak müzikleterapi;*"bir hastalık ya da yetersizliğin psikolojik ve fizyolojik etkilerinin giderilmesine yardımcı olabilmek için müziğin klinik ve kanıta dayalı"*olarak açıklanabilir.

Bu çalışmada, Abdullah Cevdet'in"Musiki ile Tedavi"adlı eserinin transkripsiyonu yapılarak, konu güncel kaynaklarla değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda özellikle günümüzde, müziğe ilginin bir yansıması olarak, geçmişte alan yazında önemli bir kaynak olan bu eser, akademik anlamda araştırmalarla modern Türkiye'nin toplumsal yapısına ilişkin kayıp halkalardan birini hak ettiği yerekoymak açısından son derece önemlidir. Ayrıca ülkemizde toplumsal bir kültür öğesi olarak müziğin taşıması gereken önemini ortaya çıkarma anlamında da büyük bir önem arz etmektedir.

Çalışmada Abdullah Cevdet'in "Musiki ile Tedavi" adlı eserinin bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu bağlamda çalışma üç bölümden oluşmuştur.

Bu çalışma sırasında da; kaynaklara ulaşma, alıntı yapma ve özellikle eserin transkripsiyonu konusunda bir takım zorluklarla karşılaşılmıştır. Ancak konuya karşı danışman hocamın ilgi ve desteği, bütün zorlukları aşmamda önemli bir katkı sağlamıştır.

Bu bağlamda çalışmalarım boyunca bana akademik anlamda yol gösteren, destek olan ve çalışma sürecinde motive eden değerli tez danışmanım Dr. Hasan AKDAĞ'a, ve tez jürimde bulunarak değerli görüşleri ile çalışmama katkı sağlayan jüri üyelerine gönülden teşekkür ederim.

Ayrıca yaşamım boyunca aldığım her kararda arkamda duran değerli aileme ve son olarak, bu çalışmam dahil her konuda bana destek olan motivasyon kaynağım olan değerli Anneme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Nurhan KARAZEYBEK

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **II**

ABSTARCT ..... **III**

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ..... **IV**

ÖZGEÇMİŞ ..... **V**

ÖNSÖZ ..... **VI**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Musiki ile Tedavinin Tarihsel Gelişim Süreci **5**

1.1.1. Ortaçağ Dönemi 6

1.1.2. Selçuklu Dönemi ve Osmanlı Dönemi 6

1.1.3.Günümüzde Müzik ile Terapi 7

1.2. Musiki ile Yapılan Tedavi Yöntemleri **9**

1.2.1. Müzik ile Terapi 9

1.2.2. Tedavide Fayda Sağlayan Makamlar 10

1.2.3. Tedavi Yöntemlerinde Kullanılan Araçlar 11

İKİNCİ BÖLÜM

YAZAR VE ESER HAKKINDA

2.1. Yazarın Hayatı ve Eserleri 13

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ABDULLAH CEVDET'İN "MUSİKİ İLE TEDAVİ" ADLI ESERİNİN TRANSKRİPSİYONU

3.1. "Musiki ile Tedavi" Adlı Eserin Transkripsiyonu 17

3.2. "Musiki ile Tedavi" Adlı Eserin Değerlendirmesi..... 74

SONUÇ..... 80

KAYNAKÇA 83

GİRİŞ

Müzik kelimesi, Yunanca kökenden gelmekte ve Türkçe ’de musiki olarak da karşımıza çıkmaktadır (Güner, 2007: 99). Müzik temelde tabiattaki bütün süreçlerin bir yansıması olarak, kuşlardan, böceklerden ve tabiatta gerçekleşen pek çok doğal olaydan ortaya çıkan bir armoni olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağlamda müziğin doğal süreçlerden yansıyarak oluştuğu söylenebilmektedir (Kalender, 2016: 271).

Müzik, doğal olmasının yanı sıra insan doğasındaki duyguları da yansıtmaktadır. Güzel sanatlar alanında önemli bir yeri olan müzik, insan ruhu ile de bütünleşerek insanın duyguları üzerinde etkide bulunmaktadır. Çoğu zaman hem sevincimizi hem de hüznümüzü ifade etmek için müziği kullandığımız gibi bazı zamanlarda dinlenmek amacıyla da müzik dinlemekteyiz. Aynı şekilde müzik, tedavi amacı ile de kullanılmaktadır. Müziğin insanların psikolojileri üzerinde etkisi olduğu bilinmekte ve çeşitli tedavilerde kullanıldığı görülmektedir (Kalender, 2016: 275).

Müzik tarih boyunca ruhsal vebedensel rahatsızlıkların tedavisinde alternatif ve destekleyici bir yöntem olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda tarihimizde Selçuklu ve Osmanlılar döneminde de hekimler aracılığı ile tedavi yöntemi olarak uygulanmış ve bununla kalmayıp darüşşifalara girerek kurumsallaşmıştır. Musiki ile tedavi yönteminin kullanıldığı ilk darüşşifa ise Osmanlılar döneminde 1488 yılında tedavilere başlamış olan Edirne Sultan II. Bayezid Darüşşifası’dır. Aküstik yapısı ve müzik sahnesi ile farklı bir yapıya sahiptir. İlk başta 10 kişiden oluşan sazende ve hanende topluluğu ile hastalara konserler verilmektedir. (Şengül, 2008: 44).

Tedavide kullanılan müzik, her hastalığın tedavi yöntemine göre uygun bir ritim, söz, müzik dizisi belirlenmektedir. Yapılan araştırmalar biyolojik kökenli hastalıklarda bile müzik ile tedavinin kullanıldığını ve fayda sağladığını göstermektedir. Bu sebeple günümüzde müzikle tedavi yöntemleri halen çalışılmakta ve geliştirilmektedir.(Güner, 2007: 101-102).

Çalışmada Abdullah Cevdet'in **"Musiki ile Tedavi"**adlı eserinin transkripsiyonu yapılarakbir değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışma üç bölümden oluşmuştur.

Birinci bölümde;konuya genel bir giriş yapılarak,geçmişten günümüze kadar müziğin insanlar üzerinde güçlü bir etkisinin olduğu vurgulanmış ve müziğin alternatif ve destekleyici bir tedavi yöntemi olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Çalışmaya esas olacak konu ile ilgili *"araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve problem cümle"* üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde, musiki ile tedavinin gelişimi ve tedavi yöntemleri irdelenerek kavramsal çerçeve ortaya konulmuştur. Bu bağlamda tarihsel bir süreç içerisinde "Orta Çağ, Selçuklu ve Osmanlı" dönemleri ele alınmıştır. Daha sonra musiki ile yapılan tedavi yöntemleri ve günümüzdeki uygulamaları üzerinde durulmuştur. Ayrıca bu bölümde musiki ile tedavide kullanılan araçlara da yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde, yazar ve eser hakkında genel bir bilgi verilerek, **"Musiki ile Tedavi"**adlı eserin transkripsiyonu yapılarak genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Son olarak çalışmaya esas olan konu ve eserle ilgili genel bir değerlendirme ve sonuç ortaya konulmuştur.

Bu çalışma kapsamındaAbdullah Cevdet'in **"Musiki İle Tedavi"** adlı eserinin transkripsiyonu ve değerlendirilmesine yönelik *"araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve problem cümle"*şu şekilde belirtilebilir

Problem Durumu

Dünyada musiki ile tedavi pek çok ülkede uygulanan bir tedavi yöntemidir. Ülke tarihimizde de musiki ile tedaviyöntemi yoğun bir şekilde kullanılmış ve hala da tercih edilmektedir.İnsanlık tarihi boyunca batı (Köyel, 2017: 23)ve doğu toplumlarında pek çok hastalıklar musiki ile tedaviedilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda hastalıkları musiki ile tedavi yöntemi pek çok esere konu olmuştur. Geçmişte yazılan bu eserlerin büyük bir kısmı Osmanlıca olarak kaleme alınmıştır. Bu nedenle bu eserlerin dilimize çevrilmesi hayati bir önem taşımaktadır. Çünkü musiki ile tedavi yöntemleri hakkında yeterli bilgiye ulaşılamamaktadır.Yine geçmişte musiki ile hastalıkların tedavilerinde yapılan uygulamalaryazılı hale getirilmediği için konu hakkında yeteri kadar bilgiye ulaşmada çoğu zaman sorunlar yaşanmaktadır (Şengül,2008: 47).

Abdullah Cevdet tarihimizde hastalıkların tedavisinde Musikiyi kullanan ilk doktorlarımız arasındadır. Abdullah Cevdet'in, sağlık ve felsefe gibi alanlarda pek çok kitaplarıbulunmaktadır.

Bu eserlerden tıp ile ilgili olanlar; "Kolera, Musiki ile Tedavi, A'malık ve İctihad'da" makale olarak yayımlanan "Kafkasya'daki Müslümanlara Beyannamesi" şeklinde sıralanabilir.Abdullah Cevdet'in bu eserlerin dışında farklı eserleri debulunmaktadır. "Dimağ''(1890), "Fizyolociya ve Hıfz-ı Sıhhat-i Dimağ" ve "Melekat-ı Akliyye"(1894) ve Masumiyet (1894) adlı şiir kitapları bu eserlerden birkaçıdır (Tansu, 2002: 24).

Araştırmanın Amacı

Abdullah Cevdet'in hastalıkları musiki ile tedavi etmede kullandığı yöntemlerle ilgili kaleme aldığı eserlerin günümüze taşınması büyük bir önem taşımaktadır.

Bu çalışmada Abdullah Cevdet'in hastalıkları tedavi etmede kullandığı musiki yöntemleri araştırılacaktır. Bu bağlamda çalışmanın iki temel amacı bulunmaktadır.

- Abdullah Cevdet'in Musiki ile tedavi yöntemlerinde yaptığı araştırma ve çalışmalar incelenecektir.
- Abdullah Cevdet'in hastalıkları müzik ile tedavi etme yöntemleri bağlamında yazılan eserleri gelecek kuşaklara aktarılmış olacaktır.

Araştırmanın Önemi

Müzik, doğadaki süreçlerin ve ilahi kudretin bir yansıması olarak hayatımızda her zaman özel bir yere sahiptir. Bu bağlamda, Allah'ın doğada yarattığı güzelliklerin, insan psikolojisi üzerinde yarattığı etki her zaman bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda yaşamın dengesini bozan her etki, insan üzerinde de etki oluştururken; ilahi kudret ile musikinin insan üzerindeki etkisini dengeleyici olarak tanımlanmaktadır (Kalender,2016: 279).

Günümüzde insanoğlunun pek çok duyguyu kendi içinde barındırması ve ifade etmede kullandığı pek çok yöntemin içerisinde en önemli yerin musiki olduğu görülmektedir (Arslan, 2015: 103). İnsanların rahatlamak, duygularını diğer insanlara aktarmak ve paylaşmak amacıyla kullandığı musiki, yine kendi özüne döndüğünde insanın tedavi edilmesinde de kullanılan doğal bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (Kalender,2016: 280).

Bu araştırmada, musikinin tedavi sürecinde kullanılmasına yönelik olarak Dr. Abdullah Cevdet'in kaleme aldığı eserlerin incelenmesi yapılmıştır. Bu amaca yönelik olarak, musikinin hangi tedavilerde kullanıldığı ve kullanım alanları belirtilerek alanyazına katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Problem Cümlesi

Türk müziği dünyasından Dr. Abdullah Cevdet'in **"Musiki ile Tedavi"** adlı eserinde bahsi geçen müzikle tedavinin tarihsel gelişimi, kullanım alanları ve musiki ile tedavi yöntemleri nedir?

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, müzikle tedavi yöntemi hakkında olup, Dr. Abdullah Cevdet'in **"Musiki ile Tedavi"**adlı eserin transkripsiyonu ile sınırlıdır.

Araştırma İle İlgili Tanımlar

Abdullah Cevdet'in **"Musiki ile Tedavi"**adlı eseri hakkında yapılan bu araştırma kapsamında "müzik, tedavi ve müzikle tedavi" kavramları tanımlanacaktır.

Müzik;*"duygu ve düşüncelerin seslerle ifade edilebildiği, içerisinde estetik nitelikler taşıyan ve evrensel düzeyde bütün insanlığa ulaşabilen ortak bir dil"* olarak tanımlanmaktadır (Şengül, 2008: 7).

Tedavi;*sağlığı bozulmuş olan bireyi sağlığına kavuşturmak için yapılan tıbbi işlemler"* şeklinde tanımlanabilir (Şengül, 2008: 8)

Müzikle Tedavi;"sağlığı bozulmuş kişilerin kısa sürede tedavi edilmesi amacıyla, ritim, melodi, armoni gibi müzik unsurları kullanılarak planlı bir çalışma sürecinde uygulanan tedavi yöntemi" olarak tanımlanmaktadır (Karamızrak, 2014: 54).

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Musiki ile Tedavinin Tarihsel Gelişim Süreci

Eski çağlardan beri insanlar, hastalıkların tedavisinde inançları ve öğrendikleri bilgiler doğrultusunda çeşitli tedavi yöntemleri kullanmışlardır. Bu tedavi yöntemlerinden biri de müzikle tedavi olup, en etkileyici yöntemlerden biri olarak kabul edilmektedir. Müzikle tedavi yönteminin uygulanması tıp tarihi kadar eskilere dayanmaktadır. İnsanlık tarihinde Antik dönemlerde; *"İbraniler, Eski Yunanlılar, Romalılar ve Mısır Medeniyetleri"* gibi pek çok medeniyet müzik ile tedavi yöntemlerini farklı şekillerde uygulamışlardır (Yiğitbaş, 1972: 17).

İnsanlık tarihinin ilk zaman dilimlerinde insanlar, kötü ruh veya cin adı verilen varlıkların hastalıklara neden olduklarınainanırlardı. Bu kötü varlıklar; sihirbaz, hekim ve şamanların öncülüğünde gerçekleştirilentörenlerle tedavi edilir ve kontrol altına alınırdı. Bu tedavilerde; müzik, dans, ritim ve şarkılar tedavitörenlerinin vazgeçilmez öğeleriydi(Gençel, 2006: 698).

Bu çerçevede müzikletedavi uygulamalarına Antik Dönemlerde de rastlanmaktadır. İbrâni kaynaklarındahükümdar Saul'ün histeriden meydana gelmiş sinirlilik ve hiddet halinin, DavutPeygamberin rebap nağmeleriyle sona erdiğinden bahsedilmektedir. İbrâniler müziğigenellikle savaş, cenaze alaylarında ve ruhsal âyinlerde de ilahiler şeklinde kullanmışlardır.Yine Hz. Musa, kutsal kitapları Tevrat'ı resitatif (konuşmayı andıran şarkı gibi)tarzda okumalarını tavsiye etmiştir.

Eski Yunanlılar ise müziği her türlü erdemin esasısaymışlardır. Onlara göre müzik, ruhun eğitimi ve arınabilmesi için büyük bir güçtü. EskiYunan kaynaklarında *Paignon* olarak

adı geçen havalar, dertlere karşı avunma, ilaç,hastalıktan kurtulma şarkıları olarak kabul edilmiştir. (Ak, 2013:22).

Eski Mısır'da ise müzik, insanların kendilerini aşmaları için temel bir araç olarakgörülmüştür. Müzik, her asırda onlar için önemli olmuş ve çeşitli törenlerde daimakullanılmıştır(Ak, 2013:35).

Avrupa'da, Hristiyanlığın yayılışından Rönesans'a dek olan dönemde yani Ortaçağ'damüzikle tedaviye ilişkin önemli sayılabilecek örneklere pek rastlanmamaktadır. Batıkaynaklarının bu konuya dair verdiği bilgiler daha çok Antik dönemlere veya Rönesanssonrası Avrupa'ya aittir.Bu bağlamda, Antik Yunan mitolojisinde Apollon, müziğin tedavi gücünü kullanmış ve bu alanda büyük başarılar elde etmiştir. Aynı şekilde Pisagor da müziğin tedavi edici gücünü ruh sağlığı tedavisinde kullanmıştır ve ses onun için ruh üzerinde en iyi tedavi aracı haline gelmiştir. Hipokrat ve Platonda tıbbın yetersiz geldiği yerlerde müziği kullanmış ve bu şekilde hastalarını tedavi etmişlerdir. Bu dönemde *"felç, epilepsi, melankoli, mani, cinnet, histeri, afazi,* kolera, *kızamık, kuduz*" gibi hastalıkların tedavisinde müzik ile tedavi yöntemlerinin kullanıldığına dair veriler bulunmaktadır. Bu konuda eski bir Yunan atasözü '*İnsan ıstırabını dindirmek bir şarkıyı kullanabilme olanağı ile bağlantılıdır.*' şeklinde ifade edilmektedir(Karamızrak, 2014: 56).

1.1.1. Ortaçağ Dönemi

Orta Çağ Avrupası'nda müzikle tedavinin çalışılması olarak insanlar "Türk İslam" bilim adamlarının etkisi altında Antik dönem bilgileri ile sınırlı kalmışlardır.15. Yüzyılda*"tarantula hastalığı"* İtalya'da müzik ile tedavi edilmiştir. Alan yazındaki kaynaklara göre bu hastalar müzik eşliğinde terleyene kadar dans ettirilerek, sonrasında derin uykuya dalmaları sağlanarak tedavi edilmişler.Bu bağlamda tarihte müzik bazı din adamları tarafından tanrının bir hediyesi olarak kabul edilirken, diğer bir kısmı din adamları tarafından müzik şeytani olarak görülmüştür. Fakat daha sonraları zamanla müzik tedavi aracı olarak kullanılmış ve kabul edilmiştir (Birkan,2014: 38).

1.1.2. Selçuklu Dönemi ve Osmanlı Dönemi

Anadolu'da Türkler, müziği ruh hastalıklarının tedavisinde ilk defa uygulayan medeniyetlerden biridir. Batı toplumları ruh hastalarını bir hasta olarak kabul etmeyip, onlara

işkence yaptıkları Orta Çağ'da Türkler, onları bir hasta olarak kabul etmiş, ruh sağlığına, ruh hastalarına ve tedavilerine büyük önem vermişlerdir (Güvenç, 1999: 815-816).

Selçuklu ve Osmanlı dönemleri Türklerin musiki ile tedavi yöntemini tam olarak kullanmaya başladıkları ve aktif çalışmalar yapıldığı bir dönemdir. Bu dönemde Farabi, İbni Sina, Hasan Şuri, Gevrekzade Hasan Efendi, Razi gibi isimler musiki ile tedavi konusunda birçok çalışma yapmışlardır.

Doktorlarımız bu dönemlerde hastalıklar üzerinde hangi rahatsızlığa hangi melodinin iyi geldiğini hastanın nabzına bakarak ayarlamışlar ve buna göre tedavi yöntemleri uygulamışlardır.Bu dönemde darüşşifalarda akıl hastaları için bazı gün ve saatlerde düzenli olarak mehterhane-i hakani çaldırırlardı.Dönemin başlıca kullanılan enstrümanları arasında;*"zurna,davul,zil,kös,trampet,nakkare"* gelmektedir.

Selçuklular döneminde musiki ile tedavi yönteminin kullanıldığı hastaneler arasında Nureddin hastanesi(1154),Kayseri Gevher Nesibe Tıp Medresesi ve Maristanı(1206),Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası(1228-9),Amasya Darüşşifası(1308) gelmektedir.

Osmanlı döneminde musiki ile tedavinin kullanıldığı hastaneler arasında ise; Bursa Yıldırım Darüşşifası, Fatih Darüşşifası(1470), Edirne Sultan II.Beyazıd Darüşşifası (1488) ve Süleymaniye Tıp Medresesi ve Darüşşifası(1557) gelmektedir (Erer ve Atıcı, 2010: 30-31).

Bütün bunlar göz önüne alındığında görüyoruz ki Selçuklu ve Osmanlı döneminde hastalıkların musiki ile tedavi edilmesine oldukça önem verilmiş, özellikle ruh hastalıklarının tedavisinde sıkça musiki ile tedaviye başvurulmuş ve dönemin hastaneleri buna uygun şekilde düzenlenmiştir(Erer ve Atıcı,2010: 30).

1.1.3.Günümüzde Müzik ile Terapi

Günümüzde pek çok ülkede müzikle tedavinin önemi tekrar fark edilmeye başlamıştır. Bu bağlamda çalışan ülkeler daha çok müzik terapisti yetiştirmeye yönelik eğitim merkezleri ve dernekler oluşturmaya başlamışlardır. Özellikle "Norveç, Letonya, Japonya, İngiltere ve Brezilya"gibi ülkeler daha çok müzikle terapi alanında Lisans ve Yüksek Lisans düzeyinde programlar oluşturmaya çalışırken, Arjantin gibi ülkelerde dernekler aracılığı ile müzik terapisti yetiştirmeye çalışmaktadır.

Türkiye'de ise günümüzde müzikleterapi konusunda akademik düzeyde eğitimveren herhangi bir kurum bulunmamaktadır. Ancak özel iki merkez olan TÜTEM veTÜMATA*(Türk Musikisini Araştırma ve Tanıtma Grubu)'* da Türk Müziği ile tedaviyeyönelik uygulama ve araştırmalar gerçekleştirmektedir. Yine 2013 yılında ÜsküdarÜniversitesi'ne bağlı olarak "Müzik Terapi Uygulama ve Araştırma Merkezi"kurulmuş, 2014 yılında ise bir grup araştırmacı tarafından Ankara'da "MüzikTerapi Derneği"kurulmuştur. Bu oluşumlar dışında Sağlık Bakanlığı bünyesinde, çalışma konuları arasında müzikterapinin de yer aldığı geleneksel, tamamlayıcı ve alternatif tıp uygulamaları dairebaşkanlığı kurulmuştur(Uçaner ve Jelen, 2015: 35-40).

Günümüzde müzik ile tedavi yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.Müzik terapisinden*"çocuklar, yetişkinler, akli sağlık ihtiyacı olan oldukça yaşlı insanlar, öğrenme güçlüğü yaşayanlar, fiziksel yetersizliği olanlar, kronik ağrıları olan bireyler*" gibi çok çeşitli gruplar faydalanabilmektedir(Ak, 2013: 223).

Müzik çocukların dikkat dağınıklığı,okuma yazma becerilerinin geliştirilmesi ve davranış problemlerinin çözülmesinde müzikten faydalanılmaktadır. Genellikle çocuğun bulunduğu ortamda farklı renkte çeşitli enstrümanlar bulunur ve çocuk bunlardan hangisini isterse onu kullanarak tedavi edilmeye çalışılır (Çelik, Yıldırım, Doğru, 2015: 54).

Aynı zamanda müziğin beyin üzerinde de bir takım etkileri görülmektedir. Baş ağrısının tedavisinde,depresyonda olan hastanın duygu durumunun kontrolünde ve daha sağlıklı ve sosyal bir birey olabilmesinde yine müziğin iyileştirici gücünden faydalanılmaktadır.

Kalp hastalıklarının tedavisinde,solunum düzensizliği tedavisinde ve yine Alzhemir ve Demans hastalıklarında iletişim ve konuşma yoluyla müziğin tedavi gücü görülmektedir.

Afazi,Epilepsi veDepresyon rahatsızlıklarında yine müziğin iyileştirici gücünden faydalanılmaktadır (Kılıç ve Taşçı, 2013: 359).).

Türkiye de akademik anlamda her ne kadar uygulanmasadaDr. Rahmi Orunç Güvenç gruplarla beraber tedavi yöntemlerini uygulamaktadır.

1.2. Musiki ile Yapılan Tedavi Yöntemleri

1.2.1. Müzik ile Terapi

Müzik herkes tarafından ilk olarak bir eğlence aracı olarak görülsede derinlere inildiğinde insan psikolojisine etki eden duygu ve düşüncelerimize tercüman olan ve gerek bedenimizde gerekse ruhumuzda iyileştirici etkisi olan birçok araştırma sonucunda görülmektedir.

Yapılan araştırmalar gösteriyor ki müzik öğrencilerin ifade yeteneğini geliştirmekte ve psikolojilerine olumlu yönde katkı sağlamaktadır. Gerek estetik yönlerini geliştirmelerinde gerekse daha mutlu bireyler olabilmelerinde etkili olabilmektedir. Müziğin çocuklar üzerinde okuma yazma yetilerinin gelişmesinde bile etkisi görülmektedir (Eren,2012: 14).

Tıp dünyasında ise birçok alanda müziğin iyileştirici etkisinden faydalanılmaktadır.Onkoloji,Kardiyoloji,Nöroloji ve Pediatri gibi alanlarda müziğin iyileştirici etkisinden yararlanılmaktadır. İngiltere'de R. Brocklesby Londra 1749 basımlı eserinde müzik ile tedavi yöntemlerini incelemiştir. R. Clay Londra 1882 basımlı eserinde müzik ile tedavi yöntemlerini incelemiş özellikle ritim,armoni ve melodinin çocuk hastalıkları üzerinde daha etkili olduğunun üzerinde durmuştur.Shakespeare,1595'te yazdığı "Kral Richard" adlı eserinde müziğin insan ruhu üzerinde tedavi yöntemlerine değinmiştir (Birkan, 2014: 38-40).

Fransa'da ise; Quarin'in musiki ile tedavi yöntemini kullanarak iyileştirmiş olduğu bir epilepsi hastasından söz edebiliriz. Bruckman ise krampları olan bir hastanın piyano sesi ile tedavi edildiğini yazmıştır. Marguet (1769) "Nabzı iyi anlamak için tek yöntem" adlı eserinde melankoli rahatsızlığını tedavi etmek için musiki ile terapi yöntemini kullanmıştır(Birkan, 2014: 39).

14. Yüzyıldan itibaren Fransa'da musiki ile tedavi yöntemleri akıl hastalarındada uygulanmış ve bu tip merkezlerde çeşitli orkestralara kurulmuş ve hastalarında kendi müziklerini yaratmalarına fırsat sağlanmıştır(Birkan, 2014: 38).

Türklerde çok eski tarihlerden beri musiki kullanılmaktadır ve çeşitli enstrümanlar üflemeli olsun,telli olsun,vurmalı olsun kullanılmaktadır. Türk musikisi İslamiyet ile birlikte

çok güçlenmiştir.Sufilerde müziği savunmuş ve tedavi yöntemleri için elinden geleni yapmıştır(Birkan, 2014: 40).

1.2.2. Tedavide Fayda Sağlayan Makamlar

Klasik Türk müziği kullanılan darüşşifalarımızda zaman içinde sınıflandırılmıştır. Özellikle bu konuda Farabi'nin çalışmaları dikkat çekmektedir.Hastalığın türüne göre,günün saatlerine göre ve hastanın kişiliğine göre makamların etkisini sınıflandırmıştır.Bunlardan bazıları şu şekildedir.

- Rast Makamı:Felç hastalığının tedavisinde kullanılır,insanın ruhuna huzur veren bir makamdır.Güneş doğduktan sonra uygulanır.
- Rehavi Makamı:Baş ağrısında etkilidir. Genelde akıl hastalarına uygulanır ve imsak vaktinde etki eder.
- Zengule (Zirgule) Makamı:Kalp hastalıklarında etkilidir,sabah ve öğle arası uygulanır,uykuhali verir ve mide ile karaciğeri rahatlatır.
- Hüseyn-i Makamı:Otistik ve Spastik hastalıklarda kullanılır. İnsana sakinlik verir,sabah gün ağarırken uygulanır.
- Saba Makamı:Genellikle ruhsal hastalıkların tedavisinde uygulanır,kalp ve ayak ağrılarına tesir eder,insana cesaret verir,seher vaktinde uygulanır.
- Uşşak Makamı:Aşk ve mistik duygularımızın rahata ermesinde kullanılır,öğle vaktinde etkilidir.
- Hicaz Makamı:İdrar zorluğu yaşayan hastalara uygulanır,cinsi yönden uyarıcıdır ve yatsıdan sabaha kadar olan zaman diliminde uygulanır.
- İsfahan Makamı:Zihin açıcı ve zeka arttırıcı etkisi vardır. Gün batarken kullanılır.
- Irak Makamı:Menenjit ve beyin hastalıklarında kullanılır. Akşamüstü saatlerinde etkilidir.
- Buselik Makamı:Kulunç,bel ve bacak ağrılarının tedavisinde kullanılır,Kuşluk vaktinde etkilidir.
- Büzürk Makamı:Ateşli hastalıklara iyi gelir,yatsıdan sonra uygulanır.
- Neva Makamı:Ergenlik dönemindeki kız çocuklarının rahatsızlıklarında uygulanır. Akşam vakti etkilidir.

- Acemaşiran Makamı:Yaratıcılık ve ilham verir,vücudun dengede kalmasına yardım eder. Fecirden kuşluk vaktine kadar etkilidir.
- Zirefgent Makamı:Kulunç tedavisinde kullanılır. Uyku zamanı etkilidir.

Bunların dışında Hekim Başı Gevrekzade Hafız Hasan Efendi makamları çocukluk çağı içinde ayrıca sınıflandırmıştır.Bunlar ise aşağıda şu şekilde sıralanabilir (Birkan, 2014: 40-42).

- Irak Makamı:Menenjit hastalığında etkilidir.
- İsfahan Makamı:Soğuk algınlığı ve ateşli hastalıklardan korur.
- Zirefgent Makamı:İnme ve sırt ağrısı hastalıklarında kullanılır.
- Rehavi Makamı:Burun kanaması ve yüz felci tedavisinde kullanılır.
- Büzürk Makamı:Beyin hastalıklarında etkilidir ve kramp tedavisinde kullanılır.
- Zirgüle Makamı:Mide ve karaciğer hastalıklarında kullanılır.
- Hicaz Makamı:Üriner hastalıklarında kullanılır.
- Buselik Makamı:Göz hastalıklarının tedavisinde kullanılır.
- Uşşak Makamı:Ayak ağrısı tedavilerinde kullanılır.
- Hüseyn-i Makamı:Ateşli hastalıkların tedavisinde uygulanır.
- Neva Makamı:Puberteye erişmiş çocukların tedavisinde kullanılır (Çoban, 2005: 48-49.

1.2.3. Tedavi Yöntemlerinde Kullanılan Araçlar

Tıp Dünyasında kullanılan müzik ile tedavi türleri kişinin rahatsızlığına ve hastalıkların türüne göre de çeşitlilik göstermektedir.İnsan ruhunun daha sağlıklı ve uyum içerisinde olabilmesi için müziğin tedavi gücünden faydalanılmıştır.Müzikle tedavi yöntemleri şu şekilde sıralanmaktadır.

- Aktif Tedavi: Anadolu yogası olarak da bilinen bu tedavi yöntemi insan bedenini ruhsal ve fiziksel olarak daha sağlıklı bir şekilde sürdürmek için müzik eşliğinde toplu yada bireysel olarak uygulanabilen daha sağlıklı bir hayat sürdürebilmek için yapılmış egzersiz tarzı hareketlerin müzikle birleşimidir.
- Pasif Tedavi: Sırt üstü yere uzanarak verilen sus sesine adapte olup zihnimizi tüm olumsuz düşüncelerden temizleyip sonrasında düşüncelerimizin müzik terapistleri tarafından sorgulanıp konuşulduğu bir tedavi yöntemidir ve ülkemizde sıkça kullanılmaktadır.

- Baksı Dansı: Kılkopuz ve dombra çalgıları eşliğinde yapılan vücudun kireçlenmeden kurtaran ve kemik kas hareketlerini güçlendirip kan dolaşımını hızlandıran bir tedavi yöntemidir.
- Çalgılar ile Meşguliyet: Bu tedavi yöntemi hastaların birlikte yada bireysel çalgı çalarak güven duygularının gelişmesine yardımcı olan ve motor sinir sistemi bozukluklarının iyileşmesinde etki eden bir yöntemdir.
- Ritm Çalışmaları:Ritim çalışmaları sonucunda hastalar üzerindeki eklem rahatsızlığı kast katılığı gibi sorunların giderildiği görülmektedir.
- Dinleme: Dinleme yönteminde seçilen müzik türünün her ne kadar önemi olmasada ritim ve melodi olarak zengin bir tür seçilmelidir ve hasta üzerinde dikkat ve hafızayı güçlendirme gibi etkileri görülmektedir.

Günümüzde ise daha çok kullanılan müzik tedavi yöntemleri şu şeklide sıralanabilir:

- Pasif tedavi: Konser dinletilerek uygulanır.
- Aktif tedavi: Konser icra ettirilerek uygulanır, Müzik yaratılması sağlanarak uygulanır, dans ettirilerek uygulanır.(Gençel,2006: 703)

İKİNCİ BÖLÜM

YAZAR VE ESER HAKKINDA

Üçüncü bölümde, Abdullah Cevdet'in hayatı ve eserleri hakkında bilgilere yer verilmiştir. Bu bağlamda yazarın eğitim ve yaşam içerisinde düşünce hayatı ile ilgilide genel bir bilgide verilmektedir. Ayrıca bu çalışmaya esas teşkil eden konu ile ilgili yazarın (Abdullah Cevdet) "Musiki ile Tedavi"adlı eserinin transkripsiyonu yapılmıştır.

2.1. Yazarın Hayatı ve Eserleri

16 Eylül 1869 tarihinde, Elâzığ sınırları içinde bulunan, Arapkir'de dünyayageldi. Babası Diyarbakır Tabur Kâtibi Ömer Vasfi Efendi'dir.

İlkeğitimini Hozat ve Arapkir'de alan Cevdet, daha sonra Mamuretülaziz Askerî Rüşdiyesi'nekaydolmuştur. Buradan 27 Mayıs 1885 tarihinde mezun olmasının ardından İstanbul'agelerek Kuleli Askerî Tıbbiye İdadisi'ne devam eder. Abdullah Cevdet'inilk eğitiminde, hoca, imam gibi ilmiye sınıfına mensup olan ailesinin ve özellikle dinî konudabilgisi yüksek amcasının ve babasının etkisi büyüktür. Nitekim İbrahim Temo (2013: 27)anılarında Abdullah Cevdet'in eğitimi sırasında ve İttihad-ı Osmani Cemiyeti'nin kuruluşsüresince de dindar biri olduğunu yazar. Özellikle okula kaydolduğu dönemde öğrencilerarasında yönetime karşı olan görüşler ve hareketler mevcut olmasına karşın kendisini,muhtemelen aldığı dinî eğitimin etkisiyle bu hareketlerden uzak tutmuştur. Bu okuldaki üçyıllık öğreniminden sonra Abdullah Cevdet, hayatında büyük fikirsel değişimler yaşayacağı,Mekteb-i Tıbbiye'ye kaydolur. (Hanioğlu, 1981: 6).

Abdullah Cevdet tıbbiyedeki bu ortam içinde, dünyayı algılayışına dair büyük fikirseldeğişimler yaşar. Okuldaki Fransız ve Alman kökenli materyalizm ve pozitivizmle dolu buakademik atmosfer, çocukluğundan beri aldığı dinî eğitimle İstanbul'a gelen AbdullahCevdet'i radikal materyalist bir düşünce adamına

çevirecektir. Özellikle Felix Isnard'ın veBüchner'nın eserlerinin onda etkisi büyüktür. Tıbbiye eğitiminin son yıllarında Büchner'nın*Madde ve Kuvvet* eserini *Fizyolociya-i Tefekkür* ismiyle çevirir. Bununla beraber eğitimininson yıllarında, özellikle bilimsel materyalizmin ışığıyla, beynin belirli işlevlerini açıkladığı*Hıfz-ı Sıhhat-i Dimağ ve Melekat-ı Akliyye* ve İslam alimlerinin ve materyalist bilimadamlarının düşüncelerini uyumlu şekilde sunduğu *Fünun ve Felsefe* adlı eserini daha okulubitmeden yazar. Abdullah Cevdet'in tıbbiye yıllarındaki bahsettiğimiz Batılı fikirlerin sebepolduğu dinî inançlarındaki değişimler, onun politik düşüncelerini de şekillendirmiştir.Abdullah Cevdet, arkadaşları İbrahim Temo, İshak Sükuti (1868-1903) ve HüseyinzadeAli'nin (1864-1940) ilk kurucuları olduğu 1889 yılında gizlice kurulan İttihad-ı OsmaniCemiyeti'ne dahil olur. Okul içinde kurulan bu cemiyetin, başlangıçta siyasi bir programıyoktu; cemiyetin misyonu, Müslümanları imparatorluğun geldiği bu noktada, Batının liberalkültürü ile eğitmekti (Alkan, 2005: 2)

Abdullah Cevdet ailesinden aldığı kültürle dini eğilimli bir insan olmasına rağmen okuduğu mektebin içerisinde bulunduğu biyolojik materyalist eğilimlerden etkilenmiştir ve Ludvig Büchner'in Kraft und Stoff adlı eserini Fizyolociya-i Tefekkür(1890) ismi ile Türkçe'ye çevirmiştir. Daha sonrasında yine biyolojik materyalizm etkisi içeren Dimağ Fizyolociya ve Hıfz-ı Sihhat-i Dimağ(1890) ve Melekat-ı Akliye(1894) beyin fonksiyonları ile ilgili kitaplarını çıkartmıştır.

Yine aynı konular üzerinde durarak Maarrif, Musavver Cihan ve Resimli Kitap mecmuasında makalelerini yazmıştır.

1894 yılında Mektep-i Tıbbiye mezunu olan Abdullah Cevdet Haydarpaşa hastanesinde geçici olarak göz doktorluğu görevine Diyarbakır'da görevlendirilmiş ve arkasından kolera ile mücadele için Diyarbakır'a gönderilmiştir.

1897 Kanunu Evvel dergisinin başyazarlığını yaptı ve bununla birlikte Mısırda çıkan Kanun-i Esasi ile Romanya da çıkan Sada-yı Millet Cenevre ve Londra da yayımlanan çeşitli dergilerde müstear bir isimle yazılar yazmıştır.

Abdullah Cevdet'in II.Abdülhamit'e karşı dini görevlerini yerine getirmediği yolundaki iddialar sonucu gerçek halife sayılmaması gerektiği konusunda Osmanlı mecmuasında bu konuyla ilgili yazılar yazmış,içerisinde aynı konuyu işleyen Fetevayı

Şerife(1895 Cenevre) ile Mahkeme-i Kübra(1895 Paris) isimli eserleri cemiyet tarafından yayınlanmıştır.

Osmanlı Mecmuasının(1898) yayımından birçok maddi sıkıntılar çıkınca orta yolu bulmak için anlaşma yapmaya karar vermiş ve İshak Süküti ve Tunalı Hilmi gazetelerinde yazılar yazmama şartı ile 1500 er frank para ve 12 aylık 12 altın şartı ile yayını durdurmuş gibi göstermişlerdir.Bu dönemde yazdığı eserlerinin en iyileri arasında "Gustavele Sondan Mülhem Cumhur Ruhu" isimli eserleridir.Bütün bu eserlerin dışında Abdullah Cevdet'in şiir kitapları da bulunmaktadır.

Eylül 1904'te Türk kültüründe uzun yıllar etkisini devam ettirecek olan İctihad Mecmuası ile aynı ismi taşıyan yayınları kurmuştur.İctihad bu dönem içerisinde yarısı Türkçe diğer yarısı yabancı dillerde yayımlanan ve siyaset yerine kültüre önem veren önemli bir mecmua olmuştur.Bu dönem içerisinde Abdullah Cevdet II.Abdulhamid ve hükümet ile ilgili ağır eleştirilerde bulunduğu "Bir Rüya" (Cenevre 1904) adlı eserini yayımladığı için İsviçre'den sınır dışı edilmiş ve Osmanlı mecmuası kapatılmıştır.

II.Meşrutiyet döneminde Abdullah Cevdet Shakespeare den yaptığı tercümelerle önemli bir yer etmiştir.1898'de Cenevre'de Ode'yi, Mısır 1908 de Hamlet ve Julius Caesar tercümelerini yapmıştır.1090'da Mısır da Macbeth çevirisi yayımlamıştır.Romeo ve Julliet,Şehbal mecmuasında yayımlamıştır.Kral Lear(İstanbul 1917), Antuan ve Kleopatra İstanbul (1921) tercümelerini yayımlamıştır.

Abdullah Cevdet'in siyasi ve edebi olmayan eserleride bulunmaktadır.Bunlardan Gustave Le Son'un eserleri en önemlileridir. A1907'de Mısırda ilk baskısı yapılan Ruhu-l Akvam 1913'te İstanbul'dayayımlandı.1914'de İstanbul'da Asrımızın Nusus-ı Felsefiyesi yayımlanmıştır.1921'de Le son tercümeleriyle Dilmesti-i Mevlana-yı ve 1914'de Rubaiyyat-ı Ömer Hayyam ve Türkçe ye tercümelerini neşretmiştir.

Yine Abdullah Cevdet'in telif eserlerinin sayısı kırk altıyı, tercümelerinin sayısı da otuzu bulmaktadır. Tıpla ilgili olanları (Kolera, Mûsikî ile Tedavi, A'mâlık ve İctihad'da makale olarak da yayımlanan Kafkasya'daki Müslümanlara Beyannâme) dışındaki önemli bazı eserleri şunlardır: Mahkeme-i Kübrâ (1895), İki Emel (1898), Hadd-i Te'dîb, Ahmed Rıza Bey'e Açık Mektup (1903), Fünûn ve Felsefe (1906), Bir Hutbe (1909), İstanbul'da

Köpekler (1909), Yaşamak Korkusu (1910), Cihân-ı İslâma Dâir Bir Nazar-ı Târihî ve Felsefî (1922), Âdâb-ı Muâşeret Rehberi (1927) (T.D.V. İslam Ansiklopedisi, I. Cilt: 90-93)

Abdullah Cevdet 29 Kasım günü 1932 yılında hayata gözlerini kapamıştır.

Abdullah Cevdet yaşadığı dönemin önemli fikir akımları olan "Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük ve Batıcılık"fikir ve düşünce akımlarından etkilenmiştir. Abdullah Cevdet'in düşüncelerini"Doğu ve Batı" kaynakları önemli ölçüde etkilemiştir. Özellikle; El-Marri, Mevlana ve Ömer Hayyam'ın düşünce ve eserlerinden etkilendiği görülmektedir. Diğer taraftan Gustave Le Bon, Jean Marie Guyau ve "Bir Ahlakın İcmali", Louis Ludwig Büchner ve Jean Meslier ve Akl-ı Selîm eserlerinden de etkilendiği görülmektedir(Sekmez, 2018: 14-21).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ABDULLAH CEVDET'İN "MUSİKİ İLE TEDAVİ" ADLI ESERİNİN TRANSKRİPSİYONU

3.1. "Musiki ile Tedavi"Adlı Eserin Transkripsiyonu

Abdullah Cevdet'in "Musiki ile Tedavi" adlı eserinin transkripsiyonu aşağıda sayfa numaraları ile birlikte verilmiştir. "Musiki ile Tedavi" eserin daha önceki sayfaları eksik olduğu için 7. ile 63. sayfaları arasında toplam 56 sayfanın transkripsiyonu yapılmıştır.

Abdullah Cevdet'in "Musiki ile Tedavi" adlı eserinin transkripsiyonunda;her sayfada önce "Osmanlıca" metin, sonra metnin Türkçe tercümesi verilmiştir.

Abdullah Cevdet'in "Musiki ile Tedavi" Adlı Eserin Kapak Sayfası

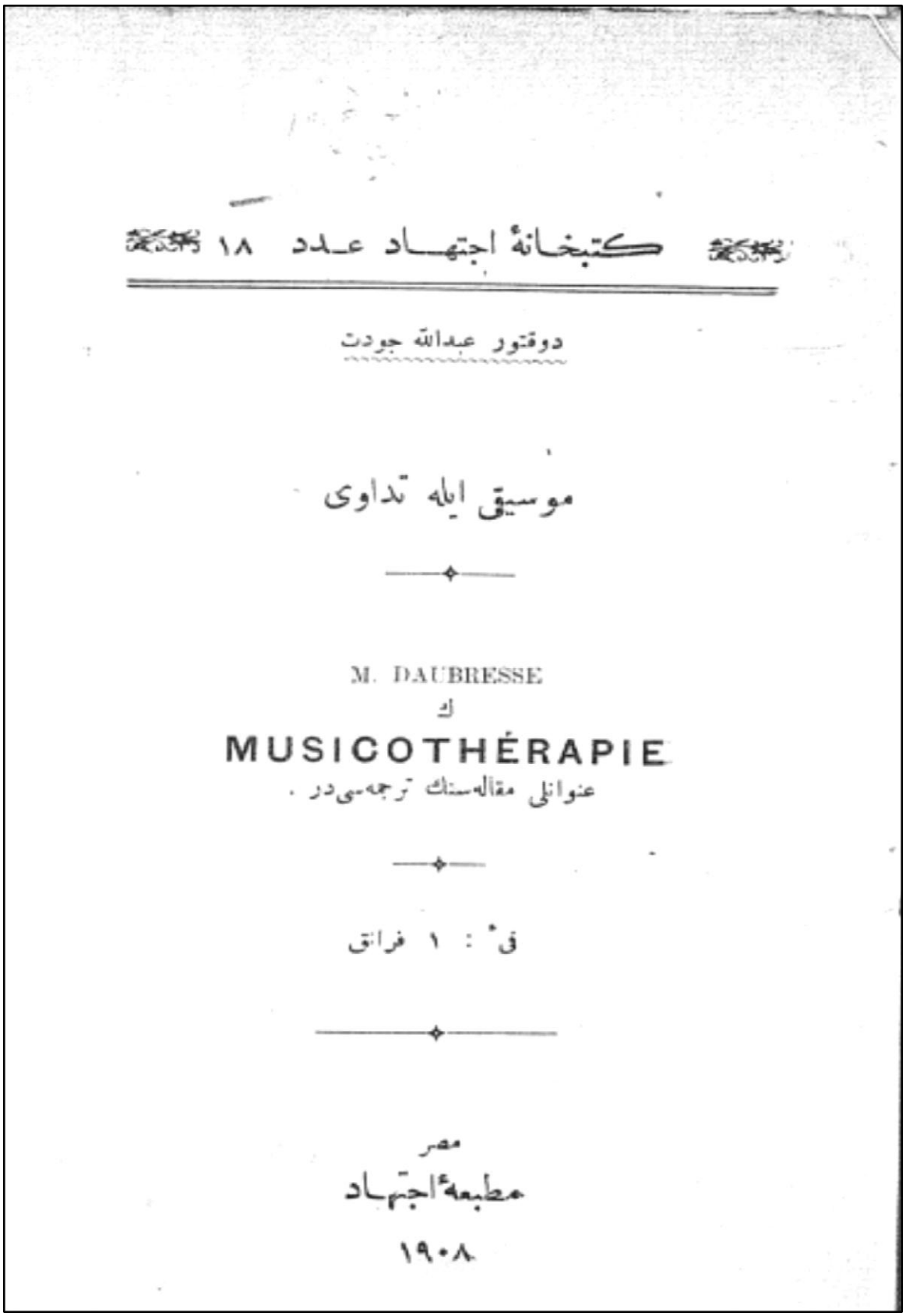

كتبخانهٔ اجتهاد عدد ١٨

دوقتور عبدالله جودت

موسيقى ايله تداوى

M. DAUBRESSE

ك

MUSICOTHÉRAPIE

عنوانلى مقالهسنك ترجمهسى در .

ق° : ١ فرانق

مصر

مطبعهٔ اجتهاد

١٩٠٨

7. Sayfa(Osmanlıca)

(۷)

« عونية موسيقيه » پوسته‌سی تشكيل ايدوب، هر بويوك خسته‌خانه‌نك معين قفوشلرينه، نوبتله اجرای آهنك ايدن موسيقی طاقيملرندن منتشر امواج رنانك تله‌فون طريقيله ايصالی تصميم ايتدی. بوفكر اساسی اوزه‌رينه مبنی تجارب شيمدی‌يه قادار، جالب‌دقت نتائج ويردی. بو نتيجه‌لردن باشليجه‌سی، صمت و سكوتی حكمران ايتمك و آك زياده متهيج الاعصاب خسته‌لره، تعميركار بير اويقو ويرمك اولدی. [شله‌نبورغ]شهرنده، اوزرلرنده عمليات جراحيه اجرا ايديلمش خسته‌لرك باننده هركون، تغنی و آلات موسيقيه ايله اجرای آهنك ايتمك ايچين بير « موسيقی‌شناس تيمارجی خانملر » قوميته‌سی تشكل ايتدی. موسيقی‌نك تحت تأثيرنده بوخسته‌لرك درجهٔ حرارتلرينك، خيليدن خيلی‌يه تنزل ايتديكی و آغرىلرينك بك آشكار بير درجه‌ده خفيفله‌ديكی مرتبهٔ ثبوته واردی. بولتون Bolton خسته خانه‌سنده‌ده عين نتيجه‌يه دسترس اولوندی. آلت موسيقی، كمان Violon ايدی. بير چوق سهر (اويو- ياماق) حال مرضی‌لرنده، ساعت ماكينه‌سی طرزنده زمبركله و ياخود الكتريك موتور (محرك)ی ايله متحرك

7. Sayfa(Çeviri)

“Avniye-i musikiye” postası teşkil edüp, her büyük hastahanenin muayyen koğuşlarına, nöbetle icrayı ahenk eden musiki takımlarından münteşir emvac-ı renanın telefon tarikıyla isalini tasmin etti. Bu fikr-i esasi üzerine mebni tecarüp şimdiye kadar, calib-i dikkat netayic verdi. Bu neticelerden başlıcası, samt ve sükutu hükümran etmek en ziyade müteheyyicü’l-asabhastalara tamirkar bir uyku vermek oldu. (Şelenburg) şehrinde üzerlerinde ameliyat-ı cerrahiye icra edilmiş hastaların yanında her gün teğanni ve alat-ı musikiye ile icra-yı ahenk etmek için bir “Musiki-şinas Timarcı Hanımlar” komitesi teşekkül etti. Musikinin taht-ı tesirinden bu hastaları derece i hararetlerinin hayliden hayliye tenezzül ettiği ve ağrılarının pek aşikar bir derecede hafiflediği mertebe-i subute vardı. Bolton hastanesinde de aynı neticeye destres olundu. Alet-i musiki keman idi. Birçok sinir (uyuyama) hal-i marazilerinde, saat makinesi tarzında zemberekle veyahut elektrik motor ile müteharrik

8. Sayfa (Osmanlıca)

(٨)

بير «موسيقى قوطوسى» استعمالندن فوق‌العاده نتائج شفائيه استحصال اولونمش‌در.

اشكال معينهٔ مرضيه نظر اعتباره آلينماقسزين ، موسيقى‌نك على‌العموم امراض اوزه‌رينه تأثيرى كنيش بير ساحهٔ تدقيق و تتبع تشكيل ايدر .

آلمان بير طبيب‌نك اثرى اولوب H. S. K. امضاسى آلتنده نشر ايديلمش اولان بير رساله‌نك حيرت انگيز فذلكه‌سنى بوراده درخاطر ايده‌جكز . طبيب مومى‌اليه بيان ايدر . كه « حال عافيتده بولونان كيمسه‌لرك سيكير لرينه طوقونان موسيقى ، خسته‌لرك حواسنه سكونت كتيريرر. عينى مؤلف علاوه ايدر ، ديرر ، كه برنجى‌درده يعنى حال عافيتده‌اولانلرده موسيقى‌نك اسماعيله «قرامپ» ضجرت . باش آغريلرى . باش دونمه‌لرى . بايغينلق حصوله كله‌بيلير . ارغنون صداسنى ايشيتمكله كندى كندينى غايب ايدوب متعاقباً بير حال استغراقه دوشن بير قادين‌ك حالنى ذكر ايدر وَ « عينى آلت موسيقى‌نك صدامى . باعيرصاقلرنده صوغوجان (دودالوحيد) بولونان كنج بير ايتاليان‌ده . سابق‌البيان قادينده

8. Sayfa (Çeviri)

bir ‘musiki kutusu’ istimalinden fevkalade netaic-i şifaiye istihsal olunmuştur.Eşkal-i muayyene-i maraziye nazar-ı itibara alınmaksızın, musikinin alelumum emraz üzerine tesiri geniş bir saha-i tetkik ve tetebbu teşkil eder.

Alınan bir tabibin eseri olup H.S.K. imzası altında neşr edilmiş olan bir risalenin hayret-engiz fezlekesini burada der-hatır edeceğiz tabib-i mumaileyh der ki (Hal-i afiyette bulunan kimselerin sinirlerine dokunan musiki, hastaların hevasına sükunet getirir.) Aynı müellif ilave eder. Der ki; birincilerde yani hal-i afiyette olanlarda musikinin esmaıyla “kıramp”, zacret ,baş ağrıları, baş dönmeleri, baygınlık husule gelebilir. Argenon sadasını işitmekle kendi kendisini ğayip edüp müteakiben bir hal-i istiğraka düşen bir kadının halini zikreder ve ‘aynı alet-i musikinin sadası bağırsaklarından soğulcan (devdilvahid bulunan genç bir İtalya’nda, sabıkulbeyan kadında).

9. Sayfa (Osmanlıca)

(٩)

متحصل اعراضه مشابه اعراض حصوله كتيريردى ◄
دير . (روسو) بير راهبك حالتى وقتيله نقل ايتمش
در ، كه بو راهب ارغنونك صداسندن اوقادار تأثر
ايدوردى . كه بعض كره آيين رهبانيتى ايفادن
عاجز قالارق كليسايى ترك ايتمه‌يه مجبور اولوردى .
بو راهبك رفقاى معيتندن بيرى اوزه‌رنده ده ، مذ
كور آلت موسيقى‌نك صداسى . بالعكس ، بير قهقهة
عصبيه حصوله كتيريردى . بو حال اكثر اوقات عبادتده
كندينك بولوناماماسنى موجب اولوردى .

[ويانه]لى طبيب ، « سيقى‌نك ، دوران دمى ، و
تنفسى تعديل و يا تسريع ايتديكنى »ده بيان ايدييور .
اكر موسيقى زنده وَ ثن اولورسه كوزلر پارلار ،
يوزه داها زياده رنك كلير ، نبض سرعت كسب
ايدر ، بدنك حرارتى آرتار ، قلب چاريار ، هضم داها
زياده سرعتله اجرا اولونور . (قدمانك ، ضيافتلرنى
موسيقى ترنمانيله ترفيق ايتمه‌لرى حكمتى بو وجه ايله
ايضاح اولونور .) اكر موسيقى منظم و بطيى اولور
سه كوزلر قاپانير ، چهره صارارير ، جلدك طراوتى

9. Sayfa (Çeviri)

“Münhasıl araza müşabih araz husule getirirdi” der. (Rosso) bir rahibin halini vaktiyle nakletmiştir ki bu rahip argununun sadasından o kadar teessür ederdi ki bazı kere ayin-i ruhbanisini ifadan aciz kalarak kiliseyi terk etmeye mecbur olurdu. Bu rahibin rüfeka-yı maiyetinden biri üzerinde de mezkur alet-i musikinin sadası bilakis bir kahkaha-i asabiye husule getirirdi. Bu hal ekser evkat ibadette kendisinin bulunamamasını mucip olurdu.

Viyanalı tabip Sayki’nin devran ve teneffüsü tadil veya tesri ettiğini de beyan ediyor. Eğer musiki zinde ve şen olursa gözler parlar, yüze daha ziyade renk gelir, nabız sürat kesbeder. Bedenin harareti artar, kalp çarpar, hazım daha ziyade süratle icra olunur. (Kudemanın ziyafetlerini musiki terennümatıyla terfik etmeleri hikmeti bu vech ile izah olunur). Eğer musiki muzlem ve batıyı olursa gözler kapanır, çehre sararır, cildin taraveti

10. Sayfa (Osmanlıca)

(١٠)

آزالير . قان قلبه دوغرو چكيلير . نبض داها ضعيف اورور . تنفس داها زياده فاصلهلى و داها اوزون اولور .

دوقتور H.S.K.. « موسيقي جملهٔ عضليه اوزه رينه ده اجراى تأثير ايدر »در . فى الحقيقه موسيقى، عسكر لرى . بوبوك يورغونلقلره متحمل قيلار . اثناى فاعليتلرنده قوتلرنى بير قات داها فضله لاشديريرر .

دانس (رقص) ، موسيقىنك محركيت عضليه قوتنه بير اثبات ديكر تشكيل ايدر . موسيقىسز . بو (أقزه رسيس)ه تحمل ايدهمهيهجك اولان كيمسهلرك موسيقى ايله بوتون كيجهلر دانس ايتديكلرى كورولور. آك كوچوك بير يورغونلقدن امتناع ايدن آك نازك بير قادين، آلات موسيقيهنك تأثيرنده ساعتلرجه تحت والس ايتمك ايچين چاره بولور . حاصل كلام . فابقجىلر . معدنجىلر . كيمجىلر . طاقت گداز ايشلريله مشغول اولوركن . تغنى ايدرلر .

دوقتور H.S.K. موسيقى ايله مختلف مزاجلر آره سندهكى ارتباطى تعيناً تدقيقاتى تعقيب ايدييور :

10. Sayfa (Çeviri)

azalır. Kan kalbe doğru çekilir, nabız daha zaif urur, teneffüs daha ziyade fasılalı ve daha uzun olur. Doktor H.S.K. ‘’musiki cümle-i azliye üzerine ve icrayı tesir eder.’’der. Filhakika musiki, askerleri büyük yorgunluklara mütehammil kılar. (mehter), esna-yı faaliyetlerinde kuvvetlerini bir kat daha fazlalattırır.

Dans (raks), musikinin muhrikiyet-i azliye kuvvetine bir isbat-ı diğer teşkil eder. Musikisiz bu (ekzersiz) e tahammül edemeyecek olan kimselerin musiki ile bütün geceler dans ettikleri görülür. En küçük bir yorgunluktan imtina eden en nazik bir kadın, alat-ı musikiyenin tesirinde saatlerce taht-ı vals etmek için çare bulur hasıl-ı kelam, kayıkçılar, madenciler, gemiciler, takat-güzar işleri ile meşgul olurken teganni ederler.

Doktor H.S.K. musiki ile muhtelif müzaçlar arasındaki irtibatı tayinen tetkikatını takip ediyor.

11. Sayfa (Osmanlıca)

(١١)

« [مزاج دموی] ؛ شن ، طبیعی ، سهل موسیقی دن خوشلانیر . [مالیخولیائی] لر آغیر ، جدی ، محتشم موسیقی ایسترلر . [لنفاتی] لر هیچ بیر موسیقی‌یی سومزلر . ساکن آدملر ، متبحرلر ، نه ایی شاعردرلر نه ایی موسیقی‌کار . »

هرنه قادار بو طرز تلقی‌یی بورایه نقل ایدیورسه‌ق ده ، شایان مناقشه بولماقدن ینه کندیمزی آلامایاجاغز . فلان مزاج فلان نوع موسیقی‌نك غیریسنی قبول ایتمز دیمك دوغروسی ، مسئله‌یی بك سطحی اولاراق نظر اعتباره آلماق دیمك‌در . دوغرودر : بزم ترجیح و انتخابمز ، مزاجمزه کوره‌در ، فقط بو بایده وراثتمزك ، محیطمزك ، تربیه‌مزك حکم و تأثیری ده واردر . بالذات بن بعض علما ، بعض متبحرین کوردم ، که موسیقی‌یی سومه یورلردی . بونلردن بعضلرینی ده طانیدم که موسیقی‌یه ممتاز بیر میلان کوسته‌ریورلردی ، بعضلری ایسه کمال عشقله موسیقی‌یی حرث ایدییور ، تتبع ایدییور ، تعلم ایدییوردی . بو خصوصده مطلق اولاراق هیچ بیر شی یوق‌در .

11. Sayfa (Çeviri)

Mizac-ı demevi şen tabii, seh-i musikiden hoşlanır. Malihülyalar ağır ciddi muhteşem musiki isterler. Lenfalar hiçbir musiki sevmezler. Sakin adamlar, mütebahhirler ne iyi şairlerdir ne iyi musikikar. Her ne kadar bu tarz–ı telakkiyi buraya naklediyorsak da, şayan-ı münakaşa bulmaktan yine kendimizi alamayacağız. Filan müzaç filan nevi musikinin gayrısını kabul etmez demek doğrusu, meseleyi pek sathi olarak nazar-ı itibara almak demektir. Doğrudur, bizim tercih ve intihabımız müzacımıza göredir.Fakat bu babda veraetimizin, muhitimizin terbiyemizin hüküm ve tesiri de vardır. Bizzat ben bazı ulema, bazı mütebahhirin gördüm ki musikiyi sevmiyorlardı. Bunlardan bazılarını da tanıdım ki musikiye mümtaz bir meyelan gösteriyorlardı. Bazıları ise kemal-i aşkla musikiyi hars ediyor tetebbu ediyor, teallüm ediyordu. Bu hususta mutlak olarak hiçbir şey yoktur.

12. Sayfa (Osmanlıca)

(١٢)

دوقتور .H.S.K امراضك تداويسنده موسيقى نك
استعمالنه عائد آلتى عدد قاعده وضع ايديبور :
١ً موسيقى نه قادار بسيط اولورسه روحك اونسبتده
لسان طبيعيسى اولور . وَ آز معارف ديده اولان
كيمسه لر اوزه رينه او نسبتده زياده اجراى تأثير ايدر .
٢ً هر مملكتك بير ملى « مه لودى » (هواى موسيقى)
سى بولوندىغندن . موسيقى . بو « مه لودى » يه نه قادار
ياقلاشيرسه او مه لودى ملى نك بولوندىغى مملكت خالقى
اوزه رينه او درجه بليغ التأثير اولور .
٣ً موسيقى . شخصك قابليت تأثريه سيله متناسب
اولمالى در .
٤ً تأثير موسيقى . كنديسنى ياواش ياواش حس
ايتديرمه لى در . بو وجهله بير ماليخوليائى Mélancolique
ايچين موسيقى اوّلاً آداجيو adagio دن باشلامالى در .
صوكره (آندانت Anante) ، متعاقباً (آل له غرو
(Allégro يه كچمه لى در . بير حديد المزاج ايچين
حركتلر عكسى ترتيب اوزره اجرا اولونمامالى در .
٥ً آلات موسيقيه . تعقيب اولونان مقصد دوائى يه

12. Sayfa (Çeviri)

Doktor H.S.K emrazın tedavisinde musikinin istimaline ait altı adet kaide vaz ediyor

1) Musiki ne kadar basit olursa ruhun ünsiyedde lisan-ı tabisi olur, ve az maarif-dide olan kimseler üzerine o nispette ziyade icrayı tesir eder.

2) Her memleketin bir milli melodisi (heva-yı musiki) bulunduğundan bu melodiye ne kadar yaklaşırsa o melodi-i millinin bulunduğu memleket halkı üzerine o derece beliğü't-tesir olur.

3) Musiki şahsın kabiliyet-i teessüresiyle mütenasip olmalıdır.

4) Tesir-i musiki kendisini yavaş yavaş hissettirmelidir bu vech ile bir malihülya (melankolik) için musiki evvela adacıo'dan (adagıo) başlamalıdır sonra andante müteakiben allegroya geçmelidir. Bir hadidü'lmizac için hareketler aksi tertib üzere icra olunmamalıdır.

5) Alat-ı musikiye takib olunan makasıd-ı devaiye.

13. Sayfa (Osmanlıca)

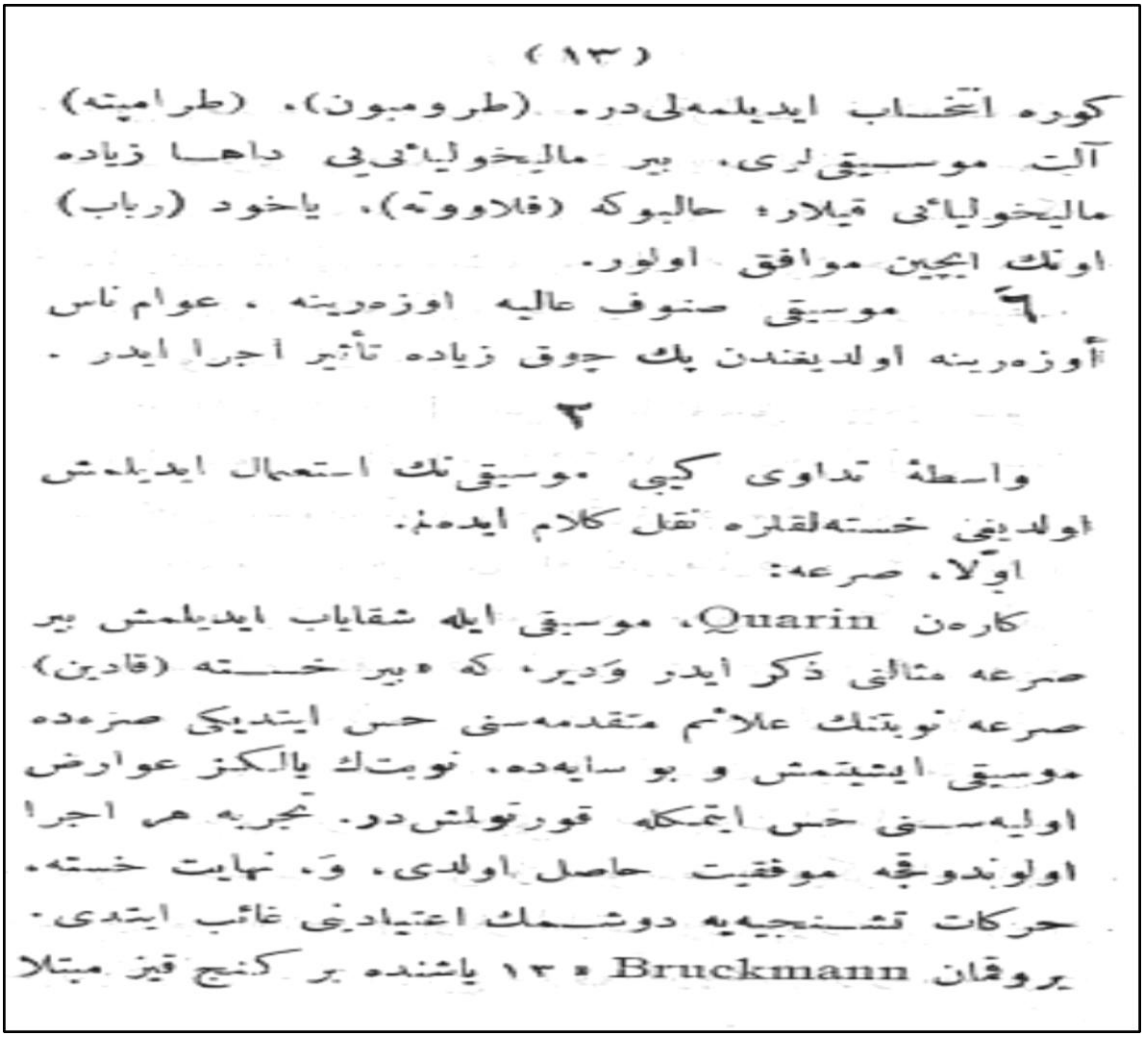

(١٣)

كوره انتخاب ايديلمه‌لى‌در. (طرومبون)، (طرامپته) آلت موسيقى‌لرى، بير مالیخولیاٴى‌يى داها زياده مالیخولیاٴى تيلاره حالبوكه (فلاووته)، ياخود (رباب) اونك ايچين موافق اولور.

٦ موسيقى صنوف عاليه اوزه‌رينه ، عوام ناس اوزه‌رينه اولديغندن پك چوق زياده تأثير اجرا ايدر .

٢

واسطهٔ تداوى كيبى موسيقى‌نك استعمال ايديلمش اولديغى خسته‌لقلره نقل كلام ايده‌لم.

اوّلا، صرعه:

كاره‌ن Quarin، موسيقى ايله شفايياب ايديلمش بير صرعه مثالى ذكر ايدر وَديرر، كه «بير خسته (قادين) صرعه نوبتنك علائم متقدمه‌سنى حس ايتديكى صره‌ده موسيقى ايشيتمش و بو سايه‌ده، نوبتك يالكز عوارض اوليه‌سنى حس ايتمكله قورتولمش‌در. تجربه هر اجرا اولوندوقجه موفقيت حاصل اولدى، وَ نهايت خسته، حركات تشنجيه‌يه دوشمك اعتيادينى غائب ايتدى. بروفان Bruckmann «١٣ ياشنده بر كنج قيز مبتلا

13. Sayfa (Çeviri)

göre intihab edilmelidir. (trombon, trampet), aleti musikileri bir malihülyayı daha ziyade malihülya kılar. Halbuki (flavute) yahud (rebab) onun için muvafık olur.

6) Musiki sunuf-ı aliye üzerine, avam-ı nas üzerine olduğundan pek çok ziyade tesir icra eder.

Vasıta-i tedavi gibi musikinin istimal edilmiş olduğu hastalıklara nakl-i kelam edelim. Evvela sara: Kâren musiki ile şifayab edilmiş bir sara misalini zikr eder ve der ki - Bir hasta kadın sara nöbetinin alaim-i mütekaddimesini hissettiği sırada musiki işitmiş ve bu sayede nöbetin yalnız avarız-ı evveliyesini hissetmekle kurtulmuştur tecrübe her icra olundukça muvaffakiyet hasıl oldu ve nihayet hasta harekat-ı teşennüciyeye düşmek itiyadını gayip etti. Bruckmann, ‘13 yaşında bir genç kız müptela

14. Sayfa (Osmanlıca)

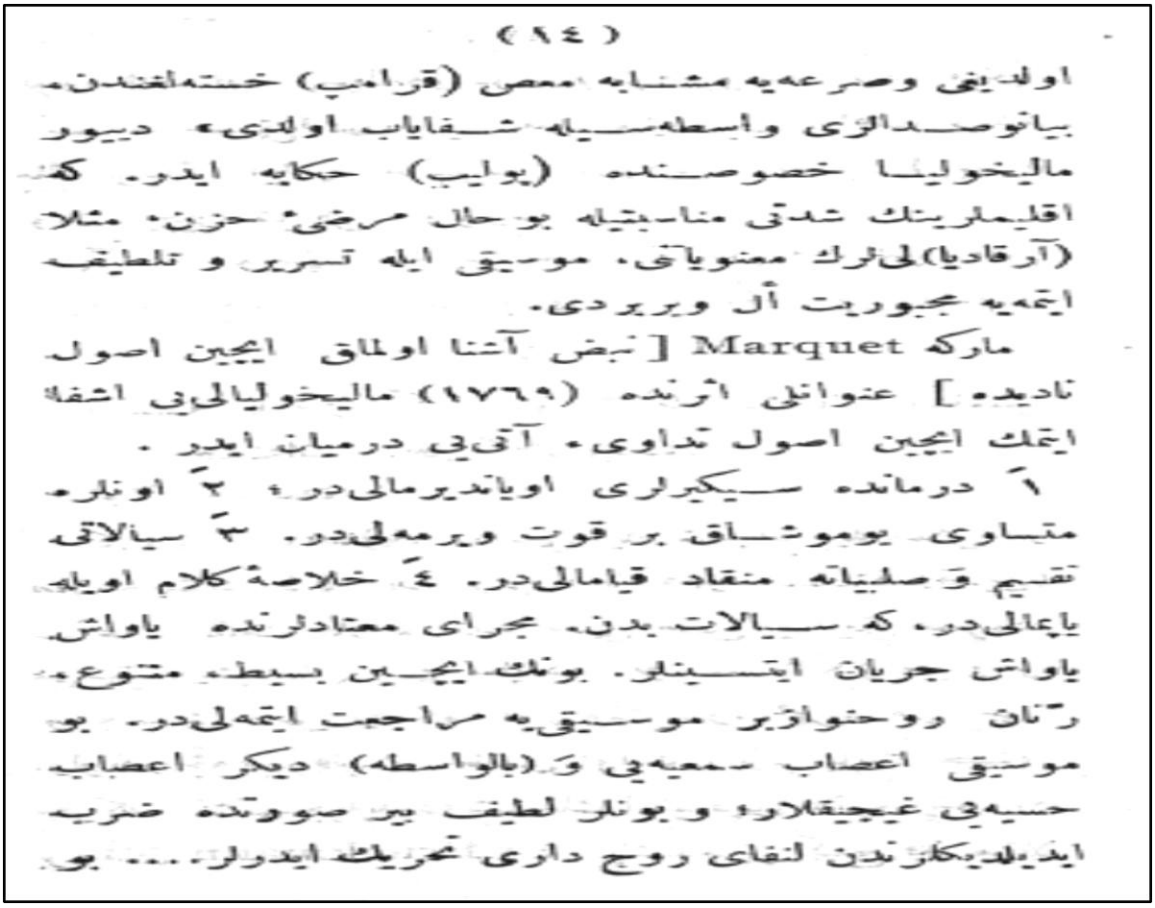

(١٤)

اولدیغی وصرعه‌یه مشابه معض (قرامپ) خسته‌لغندن،
بیانوصدالری واسطه‌سیله شفایاب اولدی، دیبور
مالیخولیا خصوصنده (پولیب) حکایه ایدر. که
اقلیملرینك شدتی مناسبتیله بو حال مرضی، حزن، مثلا
(آرقادیا)لیلرك معنویاتی، موسیقی ایله تسریر و تلطیف
ایتمه‌یه مجبوریت آل ویرردی.

ماركه Marquet [نبض آشنا اولمق ایچین اصول
نادیده] عنوانلی اثرنده (١٧٦٩) مالیخولیالی‌یی اشفا
ایتمك ایچین اصول تداوی، آتی‌یی درمیان ایدر.
١ً درمانده سیکیرلری اویاندیرمالی‌در، ٢ً اونلره
متساوی یومو‌شاق بر قوت ویرمه‌لی‌در. ٣ً سیالاتی
تقسیم وَ صلبیاته منقاد قیامالی‌در. ٤ً خلاصهٔ کلام اویله
یاپمالی‌در، که سیالات بدن، مجرای معتادلرنده یاواش
یاواش جریان ایتسینلر. بونك ایچین بسیطه متنوع،
رّنان روحنوازبر موسیقی‌یه مراجعت ایتمه‌لی‌در. بو
موسیقی اعصاب سمعیه‌یی وَ (بالواسطه) دیکر اعصاب
حسیه‌یی غیجیقلاره، و بونلر لطیف بیر صوورتده ضربه
ایدیلدیکلرندن لنفای روح داری تحریك ایدرلر.... بو

14. Sayfa (Çeviri)

olduğu ve saraya müşabih kramp hastalığından piyano sadaları vasıtasıyla şifayap oldu. "Diyor. Malihülya hususunda, Polip hikaye eder ki -İklimlerinin şiddeti münasebetiyle bu hal marazi-i hüzün, mesela Arkadiyalıların maneviyatını, musiki ile tesrir ve taltif etmeye mecburiyet elverirdi. Marquet, Nabız-aşina olmak için Usul-i Nadide ünvanlı eserinde 1769 malihülyalıyı işfa etmek için usul-i tedavi-i atiyi dermeyan eder.

1. Dermanda sinirleri uyandırmalıdır
2. Onlara mütesavi yumuşak bir kuvvet vermelidir
3. Seyyalatı taksim ve sulbiyatı münkad kılmalıdır
4. Hülasa-i kelam öyle yapmalıdır ki seyyalat-ı beden mecra-yı mutadlarından yavaş yavaş cereyan etsinler. Bunun için basit mütenevvi renan ruhnüvazber musikiye müracat etmelidir. Bu musiki asab-ı semiyeyi ve bilvasıta diğer asab-ı hissiyi gıcıklar ve bunlar latif bir suretle darp edildiklerinden lenfa-yı ruhdarı tahrik ederler. Ve

15. Sayfa (Osmanlıca)

(١٥)

سایه‌ده اعضا داها زیاده آرامش حس ایدر، روح داها زیاده منبسط اولور وَ افعال حیاتیه داها ایی اجرا اولونور.» ایشته کوزل مؤلفمزك اجمال قیاسیسی: سویله‌دیکیمز نظراً موسیقی مالیخولیایی تشفیه ایدر، کذلك کدری تسکین ایدر. قورقویی کیدیرر، فقط عموم فیلسوفلرجه مقبول بر قضیهٔ باهره ایله بر اوچنجی‌یه موافق کلن ایکی شیء یکدیکرلرینه‌ده موافق کلدیکندن، اکر موسیقی کدره وَ مالیخولیایه قارشی مفید ایسه، کدر وَمالیخولیا بیر و عین شی‌لردر. بو وجه ایله هیپوقراط، پك مصیب اولارق، مالیخولیایی «کدر وَ قورقو» دیه توصیف و اثبان ایتمش‌در. داها صوکره، مؤلف علاوه ایدییور: مالیخولیائی ویابس مزاجلری تداوی ایچین استعمال ایدیلن موسیقی خفیف پرده‌لرله باشلایوب حس اولونمق بیر صورتده یاواش یاواش یوکسلیر. بالعکس رطیب بیر مزاج مالیخولیایه مالك اولانلر، شفایاب اولمالری ایچین شاطر، توانا، زنده ومتنوع موسیقی ایسترلر. زیرا بو دوزلو موسیقی الیافی تحریك ایتمه‌یه و اونلری سرتلشدیرمه‌یه داها زیاده خاص‌در.»

15. Sayfa (Çeviri)

Bu sayede aza daha ziyade aramiş hisseder, ruh daha ziyade münbasit olur ve efal-i hayatiye daha iyi icra olunur. İşte güzel müellifimizin icmal kıyasisi söylediğimize nazaran musiki malihülyayı teşfih eder kezalik kederi teskin eder, Korkuyu geçirir, fakat umum feylesoflarca makbul bir kaziye-i bahire ile bir üçüncüye muvafık gelen 2 şey yekdiğerlerine de muvafık geldiğinden eğer musıki kedere ve malihulyaya karşı müfid ise keder ve malihülya bir ve aynı şeylerdir. Bu vech ile Hipokrat pek musibi olarak malihülyayı keder ve korku diye tavsif ve ityan etmiştir daha sonra müellif ilave ediyor; malihülya ve yabis müzaçları tedavi için istimal edilen musiki hafif perdelerle başlayıp his olunmaz bir surette yavaş yavaş yumuşar bilakis ratip bir mizaç malihülyaya malik olanlar şifayab olmaları için şatır, tüvana, zinde ve mütenevvi musiki isterler. Zira bu türlü musiki elyafı tahrik etmeye ve onları sertleştirmeye daha ziyade hastır.

16. Sayfa (Osmanlıca)

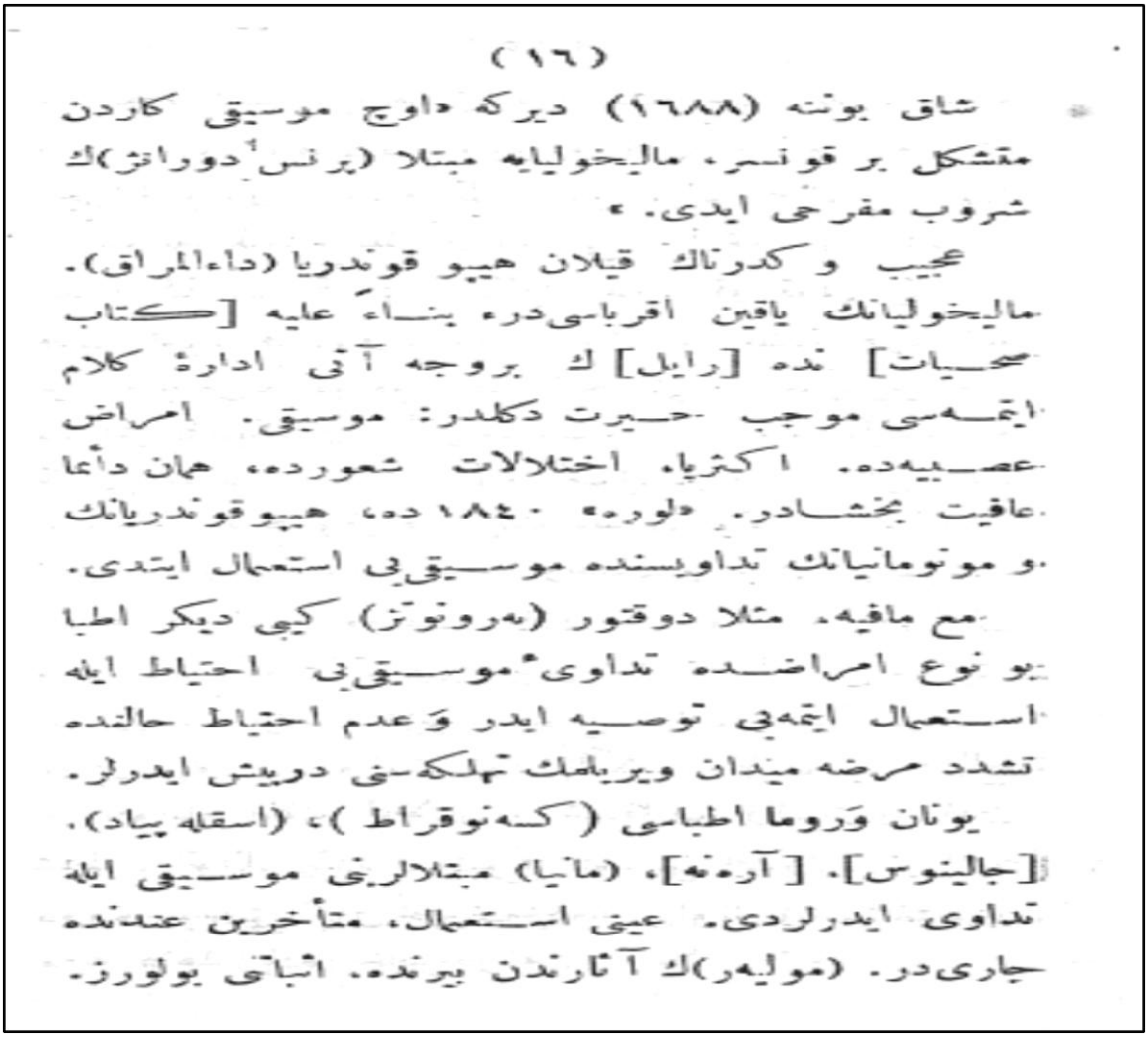

(١٦)

شاق بونه (١٦٨٨) دیرکه «اوچ موسیقی کاردن
متشکل بر قونسر، مالیخولیایه مبتلا (پرنس دورانز)ك
شروب مفرحی ایدی. »

عجیب و کدرناك قیلان هیپو قوندریا (داءالمراق).
مالیخولیانك یاقین اقربایی‌درء بناءً علیه [کتاب
صحیات] نده [رایل] ك بروجه آتی ادارهٔ کلام
ایتمه‌سی موجب حیرت دکلدر: موسیقی. امراض
عصبیه‌ده. اکثریا. اختلالات شعوردهء همان دائما
عافیت بخشادر. «لورء» ١٨٤٠ ده، هیپوقوندریانك
و موتومانیانك تداویسنده موسیقی‌یی استعمال ایتدی.
مع مافیه، مثلا دوقتور (بهرونوتن) کبی دیکر اطبا
بو نوع امراضده تداوی موسیقی‌یی احتیاط ایله
استعمال ایتمه‌یی توصیه ایدر وَ عدم احتیاط حالنده
تشدد مرضه میدان ویرملك تهلکه‌سنی دوپیش ایدرلر.
یونان وَروما اطباسی (کسه‌نوقراط)، (اسقله پیاد).
[جالینوس]. [آرهنه]، (مانیا) مبتلالرینی موسیقی ایله
تداوی ایدرلردی. عینی استعمال، متأخرین عندنده
جاری‌در. (مولیه‌ر)ك آثارندن بیرنده. اثباتی بولورز.

16. Sayfa (Çeviri)

Şakbonüne (1688) der ki; 3 musiki kardan müteşekkil bir konser, malihülyaya müptela Prens Duranser i şurup-ı müferrrahı idi. Acip ve kedernaki kılan hipokonderya (dail merak) malihülyanın yakın akrabasıdır. Binaen-aleyh ‘Kitab-ı sıhhiyat’ında Rail’in ber-vech-i ati idare-i kelam etmesi mucip-i hayret değildir. Musiki emraz-ı asabiyede ekseriya ihtilalat-ı şuurda hemen daima afiyet bahşadır. Lora (1840) da hipokoneryanın ve monomanyanın tedavisinde musikiyi istimal etti. Mamafih mesela Doktor Berunutes gibi diğer etıbba bu nevi emraza tedavi-i musikiyi ihtiyat ile istimal etmeyi tavsiye eder. Ve adem-i ihtiyat halinde teşeddüd-i maraza meydan verilmek tehlikesini derpiş ederler Yunan ve Roma etıbbası kenokrat, askalapiyadcalinos, arenemanya müptelalarını musiki ile tedavi ederlerdi. Aynı istimal mütebahirin indinde caridir. Molyer’in asarından birinde isbatını buluruz.

17. Sayfa (Osmanlıca)

(١٧)

L'amour Médecin ده شویله یازمایورمی:
قلیتاندر ــ اونلری، موسیقی کارلری کتیرتسینلر:
اونلر بنمله برابر کزدیردیکم وآهنك و رقصلریله هر
کون روح بولانیقلقلرینی تصفیه ایچین قوللاندیغم
آدملردر.

٣

جنونك تداویسنده موسیقینك رولی داهازیاده بیر
مکرریتله ارائه ودرمیان اولونمشدر . زوجنك نقصان
صداقتی کندیسنی دایرتمش اولان وَ (١٧ نجی عصرده)
« بوردولو » طرفندن حکایه اولونان فضیلتلی بیر قادینك
کیفیتی هرکسجه معلومدر . طبیب ، موسیقی کارلری .
خستهنك اوطهسنده بیر پردهنك آرقسنه صاقلاردی
خسته لغك حالنه أك زیاد، موافق هوالرده اولماق اوزره
هرکون اوچ قونسر ویرردی . اون سکیز کون دوام
ایدن بوعلاج، مجنونه یه سلامت عقلنی اعاده ایتدی .
عینی مؤلف ،شدتلی تهوّر شعور توبتلری حس ایدن
بیر موسیقی کارك حالتی ده حکایه ایدر ، کندیسنی کیجه
نظارت واهتمام آلتنده طوتان بعض دوستلری کندیلرینی

17. Sayfa (Çeviri)

Lamour Medicin'de şöyle yazmıyor mu? Onların, musiki- karları getirtsinler. Onlar, benimle beraber gezdirdiğim ve ahenk ve rakslarıyla her gün ruh bulanıklarını tasfiye için kullandığım adamlardır. Cününun tedavisinde musikinin rolü daha ziyade bir mükerreriyetle irae ve dermeyan olunmuştur. Zevcinin noksan-ı sadakati kendisini delirtmiş olan ve 17. Asırda Bordo'lu tarafından hikaye olunan faziletli bir kadının keyfiyeti herkesçe malumdur. Tabib, musiki-kârları hastanenin odasında bir perdenin arkasına saklardı hastalığın haline en ziyade muvafık havalarda olmak üzere her gün 3 konser verirdi. 18 gün devam eden bu ilaç mecnunaya selamet-i aklını iade etti aynı müellif, şiddetli tehevvür-i şuur nöbetlerin hisseden bir musiki-kârın halini de hikâye eder. Kendisini gece nezaret ve ihtimam altında tutan bazı dostları kendilerini

18. Sayfa (Osmanlıca)

(١٨)

اویانیق طوتماق ایچین کرچوك بیر قونسر تشکیل ایتدیلر . خسته ،موسیقی‌یی ایشیدیر ایشیتمز . آسوده اولدی . وَحتی . اجرای آهنك اتناسنده بیر یاکلشلق ایدن بیر آرقاداشنی . اسمیله ، حلیمانه چاغیراراق خطاسنی اخطار ایتدی . آرقاداشلری بوحالدن صوك درجه محظوظ اولاراق، اجرای آهنکه دوام ایتدیلر وَ آهنك ختام بولدیغی وقت . خسته استراحت کامله ایچنده بولوندی .

اون دوردنجی عصرده فرانسه‌نك اطبای مشهورندن دوفتور (فوده‌ره)یازار : « موسیقی‌یی ایکی نقطهٔ نظردن نظر اعتباره آلمالی‌یز : یورغونلق آلماق واکلنجه نقطهٔ نظرندن ، برده ، محرك ویامسکن دواء اولماق نقطهٔ نظرندن . »

[ـالیه ترجمه‌ر] خسته خانه سنده (فوده‌ره)یه خلف اولمش اولان وَ هرایکیسی‌ده علم امراض عقلیه‌نك خالقی اولوب جنون حقنده‌کی اثرلری وامراض عقلیه‌نك مختلف صورتلرینك تصنیفی ایله شهرتکیر بولونان Pinel وَ ثه‌سکیرول Esquirol آفات عقلیه تداویسنده

18. Sayfa (Çeviri)

uyanık tutmak için gerçek bir konser teşkil ettiler, hasta musikiyi işidir işitmez asude oldu. Ve hatta icra-yı ahenk esnasında bir yanlışlık eden bir arkadaşını ismiyle, halimane çağırarak hatasını ihtar etti. Arkadaşları bu halden son derece mahzuz olarak icra-yı ahenge devam ettiler ve aheng hitam bulduğu vakit hasta istirahat-ı kâmile içinde bulundu.

On dördüncü asırda Fransa'nın etıbba-yı meşhuresinden Doktor Fodere yazar: Musikiyi iki nokta-i nazardan itibara almalıyız. Yorgunluk almak ve eğlence nokta-i nazarında, bir de muharrik veya müsekkin-i deva olmak nokta-i nazarından.

Salipeteryer hastanesinde Fodere'ye halef olmuş olan ve her ikisi de ilm-i emraz-ı akliyenin halıkı olup cünun hakkındaki eserleri ve emraz-ı akliyenin muhtelif suretlerinin tasnifi ile şöhret-gir bulunan Pinel ve Eskirol afat-ı akliye tedavisinde

19. Sayfa (Osmanlıca)

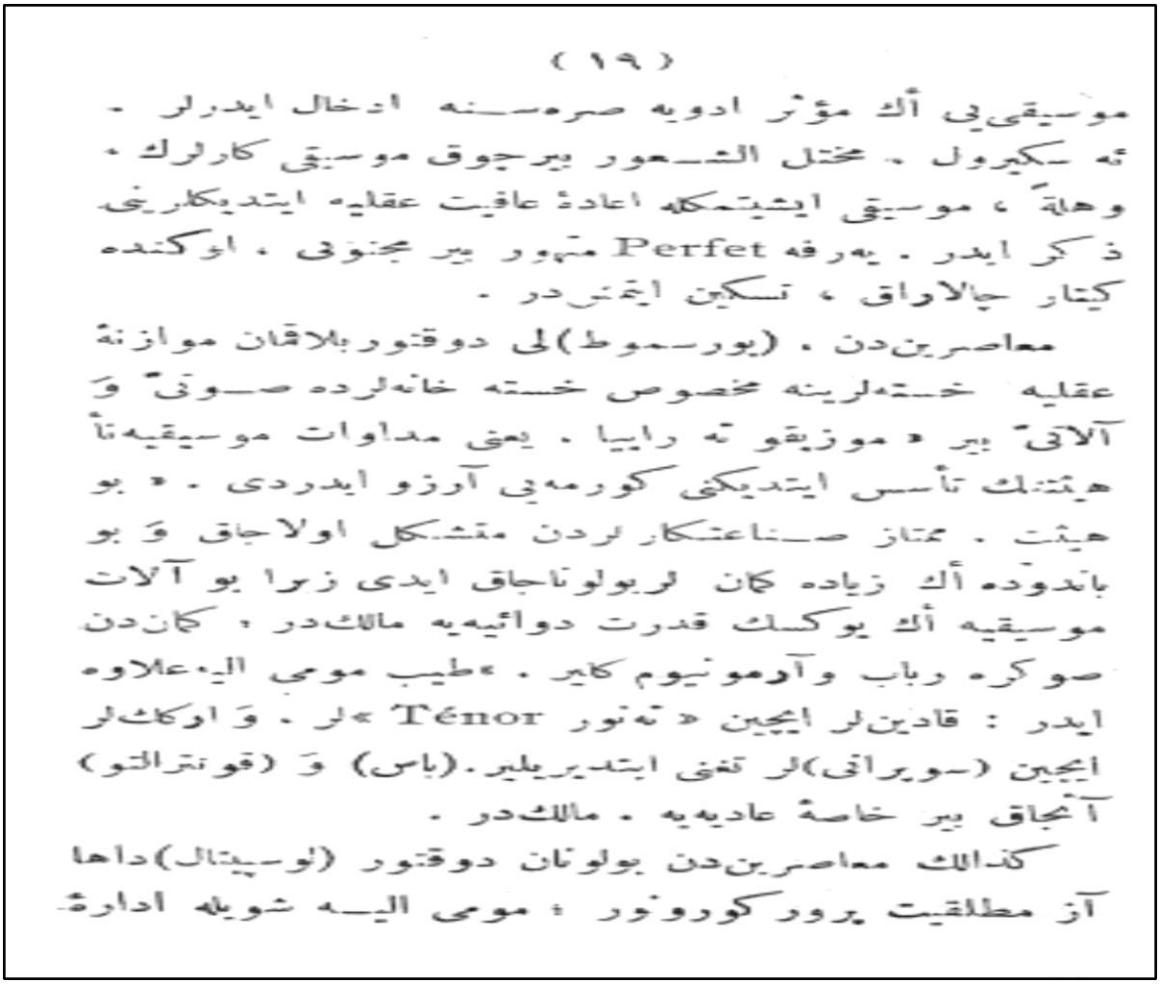

(١٩)

موسيقى‌يى أك مؤثر ادويه صرمه‌سنه ادخال ايدرلر .
ئه سكيرول . مختل الشعور بيرجوق موسيقى كارلرك .
وهلة ، موسيقى ايشيتمكله اعادهٔ عافيت عقليه ايتديكلرينى
ذكر ايدر . يه‌رفه Perfet مشهور بير مجنونى ، اوكنده
كيتار چالاراق ، تسكين ايتمش‌در .
معاصرين‌دن . (بورسموط)لى دوقتور بلاقان موازنهٔ
عقليه خسته‌لرينه مخصوص خسته خانه‌لرده صوتى وَ
آلاتى بير « موزيقو » تهرايبا . يعنى مداوات موسيقيه‌نك
هيئتنك تأسس ايتديكنى كورمه‌يى آرزو ايدردى . « بو
هيئت . ممتاز صناعتكار لردن مشكل اولاجاق وَ بو
باندوده أك زياده كمان لريولوناجاق ايدى زيرا بو آلات
موسيقيه أك يوكسك قدرت دوائيه‌يه مالك‌در ، كمان‌دن
صوكره رباب وآرمونيوم كلير . « طيب مومى اليه‌علاوه
ايدر : قادين‌لر ايچين « تهنور Ténor »لر . وَ اوكك‌لر
ايچين (سوپرانى)لر تغنى ايتديريلير . (باس) وَ (قونترالتو)
آنجاق بير خاصهٔ عاديه‌يه . مالك‌در .
كذالك معاصرين‌دن بولونان دوقتور (لوسپيتال)داها
آز مطلقيت پرور كورونور ؛ مومى اليه شويله ادارهٔ

19. Sayfa (Çeviri)

Musikiyi en müessir edviye sırasına ithal ederler Eskirol, muhattal'üş-şuur bir çok musikikarın vehleten musiki işitmekle iade-i afiyet-i akliye ettiklerini zikreder. Perfe mütehevvir bir mecnunun önünde gitar çalarak teskin etmiştir.

Muasırinden Porsmotlu Doktor Blackman, muvazene-i akliye hastalarına mahsus hastanelerde savti ve alati bir muzikoterayar yani müdavat-ı musikiye Teessüs ettiğini görmeyi arzu ederdi. Bu heyet mümtaz sanatkarlardan müteşekkil olacak ve bu bandoda en ziyade kemanlar bulunacak dedi. Zira bu alat-ı musikiye en yüksek kudret-i devaiyeye maliktir. Kemandan sonra rebap ve armoniyum gelir. Tabib-i mumaileyh ilave eder; kadınlar için tenorlar ve erkekler için sopraniler teganni ettirilir. Bas ve kontralto ancak bir hassa-i adiyeye maliktir. Kezalik muasırinden bulunan Doktor Lospital daha az mutlakıyet-perver görünür. Mumaileyh şöyle idare-i

20. Sayfası (Osmanlıca)

(٢٠)

كلام ايدر: موسيقى‌نك خسته اوزه‌رينه طرز تأثيرى‌پك متنوع‌در . بيرچوق دلى‌لر موسيقى‌يه قارشى بى حس وتأثير بولونورلر . حاصلى هرانسانك موسيقى‌دن درجهٔ حظى . تعليم وتربيه سنك درجهٔ عمق وعلويتى ايله مبسوطاً متناسب‌در...»

طبيب مومى اليسه سوزينه دوام ايله ديركه : حق بنم قوللە قسيونمده خسته‌لرم طرفندن ياپيلمش ، شرق‌لر ، گفته‌لر ، موسيقى‌لر وَ حتى accompagnements لر موجوددر : لاكن بوخسته‌لر وقتيله استعداد موسيقى‌يه مظهر وادمانده بولونمشلردى .

بونكله برابر ، بو يويوك بير استثنادر ، ديكرلرينى گوردم ، كه صدالرينى تعليم وياخود بير آلت موسيقى‌يى موفقيتله تعلم ايتديكدن صوكره بيقيور وَ اوندن هيچ بيرشى آكلا مامايه باشلايوردى . »

دوقتور (بربيه‌ر دوبواسمون) ، (آوه‌رسا)ده پيانو وگيتاردن متشكل ودلى‌لرطرفندن‌اجرا اولونان بير «دوئو» ديكله‌مش‌در . بونلردن‌برى مونومانياكى ايدى ديكرى قدم (بلاهت)ه مبتلا ايدى ، نوطه‌ايله چاليور

20. Sayfa (Çeviri)

Kelam eder. Musikinin hasta üzerine tarz-ı tesiri pek mütenevvidir birçok deliler musikiye karşı bi-his ve tesir bulunurlar. Hasılı her insanın musikiden derece-i hattı, talim ve terbiyesinin derece-i umk ve ulviyetiyle mebsuten mütenasiptir. Tabib-i mumaileyh sözüne devam yine der ki; Hatta benim koleksiyonumda hastalarım tarafından yapılmış şarkılar güfteler ve musikiler ve hatta accompagnements mensler mevcuttur. Lakin bu hastalar vaktiyle sitidat-ı musikiye mazhar ve idmanda bulunmuşlardı. Bununla beraber büyük bir istisnadır. Diğerlerini gördüm ki saadlarını talim veyahut bir alet-i musikiyi muvaffakıyetle taallüm ettiğinden sonra bıkıyor ve ondan hiçbir şey anlamamaya başlıyordu.

Doktor Beriyer dü Povasmon, avarsa'da piano ve gitardan müsaşekkil ve deliler tarafından icra olunan bit düet dickemiştirl. Bunlardan biri muonomatyalı idi. Diğeri fedem (belahet)-e müptela idi, notal ile çalıyor.

21. Sayfa (Osmanlıca)

(٢١)

یکدیکرینه یك اعلا آهنك طوتیورلردی .

دوقتور (دوبوآسمون) دییورکه . موسیقی‌نك ، بعض کره جنتی شفایاب ایتمه‌سی ممکن‌در . . . موسیقی‌یی سونلر اوزه‌رنده تأثرات لطیفه ایقاع ایتمه‌سی محقق‌در . موسیقی‌نك ترتیب وانتظام صدائیسی‌نك ، تیمارخانه‌لرك نظام و آسایشنه تأثیری اعتنایه غیر لایق دکل‌در . (سه‌ن آتاناز)ده ، بیرچوق طویلانمش اولان مجنونلرك ترامپه‌ته چالینماسی متعاقباً صیره‌لانوب بیرقاچ ثانیه ظرفنده موزون وشاطر خطوه‌لرله ایشلرینك باشنه‌داغیلدیقلرینی کوردك .

(دوبو آسمون) سوزینه دوام ایله دییور : اوزون بیرمدت دنبری ، دارالشفامزده ، عنصه اعراضیله کلمش بیرقادین وار . وقتنك آك بویوك قسمنی پیانوسنك باشنده کچیرن بو خانم ، فعالیتندن ، اعتیاداتندن هیچ بیرینی غائب ایتمه‌دی وَ اختلال عقلی ، ابتداء مرضنده اولدیغی کبی قالمی .

عینی طبیب ، ١٨٥٩ ده ، (میلان)ولایتنك دارالشفاسی اولان (سه‌نه ورا)یی زیارت ایدییور . موسیقی صالونته کوتورولیور : ٥ اورادە . اون ایکی خسته واردی .

21. Sayfa (Çeviri)

Yek diğerine pek ala ahenk tutuyorlardı.

Doktor Döbovazmon diyor ki; musikinin bazı kerre cinneti şifayab etmesi mümkündür. Musikiyi sevenler üzerinde teessürat-ı latife ika etmesi muhakkaktır musikinin tertip ve intizam-ı sadaisinin, timarhanelerin nizam ve asayişine tesiri itinaya gayrı layık değildir. Sen atanaz'da bir yere toplanmış olan mecnunların trampete çalınmasını müteakiben sıralanıp birkaç saniye zarfında mevzun ve şatır hatverelerle işlerinin başına dağıldıklarını gördük. Döbovazmon sözüne devam ile diyor; Uzun bir müddetten beri darüşşifamızda ate arazıyla gelmiş bir kadın var. Vaktinin en büyük kısmını piyanosunun başında geçiren bu hanım faaliyetinden itiyadatında hiç birini ğayip etmedi ve ihtilal-i aklı iptida-i marazında olduğu gibi kaldı. Aynı tabip 1859'da Milan ve Latin'in Darüşşifası olan Senevrayı ziyaret ediyor musiki salonuna götürülüyor. Orada 12 hasta vardı.

22. Sayfa (Osmanlıca)

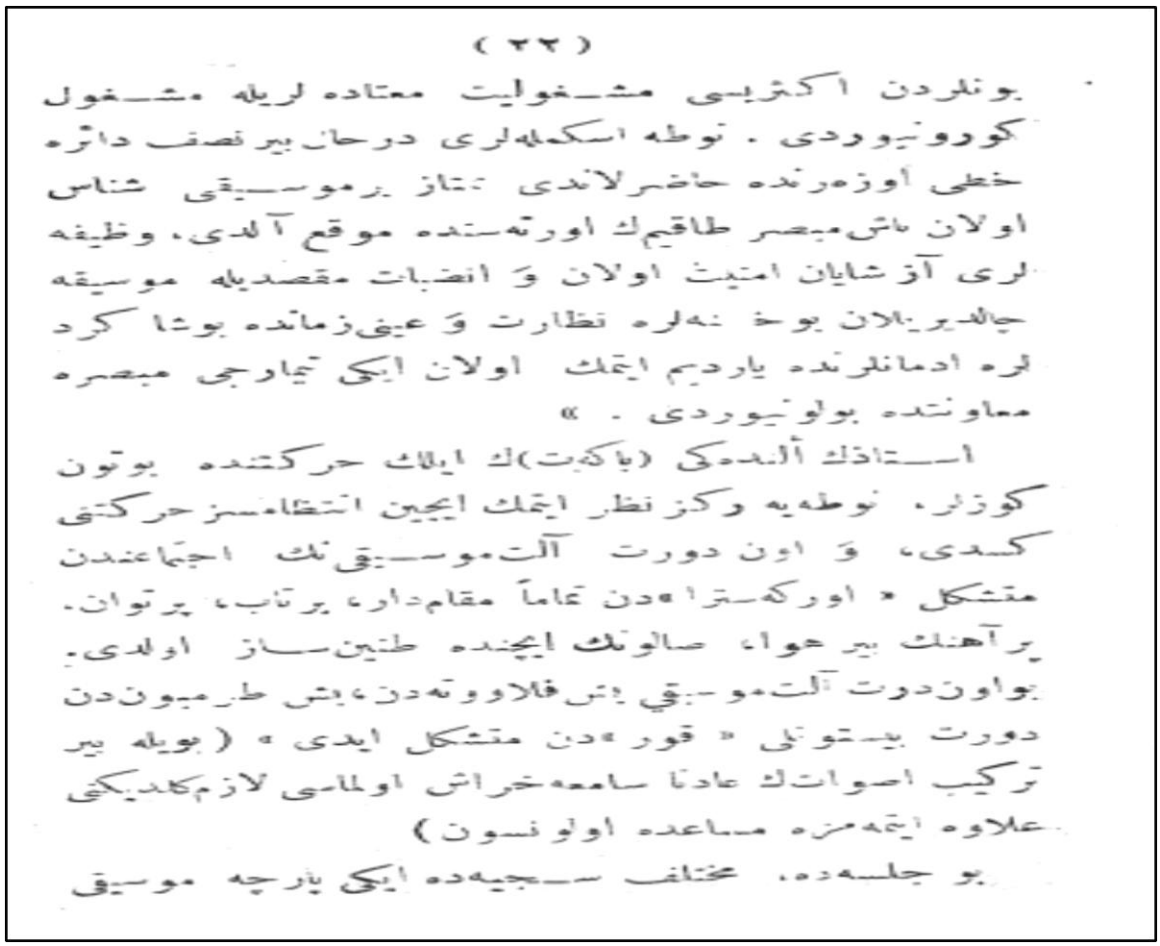

(٢٢)

بونلردن اکثریسی مشغولیت معتاده لریله مشغول کورونیوردی . نوطه اسکمله‌لری درحال بیر نصف دائره خطی اوزه‌رنده حاضرلاندی . تناز یر موسیقی شناس اولان باش مبصر طاقیم‌ك اورته‌سنده موقع آلدی، وظیفه لری آز شایان امنیت اولان وَ انضباط مقصدیله موسیقه جالدیریلان بوخ نه‌لره نظارت وَ عینی‌زمانده بوشا کرد لره ادمانلرنده یاردیم ایتمك اولان ایکی تیماوجی مبصره معاونتده بولونیوردی . »

استاذك آلنده‌کی (باکت)ك ایلك حرکتنده بوتون کوزلر، نوطه‌یه وکز نظر ایتمك ایجین انتظامسز حرکتی کسدی، وَ اون دورت آلت موسیقی‌نك اجتماعندن متشکل « اورکسترا »دن تماماً مقام‌دار، پرتاب، پرتوان. پرآهنك بیر هوا، صالونك ایچنده طنین‌ساز اولدی. بواون دورت آلت موسیقی باش فلاوو ته‌دن، باش طرمبون‌دن دورت بیستونلی « قور »دن متشکل ایدی » (بویله بیر ترکیب اصوات‌ك عادتا سامعه‌خراش اولماسی لازم‌کلدیکی علاوه ایتمه‌مزه مساعده اولونسون)

بو جلسه‌ده، مختلف سنجیه‌ده ایکی پارچه موسیقی

22. Sayfa (Çeviri)

Bunlardan ekserisi meşguliyet-i mutadeleri ile meşgul görünüyordu nota iskemleleri derhal bir nısıf daire hattı üzerinde hazırlandı mümtaz bir musikişinas olan başmubassır takımın ortasında mevki aldı vazifeleri az şayan-ı emniyet olan ve inzibat maksadıyla musıka çaldırılan bu hastalara nezaret ve aynı zamanda bu şakirtlere idmanlarında yardım etmek olan iki tımarcı mubassıra muavenette bulunuyordu.

Üstazın elindeki bagetin ilk hareketinde bütün gözler notaya rekz-i nazar etmek için intizamsız hareketini kesti ve 14 alet-i musikinin içtimaından müteşekkil orkestradan tamamen makamdar bir tab, bir tüvan, bir ahenk, bir hava salonu içinde taninnin saz oldu. Bu 14 alet-i musiki 5 filavutadan 5 trombondan 4 pistonlu kuerden müteşşekil idi. Böyle bir terkip-i esvatın adeta samia-hıraş olması geldiğini ilave etmemize müsaade olunsun.

Bu celsede muhtelif seciyeden 2 parça musiki

23. Sayfa (Osmanlıca)

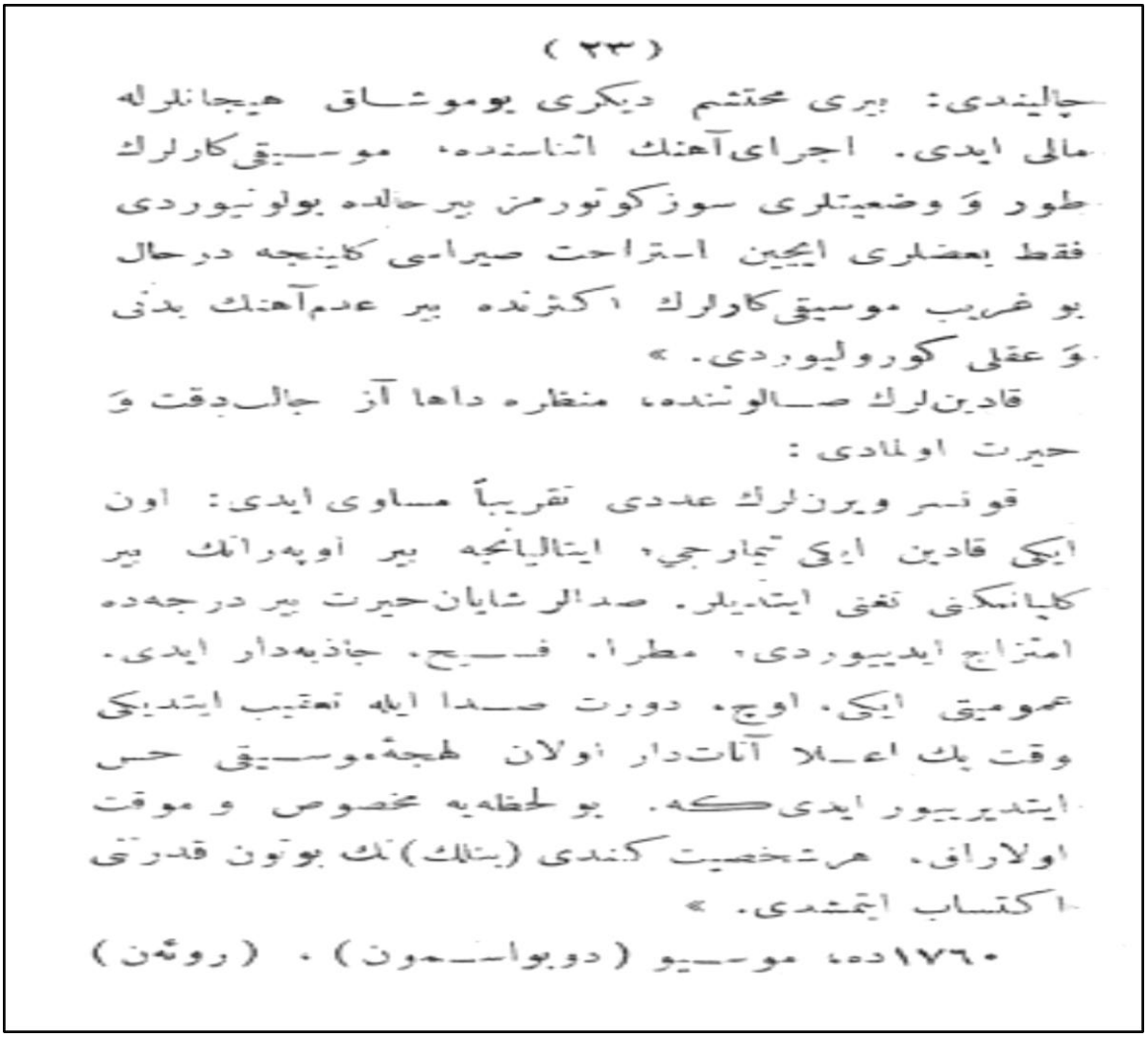

(٢٣)

چالیندی: بری محتشم دیکری یوموشاق هیجانلرله مالی ایدی. اجرای آهنك اثناسنده، موسیقی کارلرك طور وَ وضعیتلری سوزکوتورمز بر حالده بولونیوردی فقط بعضلری ایچین استراحت صیراسی کاینجه درحال بو غریب موسیقی کارلرك اکثرنده بیر عدم آهنك بدنی وَ عقلی کورولیوردی. »

قادینلرك صالونندہ، منظره داها آز جالب دقت وَ حیرت اولمادی:

قونسر ویرنلرك عددی تقریباً مساوی ایدی: اون ایکی قادین ایکی تیمارجی، ایتالیانجه بیر اوپه‌رانك بیر کلیانکنی تغنی ایتدیلر. صدالرشایان حیرت بیر درجه‌ده امتزاج ایدییوردی، مطرا، فسیح، جاذبه‌دار ایدی. عمومیتی ایکی، اوچ، دورت صدا ایله تعقیب ایتدیکی وقت بك اعلا آثار دار اولان لهجهٔ موسیقی حس ایتدیریبور ایدی که. بو لحظه‌یه مخصوص و موقت اولاراق، هرشخصیت کندی (بنلك) نك بوتون قدرتی اکتساب ایتمشدی. »

١٧٦٠ده، موسیو (دوبواسمون) . (روئن)

23. Sayfa (Çeviri)

Biri muhteşem diğeri yumuşak heyecanlarla hali icrayı ahenk esnasında musikikârların tavır ve vaziyetleri söz götürmez bir halde bulunuyordu fakat bazıları için istirahat sırası gelince derhal bu garip musikikârların ekserinde bir adem-i ahenk-i bedeni ve akli görülüyordu. Kadınların salonunda manzara daha az calib-i dikkat ve hayret olmadığı.

Konser verenlerin adedi takriben müsavi idi. 12 kadın iki timarcı İtalyanca bir operanın bir gülbankını teganni ettiler. Sadalar şayan-ı hayret bir derecede imtizac ediyordu. Mutarra fesih cazibedar idi. Umumiyeti iki, üç, dört sada ile tahrip ettiği vakit pekala anatdar olan lehçe-i musiki hissettiriyor idi ki bu lahzaya mahsus ve muvakkat olarak her şahsiyet kendi benliğinin bütün kudretini iktisab etmiştir. 1760'da Mösyö Döbovazmon, Roen.

24. Sayfa (Osmanlıca)

(٢٤)

شهری جوانده، (قاتارمار)ه عزیمت ایدر وعینی صورتده بیر قونسه‌رده بولونور. ٭ عددلری تقریباً اوتوز اولان نقاهتلی، مزمن المرض، صرعه‌لی، عته‌دار، بلیه موسیقی کارلرك هر بیرینك اجرا ایده‌جکی قسم موسیقی نوطه ایدیله‌رك آلتلرینك اوسته ربط ایدیلمش و بو نوطه اوزه‌رینه رکز نظر دقت ایتمه‌لری شایان دقت بیردرجه ده کورولمش ایدی. بعضلرینك کوزنده بیر حیات فطانت لمعه‌سی مشهود ایدی. دیکرلرینك کوزلری لوامعنی غائب ایتمشدی. آهنك، بوندن طولایی ناقص دکلدی. بو خسته‌لرك جمله‌سی موسیقی نوطه‌لرینی اوقومایی اوکرنمشدی؛ بونلردن ایکیسی تحصیلنه ایکی سنه اوّل باشلامشدی.

١٨٥٥ سنه‌سنه دوغرو، (مون-دو-وه‌رن) مجنونلری، یالکز اولاراق، ارغنون ویا پیانو آهنکیله، هر پازار کونی، آیین دینی اجراسی اثناسنده موسیقی دینی‌دن، ایکیشر، اوچر، دوردر کیشی بیراکده تغنی ایدرلردی. کلبانك ٢٠:١٥ دلی‌دن متشکل ایدی. بعضلری سولی Soli لری بیله اوکرنمه‌یه موفق اولمشلردی.

24. Sayfa (Çeviri)

Şehri civarında Katırmar'a azimet eder ve aynı suretle bir konserde bulunur. Adetleri takriben 30 olan nekahetli müzmin-maraz, saralı hasta, atedar, beliye, musikikârların her birinin icra edeceği kısm-ı musiki nota edilerek aletlerinin üstüne rapt edilmiş ve bu nota üzerine reks-i nazar-ı dikkat etmeleri şayan-ı dikkat bir derecede görülmüş idi. Bazıların gözünde bir hayat-ı fetanet leması meşhud idi. Diğerlerinin gözleri levamini kaybetmişti. Ahenk, bundan dolayı nakıs değildi bu hastaların cümlesi musiki notalarını okumayı öğrenmişti bunlardan ikisi tahsiline 2 sene evvel başlamıştı. 1855 senesine doğru (mondöveren) mecnunları yalnız olarak argenon veya piyano ahengi ile her Pazar günü ayin-i dini icrası esnasında musiki-i diniden ikişer üçer dörder kişi birlikte teganni ederlerdi. Gülbank 15- 20 deliden müteşşekkil idi. Bazıları solileri bile öğrenmeye muvaffak olmuşlardı.

25. Sayfa (Osmanlıca)

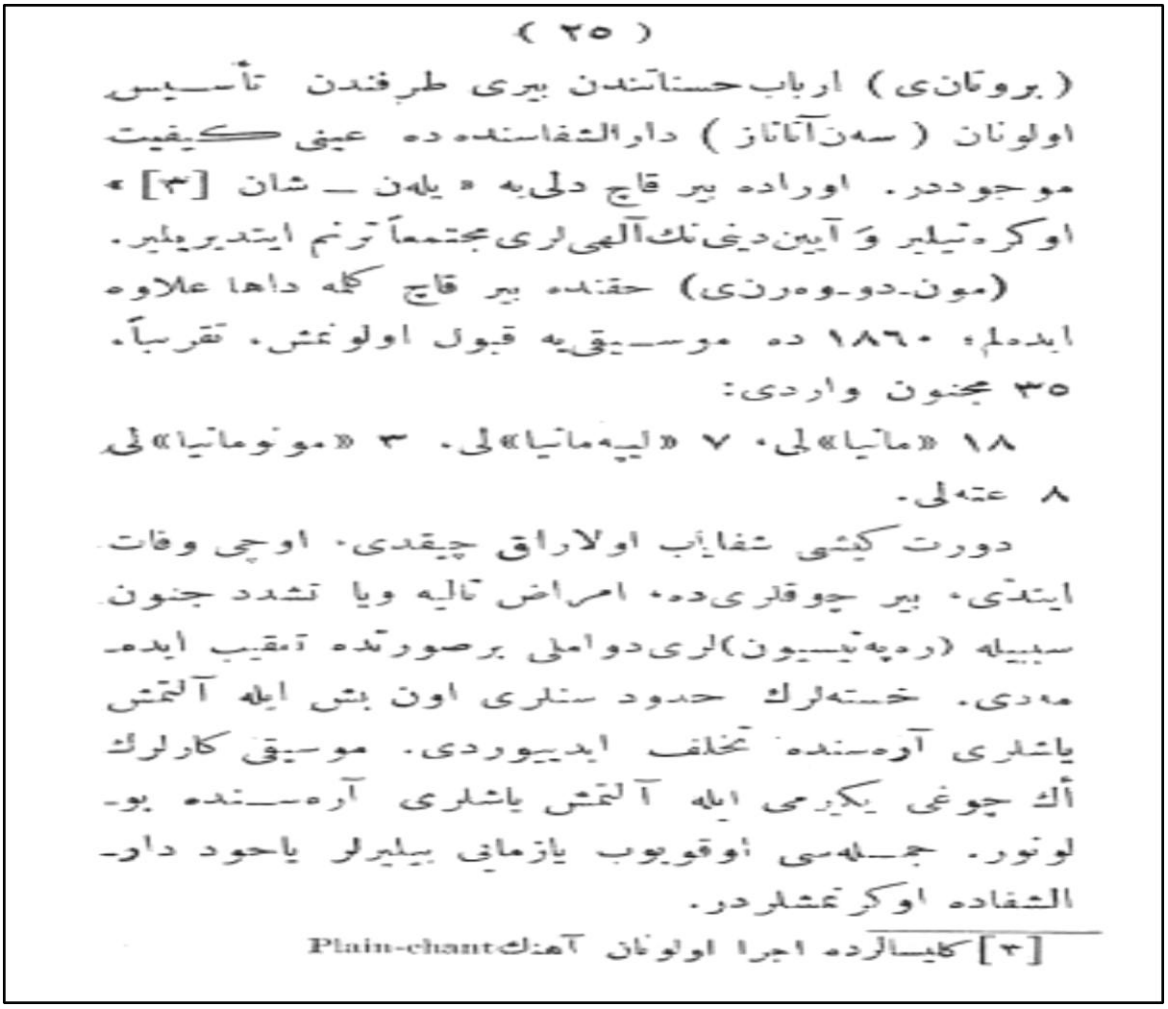

(٢٥)

(بروتان‌ی) ارباب حسناتندن بیری طرفندن تأسیس اولونان (سه‌ن‌آتاناز) دارالشفاسنده ده عینی کیفیت موجوددر. اورادە بیر قاچ دلی‌یه «یله‌ن ــ شان [٣]» اوکرەتیلیر وَ آیین دینی‌نك آلهی‌لری مجتمعاً ترنم ایتدیریلیر.

(مون‌دو‌وه‌رن‌ی) حقنده بیر قاچ کلمه داها علاوه ایده‌لم. ١٨٦٠ ده موسیقی‌یه قبول اولونمش. تقریباً ٣٥ مجنون واردی:

١٨ «مانیا»لی. ٧ «لیپه‌مانیا»لی. ٣ «مونومانیا»لی ٨ عته‌لی.

دورت کیشی شفایاب اولاراق چیقدی. اوچی وفات ایتدی. بیر چوقلری ده امراض تالیه ویا تشدد جنون سببیله (ره‌په‌تیسیون)لری دواملی برصورتده تعقیب ایده‌مه‌دی. خسته‌لرك حدود سنلری اون بش ایله آلتمش یاشلری آره‌سنده تخلف ایدییوردی. موسیقی کارلرك أك چوغی یکرمی ایله آلتمش یاشلری آره‌سنده بولونور. جمله‌سی اوقویوب یازمایی بیلیرلر یاحود دارالشفاده اوکرتمشلردر.

[٣] کلیسالرده اجرا اولونان آهنك Plain-chant

25. Sayfa (Çeviri)

Birutani erbab-ı hasenatından biri tarafından tesis olunan senatasas darüşşifasında aynı keyfiyet mevcuttur orada birkaç deliye pilenşan (kiliselerde icra olunan ahenk) öğretilir ve ayin dininin ilahileri müctemian terennüm ettirilir. Mondöveren'i hakkında birkaç kelime daha ilave edelim 1860'da musikiye kabul olunmuş takriben 35 mecnun vardı. 18 Manyalı 7 Lipemanyalı 3 Monomanyalı 8 Ateli. 4 kişi şifayab olarak çıktı 3'ü vefat etti, birçokları da emraz-ı taliye veya teşeddüd-i cünun sebebiyle repetisyonlarıdevamlı bir surette takip edemedi. Hastaların hudut-ı sinleri 15 ile 60 yaşları arasında tehallüf ediyordu musikikârların en çoğu 20 ile 60 yaşları arasında bulunur. Cümlesi okuyup yazmayı bilirler yahut Darüşşifada öğrenmişlerdir.

26. Sayfa (Osmanlıca)

(٢٦)

گلبانك‌لر اون آلتی الی یگیرمی مجنـــون‌دن مرکب
بولونورلر.
موســـیقی، ملکهٔ حافظه‌نك فعالیتنی تحریك ایده‌رك
مجنون اوزرینه اجرای تأثیر ایدر.
هر دلی تأثیرات موسیقیه‌یی آلمایه مستعد دگلدر.
بعضلرنده، اطبا، چاریپما وضجرت کورمشلردر.
بو دار لشفاده، موسیقی‌یه استعدادك قادینلردن زیاده
ارککلرده بولوندیغی آکلاشیلمشدر. قادین دلی
اوزه‌رنده بو بابده ایدیلن جهدلر ثمره‌سز قالمشدر.
موسیقی‌نك استعمالی، بو نوع تداوی آلنه آلنان
شخصده قابلیت مخصوصه‌یی استلزام ایدر. بو قابلیت
تأثیر جنت ایله بعض کره متعالی اولور فقط اکثریا
فساده اوغرار. بو قابلیت آنجاق حالت عقلیه
اییلشدیکی ونقاهت قوت بولدیغی وقت صرفه یه‌کر...
موسیقی، نفسانی میللره ویردیکی انبساطك تأثیریله
شفایی تعجیل ایدر.
تنبیه غریب: بیر نوبت، ظهور ایتمك اوزره اولدیغی
و یاخود بیر حال مرضیّ مزمنده بیر آز اشتداد وقوعه

26. Sayfa (Çeviri)

Gülbanklar 16 ile 20 mecnundan mürekkep idi. Musiki meleke-i hafızanın faaliyetini tahrik ederek mecnun üzerine icra-yı tesir eder. Her deli tesirat-ı musikiyeyi almaya müsteid değildir. Bazılarında etıbba, çarpınma ve zacred görmüşlerdir. Bu darüşşifada musikiye istidadın kadınlardan ziyade erkeklerde bulunduğu anlaşılmıştır. Kadın deli üzerinde bu babda edilen cehdler semeresiz kalmıştır.

Musikinin istimali bu nevi tedavi altına alınan şahısda kabiliyet-i mahsusayı istilzam eder. Bu kabiliyet tesir-i cinnet ile bazı kere müteali olur fakat ekseriya fesada uğrar bu kabiliyet ancak halet-i akliye iyileştiği ve nekahet kuvvet bulduğu vakit saraya geçer. Musiki nüfesa-yı meyillere verdiği inbisatın tesiri ile şifayı tacil eder.

Tembih-i garip bir nöbet zuhur etmek üzere olduğu veyahut bir hal-i marazi-i mezmende biraz iştidat vukua

27. Sayfa (Osmanlıca)

(٢٧)

كلديكى وقت ، خسته موسيقى پارچه‌لرينك هوالرنى
كوچلكله اجرا ايدر . قولاق و صوت داها آز يومو-
شاق ، داها آز منقاد بولونور ... خسته ايلكه يوز
طوتديغى وقت امر ، بر عكس اولور ... مرضده
صلاح حال حصوليله صدانك اوصافى ده دكيشير . مرض
زياده ايكن ، قابا . بوغوق . بد الحان و عادتا چاتلاق اولان
صوت ، صلاح حال وروندده ، داها زياده نرمين ، داها
زياده خوش الحان اولور . مع مافيه دور جنونلرنده پك
كوزل بر صدايه مالك بولونان بعض خسته‌لر ، خسته
لغك شدتى آزالديغى وقت ، كوزل سسلرنى بر داها
اكتساب ايتمه‌ديلر .

امراض عقليه ، سى أسكيتير ، امراض عقليه مبتلا-
لرنده ، بونك ايچين دركه ، گور سسلى اولانلره نادراً
تصادف اولونور . سامعين صفتلريله ، مجنونلر شايان
دقت‌درلر . پازار گونلرى كليساده ، ترنم اولونان الهى-
لرى كمال محظوظيتله ديكلرلر وَ بر پازار ، بر مانعه
ظهوريله آلهى ديكله‌مه‌يه گيتمك‌دن محروم ايديله‌جك
اولسه‌لر ، كله‌جك پازار ، كليسايه گوتوروله‌لرنى كمال

27. Sayfa (Çeviri)

Geldiği vakit hasta musiki parçalarının havalarını güçlükle icra eder kulak ve savt daha az yumuşak daha az mümkat bulunur. Hasta iyiliğe yüz tuttuğu vakit emir bir akis olur. Maraz da salah-ı hal husuli ile sadanın evsafı da değişir. Maraz ziyade iken kaba boğuk, bed- elhan ve adeta çatlak olan savt, salah-ı hal vürudunda daha ziyade nermin daha ziyade hoş elhan olur. Mamafih devr-i cünunlarında pek güzel bir sadaya malik bulunan bazı hastalar hastalığın şiddeti azaldığı vakit güzel seslerini bir daha iktisab etmediler. Emraz-ı akliye sesi eskitir, emraz-ı akliye müptelalarında bunun içindir ki gür sesli olanlara nadiren tesadüf olunur. Samiin sıfatlarıyla mecnunlar şayan-ı dikkatdir. Pazar günleri kilisede terennüm olunan ilahileri kemal-i mahzuziyetle dinlerler ve bir Pazar bir mania zuhuruyla ilahi dinlemeye gitmekten mahrum edilecek olsalar gelecek Pazar kiliseye gönderilmelerini kemal-i

28. Sayfa (Osmanlıca)

(٢٨)

اصرار ايله ايسترلر. (قله‌رمون - فه‌ران)ه‌مضاف
(سه‌له‌ت) دارالشفاسنده اولدوقجه مكمل بير باندو
موسيقى واردر . (سه‌نت مارى) دارالشفاسنده كوچوك
جك بير باندو بولونور . صور موسيقيه‌نك تعددى
جنتك شفاسى اوزه‌رينه حسن تأثير اجرا ايدر. جدى
بير مقام(مينور)نيم پرده‌لرده هوالر ماليخوليالى‌لره،
متهيج‌لره، كدر آكين‌لره موافق كلير . اويوشوق و
دالغين اولانلر ايچين ايسه سريع حركت‌لر ةشن
هولرا مقتضى‌در .

موسيقى‌نك دوا كبى استعمالى آنجاق « وه‌زانيا »
وَ « نه‌وروز »لره تطبيق اولونور. (دوقتور هوسپيتال
(په‌رشاپ) وَ (بوت‌ويل)ةن(سه‌ن‌يون) تيمارخانه‌سنده
بير موسيقى صوتى صنفى تأسيس ايديبور و خسته‌لر
طرفندن ترنم اولونان كابانكه بويوك اهميت ويريبورلر.
(ويره) وَ (دومه‌س‌نيل) .(قاتر- مار) تيمار خانه‌سنده
بو مثاله امتثال ايديبور وَ (لوغران دوسائول) بو مفيد
و قدرت پرور اكلنجه‌نك نتائج على‌الاعلاسنى تصديق
ايديبور .

28. Sayfa (Çeviri)

Israr ile isterler kılermon-ferran'a muzaf Selet darüşşifasında oldukça mükemmel bir bando musiki vardır. Sent Mari darüşşifasında küçücük bir bando bulunur. Suver-i musikiyenin taaddüdü cennetin şifası üzerine hüsn-i tesir icra eder ciddi bir makam minör nim perdelerde havalar malihülyalılara, mütehheyiçlere, keder akinlere muvafık gelir uyuşuk ve dalgın olanlar için ise seri hareketler şen havalar muktezidir.

Musikinin deva gibi istimali ancak "vezanya" ve 'nevroz' lara tatbik olunur Doktor Hospital Perşap ve Butvil Senyon timarhanesinde bir musiki-i savti sınıfı tesis ediyor ve hastalar tarafından terennüm olunan gülbanke büyük ehemmiyet veriyorlar . Vire ve Domesnil Katermar tımarhanesinde bu misale imtisal ediyor ve Logran Dösaul bu müfit ve kudretperver eğlencenin netaic-i aliyülalasını tasdik

29. Sayfa (Osmanlıca)

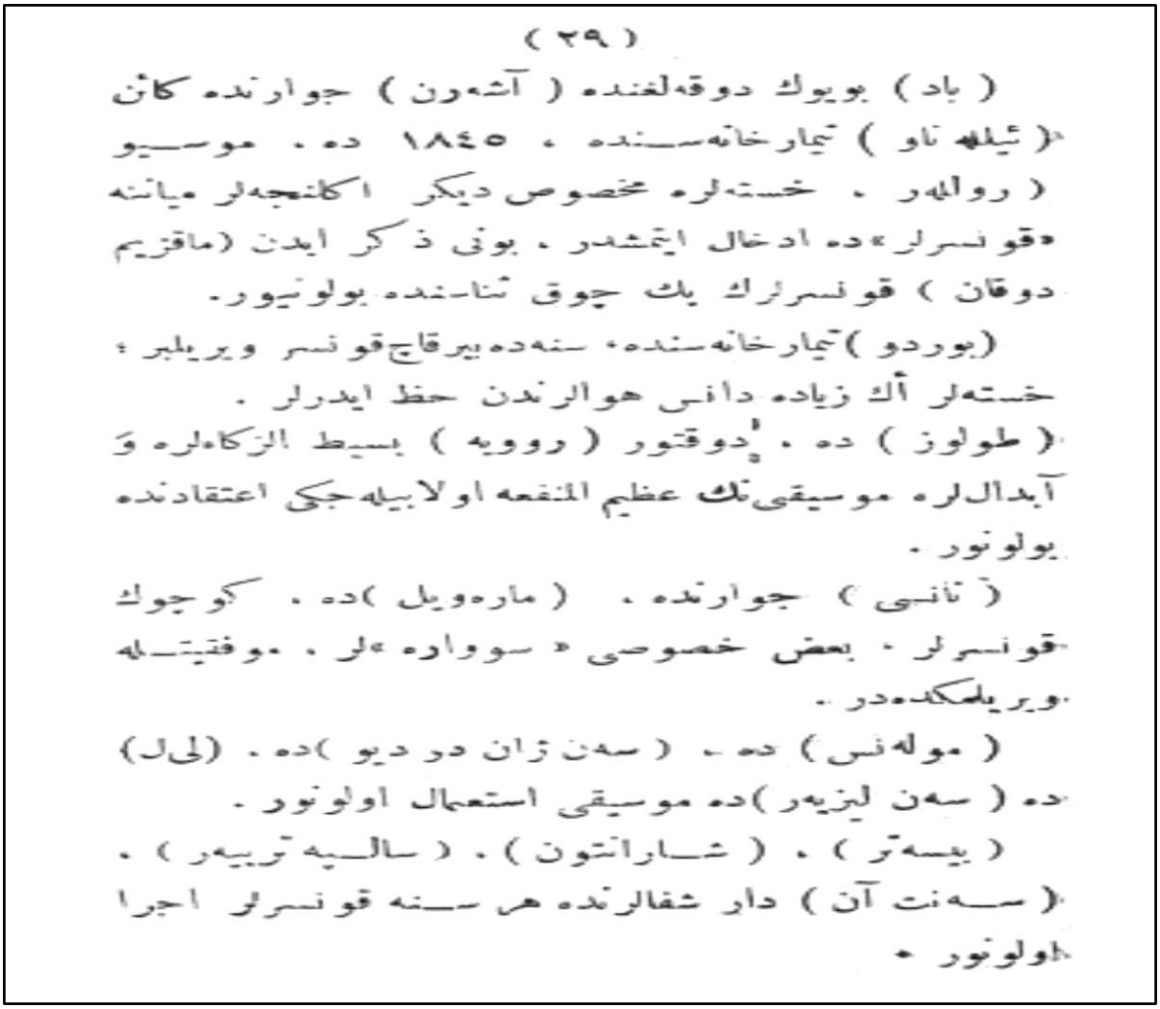

(٢٩)

(باد) بويوك دوقه‌لغنده (آشه‌ون) جوارنده كائن (ئيلله ناو) تيمارخانه‌سنده ، ١٨٤٥ ده ، موسيو (روالله‌ر ، خسته‌لره مخصوص ديكر اكلنجه‌لر ميانته «قونسرلر» ده ادخال ايتمشدر ، بونى ذكر ايدن (ماقزيم دوقان) قونسرلرك يك چوق ثناسنده بولونيور.

(بوردو)تيمارخانه‌سنده، سنه‌ده بيرقاچ قونسر ويريلير ؛ خسته‌لر آك زياده دانس هوالرندن حظ ايدرلر .

(طولوز) ده ، دوقتور (روويه) بسيط الزكاءلره و آبدال‌لره موسيقى‌نك عظيم المنفعه اولابيله‌جكى اعتقادنده بولونور .

(نانسى) جوارنده ، (ماره‌ويل)ده ، كوچوك قونسرلر ، بعض خصوصى « سوواره »لر ، موفقيتله ويريلمكده‌در .

(موله‌نس) ده ، (سه‌ن ژان دو ديو)ده ، (لى‌ل) ده (سه‌ن ليزيه‌ر)ده موسيقى استعمال اولونور .

(بيسه‌تر) ، (شارانتون) ، (سالپيه‌تريه‌ر) ، (سه‌نت آن) دار شفالرنده هر سنه قونسرلر اجرا اولونور .

29. Sayfa (Çeviri)

Bad büyük dükalığında Aşern civarında kain illenav timarhanesinde 1845'te Mösyö Roveller, hastalara mahsus diğer eğlenceler meyanına konserlerde ithal etmiştir. Bunu zikreden Maksim Dokan konserlerin pek çok senasında bulunuyor. Bordo tımarhanesinde senede birkaç konser verilir hastalar en ziyade dans havalarından haz ederler. Tuluz'da Doktor Rovie basitüz-zekalara ve abdallara musikinin azimül-menfaa olabileceği itikadında bulunur. Nansi civarında Manrevil'de küçük konserler bazı hususi suvareler muavaffakıyetle verilmektedir. Molens'te Senjan Dödio'da, Lil'de Senlizyer'de musiki istimal olunur. Bisetr, Şaranton, Salpeterbiyer, Sentan Darüşşifalarında her sene konserler icra olunur.

30. Sayfa (Osmanlıca)

30. Sayfa (Çeviri)

Salpeterbiyer'de Mösyö Eskirolün 1284 ve 1825 tarihlerinde pek şayan-ı dikkat olan ilk denemelerini ileride biraz mufassalan tekrar mevki-i bahse çekeceğiz.

Tecrübeler 80 kadın üzerinde icra olundu konservatuar yani medrese-i musikide muallim Mösyö Hanri ile Mösyö Bod konservatuar talebesi tarafından yardım görerek bu afiyethanede müteaddid Pazar yek diğerini müteakip içtima ettiler rebap, keman, piano ve bazı alat-ı musikiye-i nefhiye ile hoş sadalar bu konserleri dil-efruz olduğu kadar calip-i dikkat ve istifade kılıyordu alat-ı musikiyenin tabiat ve adetleri tebdil olarak muhtelif lehçede musiki parçaları çalındı. Marizalar pek dikkatli ve musikiden az çok müteheyyic bulundular lakin şifa ihtihsal olunmadı hatta hal-i aklilerinde biraz iyilik bile elde edilemedi. Bu konserlerden sonra musikikârlar hastanenin havlısında maruf avami.

31. Sayfa (Osmanlıca)

31. Sayfa (Çeviri)

Muharribane veya muhabbet-amiz havalar çalarlardı alat-ı musikiyenin sadaları hastaları tahrik ettiğinden mütehevvirlerden bazıları dans etmek için bir halka teşkil ettiler. Bu tenebbüh, musiki kesilir kesilmez gaip oldu Mösyö Eskirol der ki; musikiyi her tarz ile muvaffakiyete en müsait ahvalde denedim bazı kere nöbet-i tehevvür getirecek bir derecede tahriş etti. Ekseriya eğlencelik ediyor göründü fakat işfaa etmeye yardım etti diyemem. Nekahetde bulunanlara menfaatli oldu.

Dahası var bir lipemanya müptelası vardı. Biraderi kendisine Paris'in en büyük musiki üstadlarıyla musiki çaldırıyordu musikikârlar hastahanenin bulunduğu apartmandan ayrı diğer bir apartmanda bulundukları halde hasta pür-gazap oluyor ve yanında bulunan kimselere –ben böyle berbat bir halde bulunduğum sırada istihsal-i neşat

32. Sayfa (Osmanlıca)

32. Sayfa (Çeviri)

Etmeye bakmak nefret-engizdir. Sözlerini tekrar ediyor idi. Pek sevgili olan bu kardaş hasta kardaşı tarafından nefret ve istikrah ile telakki olunuyordu. Eskirol der ki; bugün bu adem-i muaffakiyetlerden meccanine musiki çalmak veyahut kendilerine çaldırmak faidesizdir. Neticesini istintac etmeyeceğim. Musiki şifa vermezse eğlendirir ve benaberin teskin eder. Alam-ı cismaniye ve ruhaniyeye sükunet getirir. Nukeha içün şüphesiz nafidir. Binaen-aleyh musikinin istimalinden feragat edilmemelidir.

Bu hülasaya, Dr. Döbo Vasmon'unkini takrib ederiz. Müdavaat nokta-i nazarından musiki bir amil-i zi-kudret değildir lakin bazı kerre işfa etmiştir. Evvelce musiki talip etmiş olanların saat-i haliyesini hazz-akin eder bazı kerre marazın terakkisini tehir eder. Musiki teallüm etmek imkânına asla destres olmaksızın musikiden haz alan kimselere yeni huzuzatın sebebi olur.

33. Sayfa (Osmanlıca)

33. Sayfa (Çeviri)

Doktor Fovil düşünür ki 'Musikiye ait muvaffakiyat; tertibatı ihtiyariye ile istihsalin güç vakıat-ı mesude ve nadiredendir' görüldüğü vech ile bu babdaki efkar pek muhteliftir ve netice çıkarmak hayli güçtür.

1833 de Doktor Marşan, Tuluz darüşşifasının müdürünü ziyaret ve keyfiyet-i atiyeyi nakletmiştir. 'takriben 35 yaşında ve süvari zabitanından bulunan mösyö S darüşşifaya girdiği vakit büyük bir hal-i ihtidat ve hakiki tehevvür arz ediyor idi. Çok geçmeden sükunet buldu. Mösyö S. Kendisini, Allah, Napolyon zannediyordu arkadaşlarında musibet, zi-nüfuz insanlar tebdil-i kıyafet etmiş olan ve kendisini daha ziyade tazib için taklid-i cünun eden mütemarızlar görürdü ekseriya bağçenin yolları üzerinde hiyeroglif şekilleri, istihkam planları çizer ve daima nihayet bunların ortasında ahz-ı mevki ederdi. O vakit yüksek sesle bütün askeri kumandalarını verirdi. Kızardı herkese küfreder, herkesi tehdit ederdi. Kendisine yaklaşan tedbirsizlerin

34. Sayfa (Osmanlıca)

(٣٤)

سزلرك واى حاله! چونكه اونلرى دوكه‌رك خوردو خاش
ايده‌جكى محقق ايدى . اونا ، قيص جبرى كيديرمك
ايچين بش ياخود آلق خدمتجى آنجاق كفايت ايدردى .
بو احتداد وتخرش توبتلرندن بيرينك باشلاديغى صره‌ده
ايدى كه موسيو (س) درجهٔ عاديه‌نك فوقنده بير قوتله
فلاوته چالان بيرآدمك اجرا ايتديكى آهنكى ايشيتدى
آلتك ايلك صدالرينك انتشارنده موسيو (س) بى حركت
قالدى ، چوق كچمدن دقت كار ، كوزلرى فلاوته
زنك اوزه‌رينه مركوز اولديغى حالده صناعتكارك يانه
ياقلاشدى ، اونا ، صناعتنه دائر ثناده بولوندى و بالذات
كندسنك تعيين ايتديكى بيرقاچ پارچه‌يى چالماسنى فلاوته
زندن رجا ايتدى . كونك ، متباقيسنده ، موسيو س ،
طبيبك رياستى آلتنده بولونان يمك ماصه‌سنده طعام
ايتمك مساعده‌سنى آلابيله‌جك درجه‌ده آسوده حال
اولدى و بيرچوق زمانلر . بو واسطه ، تهوّر نوبتلرينك
عقيم براقيلمالرينه كافى كلدى . »

بيرچوق احواللده ، (طولوز) دار شفاى مديرى
موسيو (دى‌لاى) كوزل بناسنك بيرياغجه سنده قونسرلر

34. Sayfa (Çeviri)

vay haline çünkü onları döverek hurduhaş edeceği muhakkak idi ona kamis-i cebri giydirmek için beş yahut altı hizmetçi ancak kifayet ederdi. Bu ihtidat ve taharruş nöbetlerinden birinin başladığı sırada idi ki, Mösyö (s) derece-i adiyenin fevkinde bir kuvvetle flavta çalan bir adamın icra ettiği ahengi işitti aletin ilk sedalarının intişarında mösyö (s) bi- hareket kaldı çok geçmeksizin dikkatkâr, gözleri flavtazenin üzerine merkuz olduğu halde sanatkarın yanına yaklaştı ona sanata dair senada bulundu ve bizzat kendisinin tayin ettiği birkaç parçayı çalmasını filavtazenden rica etti. Günün mütebakisinde Mösyö (s) tabibin riyaseti altında bulunan yemek masasında taam etmek müsadesini alabilecek derecede asude-hal oldu ve bir çok zamanlar bu vasıta tehevvür nöbetlerinin akim bırakılmalarına kafi geldi. Birçok ahvalde Tuluz darüşşifası müdürü Mösyö Dilay güzel binasının bir bağçesinde konserler.

35. Sayfa (Osmanlıca)

(٣٥)

ویردیردی که بوقونسرلر ، بوتون « یانسیونه‌ر » لری طرفندن استماع اولونا بیایردی. بونلرك جمله‌سی موسیقی ایله آزچوق منبسط الروح اولورلردی . بعضلرنده حال تنبه کورولدی ، هیچ بیری ، شفایاب اولمـاسی بویله بیر واسطه‌نك استعمالنه مدیون اولمـادی . اکر جنق ، عدم قابلیت شفا علامتی اولان فاج عمومی ایله اختلاط ایتمه‌سه ایدی محتمل که ، موسیو (س)ك اوزه‌رنده اجرا اولونان دنه‌مه‌لر موفقیتله تعقیب اولونوردی .

(شارانتون) دارالشفاء قرالیسنده ، موسیو (قولیه) نك اداره‌سی آلتنده . هفته‌ده بردفعه تیاترولر ، بالولر ، یاخود قونسرلر بوامره تخصیص اولونمش برصالونده ، وربایردی . بو اجتماعلره فضله بیرسهولتله کیرن بیرخلقه خسته‌لر اکلنجه مقامنه کچدیکندن ، بوایش مع‌التأسف سوء استعماله میدان وبردی . اوزمان ، ١٨١١ده بو اجتماع یساق ایدیلدی .

١٨٣٦ ده ویربلن بیرقونسرده ، آنجاق «قونترداتس» و « والس » چالیندی . بوقونسر بوتون خسته‌لری تنبیه ایتدی . اکر محل مساعد اولسه‌یدی داها دوغروسی

35. Sayfa (Çeviri)

Verdirdi ki bu konserler bütünyansıyonerleri tarafından istima olunabilirdi. Bunların cümlesi musiki ile az çok münbasıtu'r-ruh olurlardı bazılarında hal-i tenebbüh görüldü. Hiç biri şifayaab olmasını böyle bir vasıtanın istimaline medyun olmadı eğer cinneti adem-i kabiliyet şifa alameti olan felç-i umumi ile ihtilat etmese idi muhtemel ki Mösyö (sen) üzerinde icra olunan denemeler muvaffakiyetle takib olunurdu. Şaranton Darüşşifa-i kraliyesinde Mösyö Kolmiye'nin idaresi altında haftada bir defa tiyatrolar balolar yahut konserler bu emre tahsis olunmuş bir salonda verilirdi. Bu içtimaların fazla bir suhuletle giren bir halka hastalar eğlence makamına geçtiğinden bu iş maa-teessüf suiistimale meydan verdi o zaman 1811'de bu içtima yasak edildi. 1836'da verilen bir konserde ancak kontrdans ve vals çalındı bu konser bütün hastaları tenbih etti eğer mahal müsait olsaydı daha doğrusu.

36. Sayfa (Osmanlıca)

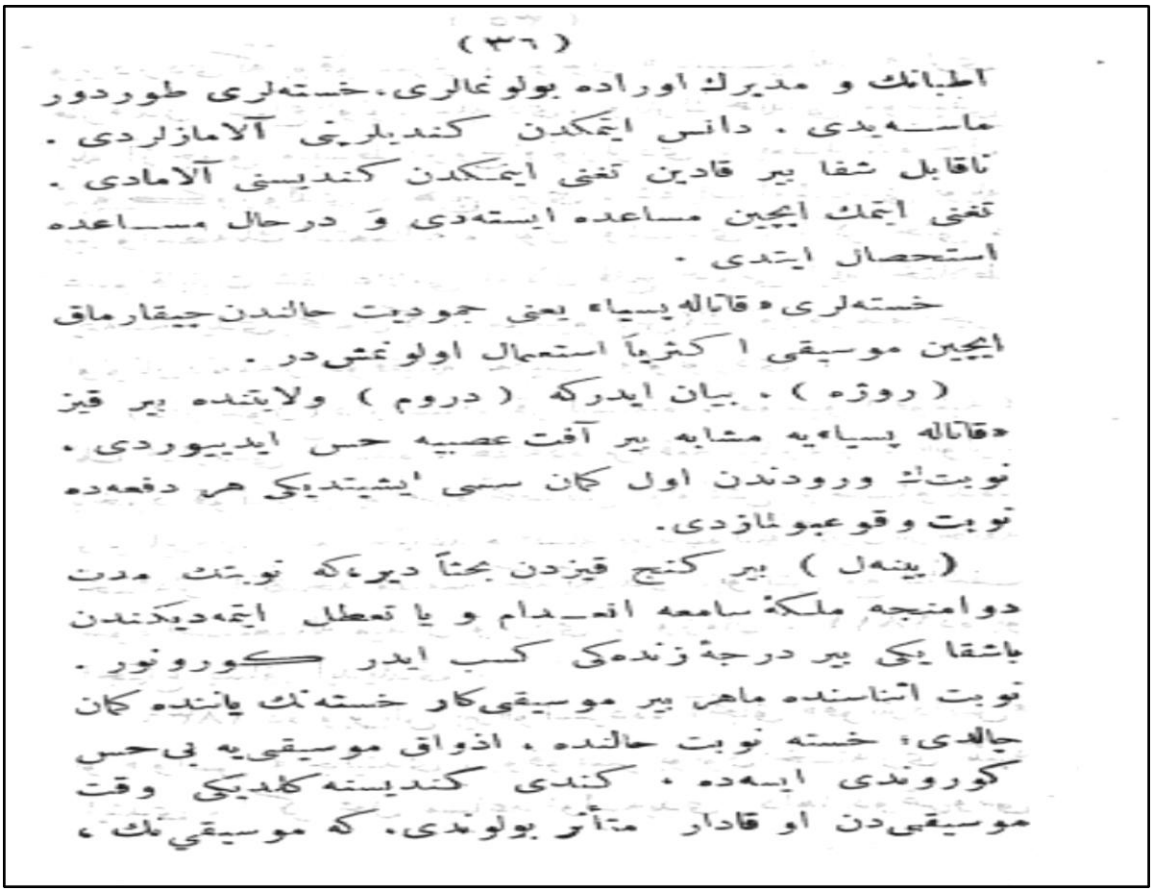

(٣٦)

اطبانك و مديرك اوراده بولونمالری، خسته‌لری طوردور ماسه‌يدی . دانس ايمكدن كنديلرينی آلامازلردی . ناقابل شفا بير قادين تغنی ايمكدن كنديسنی آلامادی . تغنی ايتمك ايچين مساعده ايسته‌دی و درحال مساعده استحصال ايتدی .

خسته‌لری « قاتاله پسياه » يعنی جوديت حالندن جيقارماق ايچين موسيقی اكثريا استعمال اولونمش در .

(روژه) . بيان ايدركه (دروم) ولايتنده بير قيز « قاتاله پسياه » يه مشابه بير آفت عصبيه حس ايديبوردی . نوبتك وروندن اول كمان سسی ايشيتديكی هر دفعه‌ده نوبت وقوعبولنازدی .

(پينه‌ل) بير كنج قيزدن بحثاً ديور، كه نوبتك مدت دوامنجه ملكهٔ سامعه اعدام و يا تعطل ايتمه‌ديكندن باشقا يكی بير درجهٔ زنده‌كی كسب ايدر كورونور . نوبت اثناسنده ماهر بير موسيقی‌كار خسته‌نك ياننده كمان چالدی، خسته نوبت حالنده ، اذواق موسيقی‌يه بی‌حس كورونديی ايسه‌ده ، كندی كنديسنه كلديكی وقت موسيقی‌دن او قادار متأثر بولوندی، كه موسيقی‌نك ،

36. Sayfa (Çeviri)

Etibbanın ve müdürün orada bulunmaları hastaları durdurmasaydı dans etmekten kendilerini alamazlardı na-kabil-i şifa bir kadın teganni etmekten kendisini alamadı teganni etmek için müsaade istedi ve derhal müsaade istihsal etti. Hastaları ‘katalakpisya’ yani cumudiyet halinden çıkarmak için musiki ekseriya istimal olunmuştur. Roja beyan eder ki; Derum vilayetinde bir kız katalapisyaya müşabih bir afet-i asabiyye hissediyordu. Nöbetinin vürudundan evvel keman sesi işittiği her defada nöbet vukuu bulmazdı. Pinel bir genç kızdan bahsen der ki; Nöbetin müddet-i devamınca meleke-i samia inidam veya teatül etmediğinden başka yeni bir derece-i zinde-gi kesp eder görünür. Nöbet esnasında mahir bir musikikâr hastanın yanında keman çaldı, hasta nöbet halinde ezvak- musikiye bi-his göründü ise de kendi kendisine geldiği vakit musikiden o kadar müteessir bulundu ki musikinin.

37. Sayfa (Osmanlıca)

(٣٧)

کندیسنی شهوتله قاریشیق بیر نوع وجد و حیرته آندیغنی اعتراف ایتدی .

١٨١٠ ده دوقتور (دووال) ٦٠ یاشنده بیر قادینی تداوی ایچین چاغیریلدی . ٣٠ سنه‌دن بری « قاتاله پسیا » نوبتلرینه معروض ایدی . دوقتور بیر چوق علاج دنه‌دی . سورنا چالدیردی ، نتیجه‌سز قالدی ، ملی شرقی‌لر تغنی ایتدیردی ، بونلر خسته‌نك دقتنی جلب ایتدیسه‌ده تهییج ایتمه‌دی ، نهایت قلارینه‌تا چالدیردی . غیر معلوم هوالر خسته‌نك اوزه‌رنده تأثیرسز قالدی . فقط «قانتیك»لر اونی هر کون داها زیاده متأثر ایتدی . نهایت دوردنجی کون ، خسته‌نك اوکنده Confitcor چالیندی ، خسته کندیلکند قالقدی و ألارینی قاووشدوردی . دوقتور اونی یوروتدی ، دانس ایتدیردی ، صوکره ثه‌وینك مردیوندن ایندیردی . چیقارتدی و خسته اشتغالات معتاده‌سنه باشلادی .

اطبا طرفندن ترك اولونان بیر خسته‌یی ، پیانو چالا راق ، (یارYarh)شفایاب ایتدی . (یوممه Pommé کمان ایله . « احتناق رحم » و « قاتاله پسیا » خسته

37. Sayfa (Çeviri)

Kendisini şehvetle karışık bir nevi vecd ve hayrete attığını itiraf etti.1810’da Doktor Döval 60 yaşında bir kadını tedavi için çağırdı. 30 seneden beri katalapisya nöbetlerine maruz idi Dr. birçok ilaç denedi. Surna çaldırdı. Neticesiz kaldı. Milli şarkılar teganni ettirdi. Bunlar hastanın dikkatini celp ettiyse de tehyic etmedi. Nihayet klarineta çaldırdı gayrı malum havalar hastanın üzerinde tesirsiz kaldı. Fakat kantikler onu (dinsel şarkı) onu her gün daha ziyade müteessir etti nihayet 4. Gün hastanın önünde Confitcor çalındı hasta kendiliğinden kalktı ve ellerini kavuşturdu. Doktor onu yürüttü dans ettirdi sonra evinin merdiveninden indirdi çıkarttı ve hasta iştigalat-ı mutadesine başladı. Etibba tarafından terk olunan bir hastayı piyano çalarak şifayab etti. Pomme, keman ile ‘ihtinakırahım’ ve katalapisya hastalıklarına.

38. Sayfa (Osmanlıca)

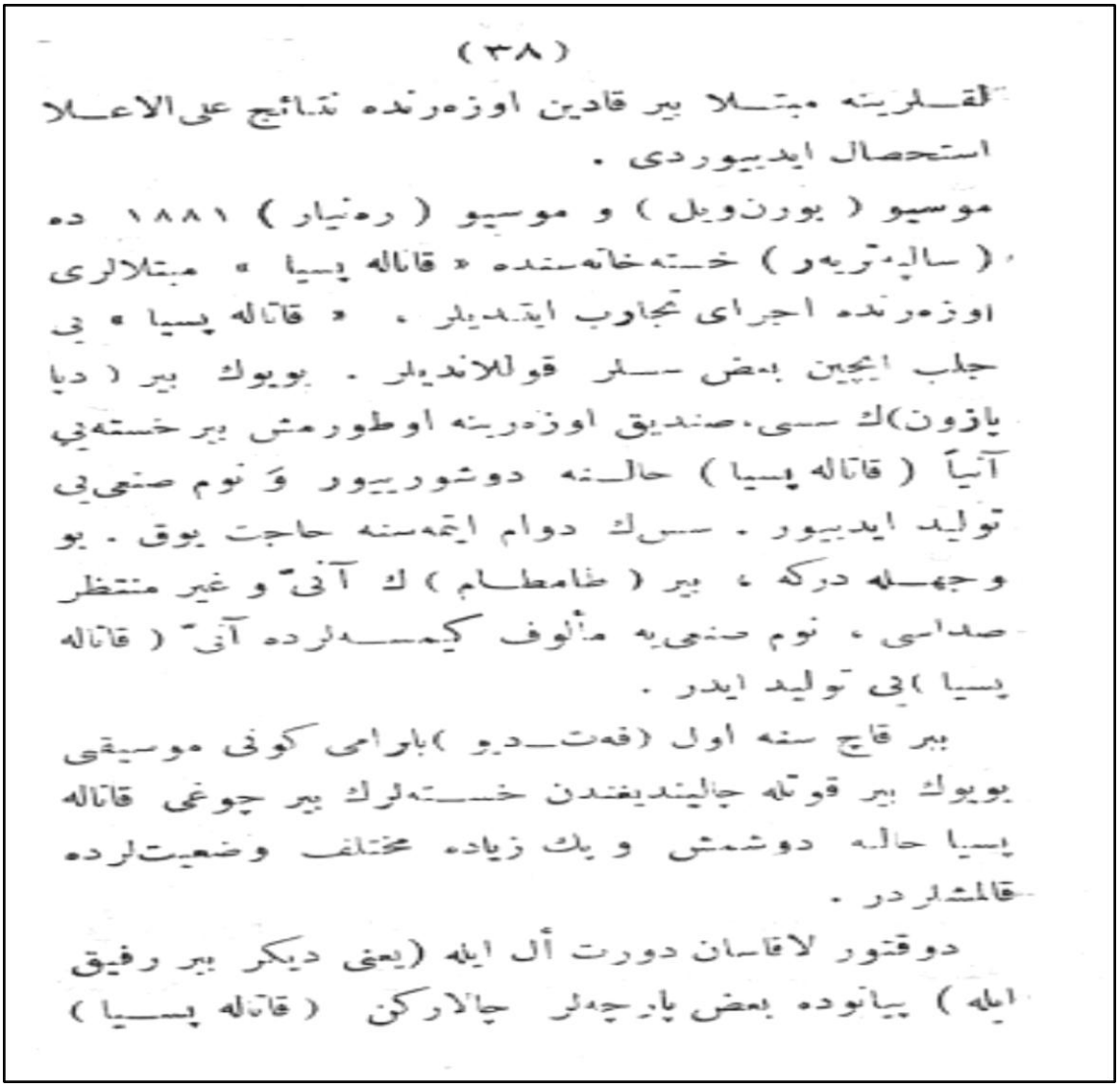

(٣٨)

لقلرینه مبتلا بیر قادین اوزه‌رنده نتائج علی الاعلا استحصال ایدییوردی .

موسیو (بورن‌ویل) و موسیو (رەنیار) ١٨٨١ ده (سالپه‌تریه‌ر) خسته‌خانه‌سنده « قاتاله پسیا » مبتلالری اوزه‌رنده اجرای تجاوب ایتدیلر . « قاتاله پسیا » یی جلب ایچین بعض سلر قوللاندیلر . بویوك بیر (دیا پازون)ك سسی، صندیق اوزه‌رینه اوطورمش بیر خسته‌یی آنیاً (قاتاله پسیا) حالنه دوشوریيور وَ نوم صنعی‌یی تولید ایدییور . سسك دوام ایتمه‌سنه حاجت یوق . بو وجهله درکه ، بیر (طامطام) ك آنی و غیر منتظر صداسی ، نوم صنعی‌یه مألوف کیمسه‌لرده آنی (قاتاله پسیا)یی تولید ایدر .

بیر قاچ سنه اول (فه‌ت‌دیو)بارامی کونی موسیقی بویوك بیر قوتله چالیندیغندن خسته‌لرك بیر چوغی قاتاله پسیا حاله دوشمش و یك زیاده مختلف وضعیت‌لرده قالمشلردر .

دوقتور لاقاسان دورت أل ایله (یعنی دیکر بیر رفیق ایله) پیانوده بعض پارچه‌لر چالارکن (قاتاله پسیا)

38. Sayfa (Çeviri)

Mübtela bir kadın üzerinde netaic-i aliyülala istihsal ediyordu. Mösyö Borenwil ve Mösyö Renyar 1881'de Salpetiriyer hastahanesinden katalapisya mübtelaları üzerinde icra-yı tecarup ettiler. Katalapisyayı celb için bazı sesler kullandılar büyük bir diyapazon'un sesi sandık üzerine oturmuş bir hastayı aniden katalapisya haline düşürüyor nevmisuniye tevrid ediyor, sesin devam etmesine hacet yok. Bu vech iledir ki bir tamtamın ani ve gayrı muntazır sadası nevmisuniye meluf kimselerde ani katalapisyayı tevrid eder. Birkaç sene evvel fetdiyo bayramı günü musiki büyük bir kuvvetle çalındığından hastaların birçoğu katalapisya haline düşmüş ve pek ziyade muhtelif vaziyetlerde kalmışlardır. Doktor Laksan dört el ile yani diğer bir refik ile piyanoda parçalar çalarken katalapisya.

39. Sayfa (Osmanlıca)

(۳۹)

حالی ایله طونوب قالان بیر کنج آدم مشاهده ایتمشدر. الاری قالقیق و بی حرکت اولاراق هواده قالیوردی و بیر مدت ، یاریم ساعت، بیر ساعت صوکره ، موسیقی یه، قالدیغی یردن تکرار باشلاماق اوزره ، الاری تکرار اینیوردی .

بیر چوق (عزیز)لری ، موسیقی ، استغراقه دو- شورمشدر .(قریستین دو شتومپل)، (دنیس لو شار ترو)یه (ماری باغنیزی)یه (پیه ر دالقنطارا)یه(سه ن ژوزمف کوبه وتینو) یه واقع اولان بو کیفیت تاثیردر .

(هوفمان) ، مزامیر داوود دن بیر پارچه و یاخود محبت عیسایی حیات دار بیر صورتله تصویر ایدن لاعلی - التعیین بیر عباره هر ایشیتدیکجه بیر حال جودی* استغراقی یه دوشن بیر کنج ذکر ایدر .

موسیو (نه تنه ر) .(هانزه ن) اسمنده بیر مانیه تیزور(*)ی ذکر ایدر ، که (ستراز بورغ) ده اوتوز دلی قالبی مانیه تیزه ایتدیکدن صوکره ، تجربه لك بوتون مدت دوامنجه کندیلرینه یك ادا بیر موسیقی دیکلتدی . بو کیمسه لر اوزه رنده هزیان سمعی تولید اولوندی و

[*] مانیه تیزور ـ مانیاتیزما پایان .

39. Sayfa (Çeviri)

Hali ile donup kalan bir genç adam müşahede etmiştir. Elleri kalkık ve bi-hareket olarak havada kalıyordu ve bir müddet, yarım saat bir saat sonra musikiye kaldığı yerden tekrar başlamak üzere elleri tekrar iniyordu. Birçok azizlerin musiki istiğraka düşürmüştür. Korbestindüşetonpele, Denislöşartroya, Maribağniziye, Pierdalkantaraya, Senjozefgöbertinoya vaki olan bu keyfiyet-i tesirdir. Hoffman, mezamir-i Davut'dan bir parça veyahut muhabbet-i İsa'yı hayatdar bir suretle tasvir eden lalettayin bir ibare her işittikçe bir hal-i cümudi-i istiğraki ye düşen bir genç zikreder. Mösyö Neteter, Hanzen isminde bir manyetizörü (manyatizma yapan gibi) zikreder ki Strazburg'da otuz delikanlıyı manyetize ettikten sonra tecrübenin bütün müddet devamınca kendilerine yek-eda bir musiki dinletti, bu kimseler üzerinde hezeyan-ı sem-i tevlit olundu ve

40. Sayfa (Osmanlıca)

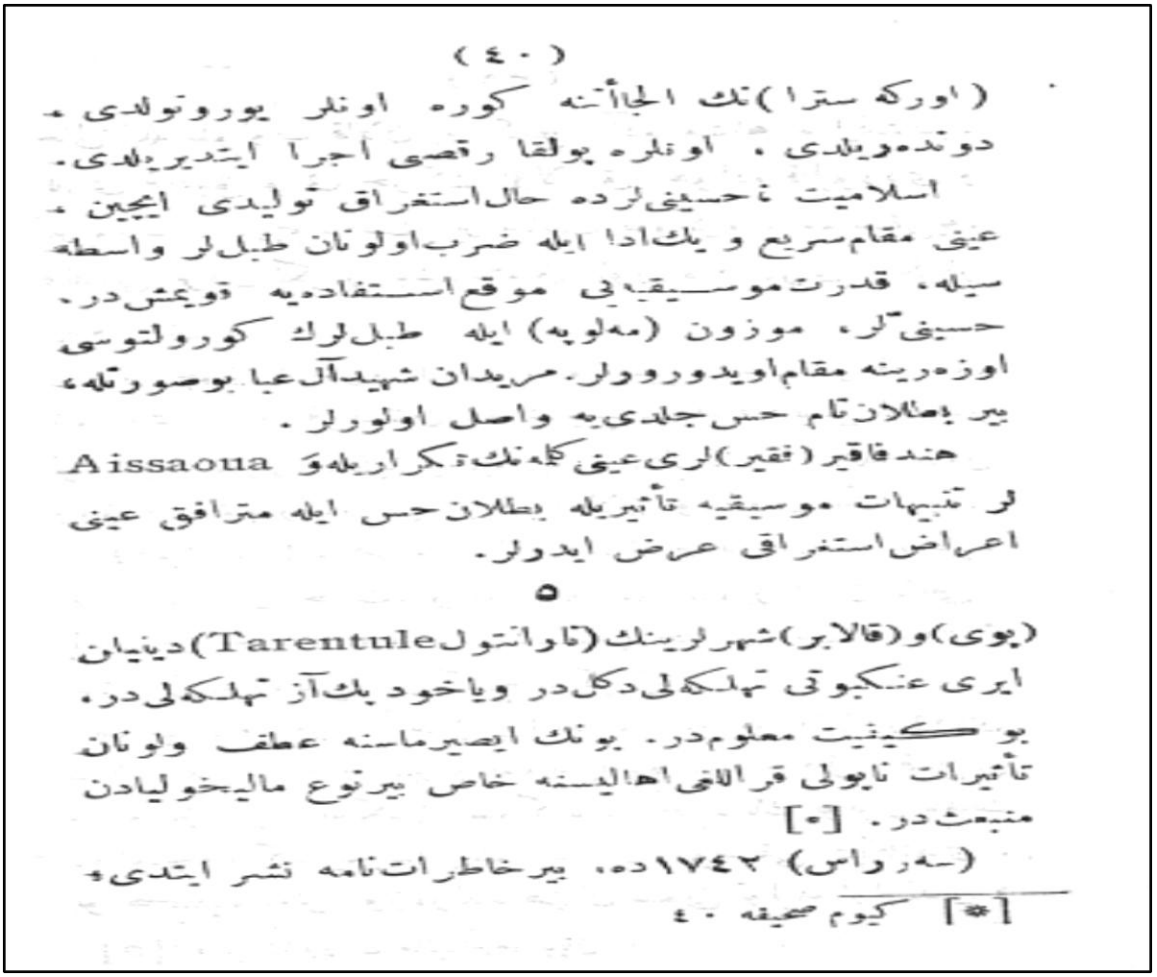

(٤٠)

(اورکه سترا)نك الجاأتنه کوره اونلر یوروتولدی ،
دوندهریلدی . اونلره بولقا رقصی اجرا ایتدیریلدی .
اسلامیت ناحسینی لرده حال استغراق تولیدی ایچین ،
عینی مقام سریع و یك ادا ایله ضرب اولونان طبللر واسطه
سیله ، قدرت موسیقیایی موقع استفاده یه قویمش در .
حسینی لر ، موزون (مهلویه) ایله طبللرك کورولتوسی
اوزه رینه مقام اویدورورلر . مریدان شهید آل عبا بوصورتله ،
بیر بطلان تام حس جلدی یه واصل اولورلر .
هند فاقیر (فقیر) لری عینی کلمه نك تکراریله و Aissaoua
لر تنبیهات موسیقیه تأثیریله بطلان حس ایله مترافق عینی
اعراض استغراقی عرض ایدرلر .

٥

(پوی) و (قالابر) شهرلرینك (تارانتول Tarentule) دینیان
ایری عنکبوتی تهلکه لی دکل در ویاخود یك آز تهلکه لی در .
بو کیفیت معلوم در . بونك ایصیرماسنه عطف ولونان
تأثیرات نابولی قرالاغی اهالیسنه خاص بیرنوع مالیخولیادن
منبعث در . [*]
(سه رواس) ١٧٤٢ ده ، بیرخاطرات نامه نشر ایتدی .

[*] کیوم صحیفه ٤٠

40. Sayfa (Çeviri)

Orkestranın icraatına göre onlar yürütüldü, dönderildi. Onlara polka raksı icra ettirildi. İslamiyet Hüseynilerde hal-i istiğrak tevlidi için aynı makam seri ve yek-eda ile darp olunan tabıllar vasıtasıyla kudret-i musikiyeyi mevki-i istifadeye koymuştur. Hüseyniler mevzun melope ile tabılların gürültüsü üzerine makam uydururlar. Müridan-ı şehidi al-i aba bu suretle bir butlan-ı tam hiss-i cildiye vasıl olurlar. Hint fakirleri aynı kelimenin tekrarıyla ve Aissaonalar tembihat-ı musikiye tesiri ile butlan-ı his ile müterafik aynı araz-ı istiğrak-ı arz ederler. Puy ve Kalabar şehirlerinin tarantul denilen iri ankebutu tehlikeli değildir veyahut pek az tehlikelidir. Bu keyfiyet malumdur bunun ısırmasına atf olunan tesirat Napoli krallığı ahalisine has bir nevi malihülyadan münbaistir. (kiyom sayfa:40) Serras 1742'de bir hatırat name neşr etti.

41. Sayfa (Osmanlıca)

(٤١)

بو كتابده، ١٥نجى عصرك بدايتلرنده ايجاد اولونمش بير افسانه اولان، تارانتول ايصيرماسى اوزه‌رينه دقت‌انگيز تحقيقات‌دن صوكره، حسنات‌پرور اهالى‌يى صويماق و بالذات اطبانى آلداتماق ايچين كوز بويا‌جيلرك استعمال ايتمش اولدوقلرى حيل و دسائسى حكايه ايديبيور.

(رقص‌سه‌ن‌كى Danse de Saint-Guy)نك و (تارانتيزم)ك سببلرى، اطباجه برچوق مدت مجهول قالمش‌در. بيرنجيسى، مؤثرخارق‌العاده‌دن ايله‌رى كلير. ايكينجيسى بير عنكبوتك ايصيرماسندن حاصل اولور ديرلردى.

بوخسته‌لغى، ايلك‌اولاراق، (نيقولابه‌روتى) توصيف ايتمش‌در. مومى‌اليه ديركه خسته‌لر، اكثريا ماليخوليايه دوشيور و عادتا سرخوشاق تأثيريله صيزمش كبى عقل ومحاكمه استعمالى اقتدارلرينى غائب ايديبيورلردى. بير چوقلرنده موسيقى ايچين بير اشتياق‌عظيم واردى بير حالده، كه خوشلرينه گيدن بير هوانك ايلك پرده‌لرى طنين‌ساز اولوراولماز فيرلاياراق قالقيور. مسرت نمره‌لرى آتاراق، بى‌تاب و توان و نيم‌مرده دوشونجه‌يه قادار رقص ايديبيورلردى.

41. Sayfa (Çeviri)

Sayfa 41: Bu kitapta 15. Asrın bidayetlerinde icad olunmuş bir efsane olan tarantol ısırması üzerine dikkat-engiz tahkikatden sonra hasenat-perver ahaliyi soymak ve bizzat etibbayı aldatmak için göz boyacıların istimal etmiş oldukları hile ve desaisi hikaye ediyor. Dance de Saint-Guy'un ve Tarantizm'in sebepleri etıbbaca birçok müddet mechul kalmıştır. Birincisi müessir-i harikuladeden ileri gelir ikincisi bir ankebutun ısırmasından hasıl olur derlerdi. Bu hastalığı ilk olarak Nicola Peruti tavsif etmiştir. Mumaileyh der ki; Hastalar ekseriya malihülyaya düşüyor ve adeta serhoşluk tesiri ile sızmış gibi akıl ve muhakeme istimali iktidarlarını gaip ediyorlardı birçoklarında musiki için bir iştiyak-ı azim vardı bir halde ki hoşlarına giden bir havanın ilk perdeleri tanin-saz olur olmaz fırlayarak kalkıyor meserret nameleri atarak bitap ve tüvan ve nim perde düşünceye kadar raks ediyorlardı.

42. Sayfa (Osmanlıca)

(٤٢)

اون يدنجى عصرده ياشامش اولان (باغليوى) ،
(تارانتول) و (تارانتيزما) حقنده بك زياده جالب دقت
توصيفاتده بولونيور و موسيقى نك بو خسته لر اوزه رينه
تأثيرات اعجازكارانه سنى درميان ايديبور. (باغليوى) نك
معاصرلرندن (ريشارمه د) داها زياده تصديقكاردر.
«موسيقى امدادينه يتشمه ديكى تقدرده چوق مدت
كچمكسزين ورود ايدن موته قادار خسته طعمهٔ خوف
و دهشت بولونور؛ زيرا، موسيقى، اونا، بير شفاى عاجل
احضار ايتمك ايچين يكانه چاره در . في الحقيقه، خسته
آك بويوك ضجرت ايچنده بولونه بيله، آلات موسيقى نك
ايلك لحن لرى انتشار ايدر ايتمز، خسته نك آياقلرينك
مقام ايله حركت ايتديكى كورولور. صوكره ، عقل
ايردير يلمز بير قوتله، رقص ايتمك ايچين، يرندن فيرلار.
قالقار. بوادمانه داها ايلك دفعه سنده، اوچ درت ساعت
دوام و تحمل ايدر، صوكره ياتاغه قونولور اورادە،
ترلر و بو تر اونى تسكين ايدر»
(سوواژ) و (سه نه ر) بو مسئله يى تدقيق ايتديلر.
يونلرك فكرلرى تعمم ايتدى. موسيقى كارلر بوتون

42. Sayfa (Çeviri)

17. asırda yaşamış olan Bachlivi tarantol ve tarantizma hakkında pek ziyade calib-i dikkat tavsifatta bulunuyor ve musikinin bu hastalar üzerine tesirat-ı icazkaranesini dermeyan ediyor. Bachlivi'nin muasırlarından Rişarmet daha ziyade tasdikkârdır. 'Musiki imdadına yetişmediği takdirde çok müddet geçmeksizin vürud eden mevte kadar hasta tumeihaf ve dehşet bulunur. Zira musiki ona bir şifa-yı acil ihzar etmek için yegâne çaredir. Filhakika hasta en büyük zucret içinde bulunsa bile alat-ı musikinin ilk laheynleri intişar eder etmez hastanın ayaklarının makam ile hareket ettiği görülür sonra akıl erdirilmez bir kuvvetle raks etmek için yerinden fırlar kalkar. Bu idmana daha ilk defasında üç dört saat devam ve tahammül eder sonra yatağına konulur orada terler ve bu ter onu teskin eder'

Suvaj ve Senner bu meseleyi tetkik ettiler bunların fikirleri teammüm etti. Musikikârlar bütün

43. Sayfa (Osmanlıca)

(٤٣)

ایتالیایی دولاشدیلر. خسته‌لرك استعدادلرینه، نوع و جنسلرینه کوره بسته‌لریایدیلر. وحشی و (دیترامب)ی شرقیلرله مترافق (تارانتوللا) و صحرائی و چوبانی نغمه‌لرله مترافق «پانووه‌رد Ponoverd» ایله. بورقص لرك اك بطی واك آز مرغوبی اولان (قاتنا) و (سپه‌للاتا) هوالری بو زمره‌دندر (هه‌فکه‌ر) و معلم (ژه‌رمه‌ن‌سه) «دانس‌دوسه‌ن‌کی» و «تارانتیزما»نك خوره یعنی داء الرقص اشکالندن اولدیغنی تصدیق ایتدیلر. بو خسته‌لقلرك تداویسنده موسیقی‌نك شفابخشا دولی مشاهده اولو. نمشدی. موسیقی، شبهه‌سز بو ساری نوبانه بیر درجه اعتدال کتیریوردی وحرکاتك ظهورات غیرمطرده‌سی تسکین و تنظیمه یاردیم ایدیوردی. بحرانلری داءما بیر سرسملك و مالیخولیا ایله ابتدا ایدن بو خسته‌لره باخصوص حیات و نشاط ویرمك ایچین، قرون وسطی علماسی موسیقی‌یی استعمال ایدرلردی.

داء «سه‌ن‌کی» اون‌اوچنجی و اون‌دوردنجی عصرده، یوتون آوروپاده، باخصوص، «رەن» و «موس» نهرلری ساحلنده «لیه‌ژ»ده. «ڤه‌قس‌لاشاپه‌ل»ده و باخصوص

43. Sayfa (Çeviri)

İtalya'yı dolaştılar hastaların istidadlarına nev ve cinslerine göre besteler yaptılar. Vehaşi ve ditramepi şarkılarla müterafık tarantolla ve sahrai ve çobani nağmelerle müterafık Ponoverd ile bu raksların en bati ve en az mergubu olan Katna ve Sipellata havaları bu zümredendir. Hefker ve muallim Jeremense 'dans dösengi ve tarantizma'nın hora yani daür-raks eşkalinden olduğunu tasdik ettiler. Bu hastalıkların tedavisinde musikinin şifa-bahşa rolü müşahede olunmuştu. Musiki şüphesiz bu sari nevbata bir derece itidal getiriyordu ve harekatın zuhurat-ı gayrı mutarradası teskin ve tanzime yardım ediyordu. Buhranları daima bir sersemlik ve malihülya ile iptida eden bu hastalara bahusus hayat ve neşat vermek için kurun-ı vusta uleması musikiyi istimal ederlerdi.

Daisengi 13. ve 14. Asırda bütün Avrupa'da bahusus Ren ve Mos nehirleri sahilinde Liyej'de Ekslaşaphel'de ve bahusus

44. Sayfa (Osmanlıca)

(٤٤)

مرضك سيرنى توقيف ايچين تدابير عموميه اتخاذ ايديلمش اولان «سترازبورغ» شهرنده ١٤١٨ده شدتله حكم سوريوردى. آلات موسيقيه و «قورن موز» چالان موزيقاجيلر رقاصلرك معاونتنه كليز وث رك سوقاقلرنده اونلرله برابر دولاشيرلردى.

ديكر بير استيلاى مرضى دن، « سەن مەدار » حواله زده لرندن ده بحث ايدبله بيلير. (١٨٣٠) يونلرده موسيقى رفاقت ايدردى . لاكن بونلر، نوبت اثناسنده حس و حركت ملكەلرنى غائب ايدولردى.

متعاقباً «نارانتيزما»يه ارجاع نظر ايتمك اوزره، اك قديم مؤلفلردن، (ژان بودەن)ى ذكر ايدەلم كه [جمهوريت] عنوانلى كتابنده، بو خسته لغه مبتلا كيمسەلرى موسيقى واسطه سيله، بى تاب وتوان دوشونجه يه قادار، رقصه تحريك ايتديكنى و بو حالده شفايابب اولدوقلرنى يازار.

(آسقله پياد)، خسته نك قولاغى يانده طمبور چالديراراق قولاق آغيرلغنى اشفا ايدردى .

(ويلى زيبوس) بير قادينى ذكر ايدر ، كه صاغير اولديغى حالده، اثناى محاوره ده طمبور چالينديغى تقديرده

44. Sayfa (Çeviri)

maraz'ın seyrinin tevkifi için tedabir-i umumiye ittihaz edilmiş olan Strazburg şehrinde 1418'de şiddetle hüküm sürüyordu alat-ı musikiye ve korenmos çalan mızıkacılar rakkasların muavenetine gelir ve şehrin sokaklarında onlarla beraber dolaşırlardı. Diğer bir istila-yı maraziden (Senmedar) havale-zedelerinden de bahsedilebilir. Bunlara da musiki refakat ederdi lakin bunlar nöbet esnasında his ve hareket melekelerini kaybederlerdi. Mütakiben tarantizmaya irca-ı nazar etmek üzere en kadim müelliflerden Janboden'i zikredelim ki Cumhuriyet ünvanlı kitabında bu hastalığa mübtela kimseleri musiki vasıtasıyla bitab ve tüvan düşünceye kadar raksa tahrik ettiğini ve bu halde şifayab olduklarını yazar Askalabyad, hastanın kulağı yanında tambur çaldırarak kulak ağırlığını işfa ederdi. Vilzipos bir kadını zikreder ki sağır olduğu halde esna-yı muhaverede tambur çalındığı takdirde

45. Sayfa (Osmanlıca)

(٤٥)

هر هجایی ایشیدیردی . صاغیر بیر دلی قانلی بیر جاکك تیز بیر طنینی قولاغنه چاریدیغی وقت ایلك دفعه اولاراق ایشیتدی . بوصدالر تدریج وتانی ایله تکرار ایدیلدیکده بوکنجك حین تولدنده محرومی بولونمش اولدیغی ایشیتمك وتکلم ایتمك ملکه‌لرینی اعاده ایتدی .

اختلال حرکات ایله موصوف اولان اختناق رحم دخی (موزیقوتراپیا)نك دائرهٔ عائدیتنه داخل‌در . درین بیر کدری متعاقب بیر کنج قیز اختناق رحم یاخود صرعه نوبتلرینه دوشمشدی . بوتون علاجلر ثمره‌سز قالمشدی . نومید بولونولدیغی بیر صره‌ده . کنج بیر اجزاجی . خسته‌نك یاتاغی یانده بیر توفنك بوشالتمش وخسته بوسایه‌ده اعادهٔ حیات ایتمش‌در .

(آرله‌س)ك طبیبی . (پومه) ؛ موسیقی واسطه سیله ، اختناق رحم نوبتلرینی اشفا ایتدیکنی بیان ایدر . طبیب (غوبه‌للی Goubelly) اختناق رحمده ، موزیقی‌نك تأثیراتنه دائر عالمانه بیر رساله یازمش‌در . ۱۷۷۱ده پاریسده طبع ایدیلمش اولان لاتین لسانندن محرر بیر مخطره‌ده مذکور بیرچوق تجارب طبیب مومی الیهك در .

45. Sayfa (Çeviri)

her heceyi işitirdi. Sağır bir delikanlı bir çeyrek tiz bir tanini kulağına çaktığı vakit ilk defa olarak işitti. Bu sadalar tedric ve tai ile tekrar edildikte bu gencin hin-i tevelledünde mahrumu bulmuş olduğu işitmekle tekellüm etmek melekelerini iade etti. İtidal-i harekat ile mevsuf olan ihtinak-ı rahm dahi muzikoterapiya'nın daire-i aidetine dahildir. Derin bir kederi müteakıb bir genç kız ihtinak-ı rahım yahut sara nöbetlerine düşmüştü. Bütün ilaçlar semeresiz kalmıştı. Nevmid bulunduğu bir sırada genç bir eczacı hastanın yatağı yanında bir tüfenk boşaltmış ve hasta bu sayede iade-i hayat ermiştir. Arreles'in tabibi Pompe; musiki vasıtasıyla ihtinak-ı rahım nöbetlerini işfa ettiğini beyan eder. Tabib Gou Belli ihtinak-ı rahımda musikinin tesiratına dair alimane bir risale yazmıştır. 1771'de Paris'te tab edilmiş olan Latin lisanında muharrer bir muhtırada mezkur bir çok tecarüp, tabib-i mumaileyhindir.

46. Sayfa (Osmanlıca)

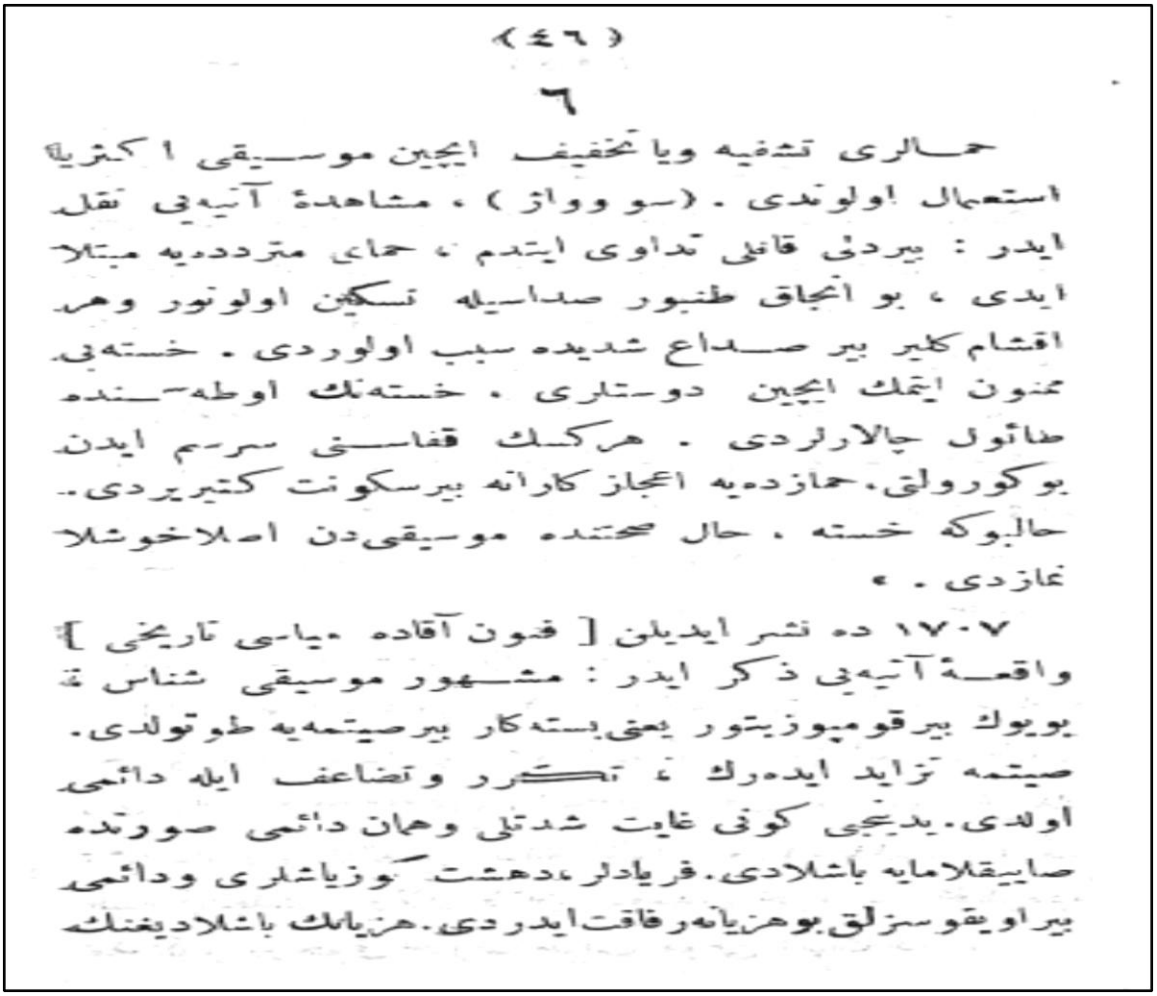

﴿٤٦﴾

٦

حمالری تشفیه ویا تخفیف ایچین موسیقی اکثریا استعمال اولونمدی . (سوواژ) ، مشاهدهٔ آتیه‌یی نقل ایدر : بیردن قاچلی تداوی ایتدم ، حمای مترددیه مبتلا ایدی ، بو اثناق طنبور صداسیله تسکین اولونور وهر اقشام کلیر بیر صداع شدیده سبب اولوردی . خسته‌یی محزون ایتمك ایچین دوستلری ، خسته‌نك اوطه‌سنده طاتلو چالارلردی . هرکسك قفاسنی سرسم ایدن بوگورولتی ، حمازده‌یه اعجاز کارانه بیرسکونت کتیریردی . حالبوکه خسته ، حال صحتنده موسیقی‌دن اصلاخوشلانمازدی . »

١٧٠٧ ده نشر ایدیلن [فنون آقاده میاسی تاریخی] واقعهٔ آتیه‌یی ذکر ایدر : مشهور موسیقی شناس تهیوك بیرقومپوزیتور یعنی بسته کار بیرصیتمه‌یه طوتولدی . صیتمه تزاید ایده‌رك ، تکرر وتضاعف ایله دائمی اولدی . بدیجی کونی غایت شدتلی وهمان دائمی صورتده صاییقلامایه باشلادی . فریادلر ، دهشت گوزیاشلری ودائمی بیراویقوسزلق بوهزیانه رفاقت ایدردی . هزیانك باشلادیغنك

46. Sayfa (Çeviri)

Hummaların teşfih veya tahfif için musiki ekseriya istimal olundu (Sövuaj) müşahede-i atiyeyi nakl eder. Bir delikanlı tedavi ettim. Humma-yı müterediddeye müptela idi bu ancak tanbur sadasıyla teskin olunur ve her akşam gelir bir suda-ı şedide sebep olur. Hastayı memnun etmek için dostları hastanın odasında davul çalarlardı. Herkesin kafasını sersem eden bu gürültü, hummazedeye icazkârane bir sükunet getirirdi. Halbu ki hasta hal-i sıhhatinde musikiden asla hoşlanmazdı. 1707'de neşredilen "Fünun Akademiyası Tarihi" vakıa-i atiyeyi zikreder. Meşhur musiki şinas büyük bir kompozitör yani bestekar biri sıtmaya tutuldu. Sıtma tezayüd ederek tekerrür ve tezaüf ile daimi oldu. Yedinci günü gayet şiddetli ve hemen daimi suretle sayıklamaya başladı, feryatlar, dehşet gözyaşları ve daimi bir uykusuzluk bu hezeyana refakat ederdi. Hezeyanın başladığının

47. Sayfa (Osmanlıca)

(٤٧)

اوچنجی کونی، خسته اوطه‌سنده کوچوك بر «قونسر»
ویر دیرمك ایسته‌دی . طبیب مداوی‌سی . بونا ،
کوچلکله مساعده ایتدی . موسیقی‌نك ایلك الحانی
ایشیدیر ایشیتمز ، بیر سیمای آرام آلدی . کوزلری
استراحت نما اولدی . حوالات صورت مطلقه‌ده کسیلدی ؛
مسرت کوزیاشلری دوکدی وقونسرك مدت دوامنجه
بلاحما بولوندی ؛ فقط قونسر بیتر بیتمز حالت اولیه‌سنه
دوشدی . موفقیتی بوقادار غیر منتظر . بوقادار مسعودانه
اولان بیر دوانك استعمالنده قصور اولونمادی . حمی
وهزیان ؛ قونسر اثنا سنده دائما منقطع اولوردی
وَ موسیقی خسته‌یه اوقادار ضروری اولمش ایدی که ،
کیجه‌لری . یانده بولونان آدمه شرق جاغیر تدبر بردی .
خلاصهٔ کلام اون کون ظرفنده آیاغندن ایکینجی دفعه
قان آلماق‌دن غیری بیر واسطهٔ معینه‌یه مراجعت
ایدیلمکسزین ، موسیقی خسته‌یی تماماً شفایاب ایتدی .
ایشته بیر دیکر مشاهده :
١٧٠٨ ده (لانك دوق)شهرنده(داله) اسمنده بیر
رقص معلمی بیر « قارناوال » ده صنعتنی اجرایده‌رك یك

47. Sayfa (Çeviri)

üçüncü günü hasta odasında küçük bir konser verdirmek istedi tabip-i müdevasi buna güçlükle müsaade etti. Musikinin ilk elhanını işidir işitmez bir sima-yı aram oldu. Gözleri istirahat-nüma oldu. havalad suret-i mutlakada kesildi meserred gözyaşları döktü ve konserin müddet-i devamınca bila-humma bulundu. Fakat konser biter bitmez halet-i evveliyesine düştü. Muvaffakiyeti bu kadar gayrı muntazır bu kadar mesudane olan bir devanın istimalinde kusur olunmadı. Humma ve hezeyan konser esnasında daima münkati olurdu ve musiki hastaya o kadar zaruri olmuş idi ki geceleri yanında bulunan adama şarkı çağırtırırdı. Hulasa-i kelam on gün zarfında ayağından ikinci defa kan almaktan gayrı bir vasıta-i muayyeneye müracat edilmeksizin musiki hastayı temamen şifayap etti. İşte diğer bir müşahede 1708' de (Lankdod) şehrinde Dale isminde bir raks muallimi bir karnavalda sanatını icra ederek pek

48. Sayfa (Osmanlıca)

(٤٨)

زیاده یورغون دوشمش و شدید بر حمایه طوتولش
ایدی . دوردنجی ویابشنجی کون « له تارژیا » حالنه
دوشدی . وبو حالدن چیقماسی ایچین خیلی زمان لازم
کلدی . و « له تاژریا » یعنی داءالجمود حالندن چیقماسی .
بیر هزیان مشهور ولال حاله دوشمك ایچین اولدی : بو
هزیان اثناسنده یاتاغندن دیشاری صیچراماق ایچین
سعیات متوالیه ده بولونیوردی ، وبوندن کندیسنی منع
ایدنلری باشیله وچهره سیله تهدید ایدییوردی ، کندیسنه
ویریلن علاج لری ، داغمایی نطق اولاراق ، ردایدییوردی .
شهرك بلدیه رئیسی ، خسته یه موسیقی دیکلتمه سنی
توصیه ایتدی . احباسندن ، کمان چالمایی بیلن بیری ،
ایلك هوایه باشلادی . خسته ، بیر بغتهٔ لطیفه یه اوغرامش
بیر آدم کبی همان یاتاغنك اوزه رنده قالقدی ، قوللریله .
هوانك پرده لرینی توزین ایتمه یی دنه دی .
لاکن قوتله طوتدوقلرندن ، حس ایتدیکی نشه یی
آنجاق باشیله اظهار ایده بیلیوردی . خلاصه ، بیر ساعت
نهایتنده ، درین بیر صورتده بایغین بولوندی وبو اویقو
اثناسنده بیر بحران کچیردی که کندیسنی خسته لغندن
قورتاردی .

48. Sayfa (Çeviri)

ziyade yorgun düşmüş ve şedit bir hummaya tutulmuş idi. Dördüncü veya beşinci Gün ‘letarjan’ haline düştü ve bu halden çıkması için hayli zaman lazım geldi ve (letarjanya) yani dailcümud halinden çıkması bir hezeyan-ı mütehevvir ve lal haline düşmek için oldu. Bu hezeyan esnasında yatağından dışarı sıçramak için saiyad-ı mütevaliyede bulunuyordu ve bundan kendisini men edenleri başıyla ve çehresiyle tehdit ediyordu. Kendisine verilen ilaçları daima bi-nutuk olarak reddediyordu. Şehrin belediye reisi hastaya musiki dinletmesini tavsiye etti. Ehibbasından keman çalmayı bilen biri ilk havaya başladı hasta bir bağte-i latifeye uğramış bir adam gibi hemen yatağının üzerinde kalktı kollarıyla hevanın perdelerini tevzin etmeyi denedi.

Lakin kuvvetle tuttuklarından hissettiği neşeyi ancak başıyla izhar edebiliyordu. Hülasa bir saat nihayetinde derin bir surette baygın bulundu ve bu uyku esnasında bir buhran geçirdi ki kendisini hastalığından kurtardı.

49. Sayfa (Osmanlıca)

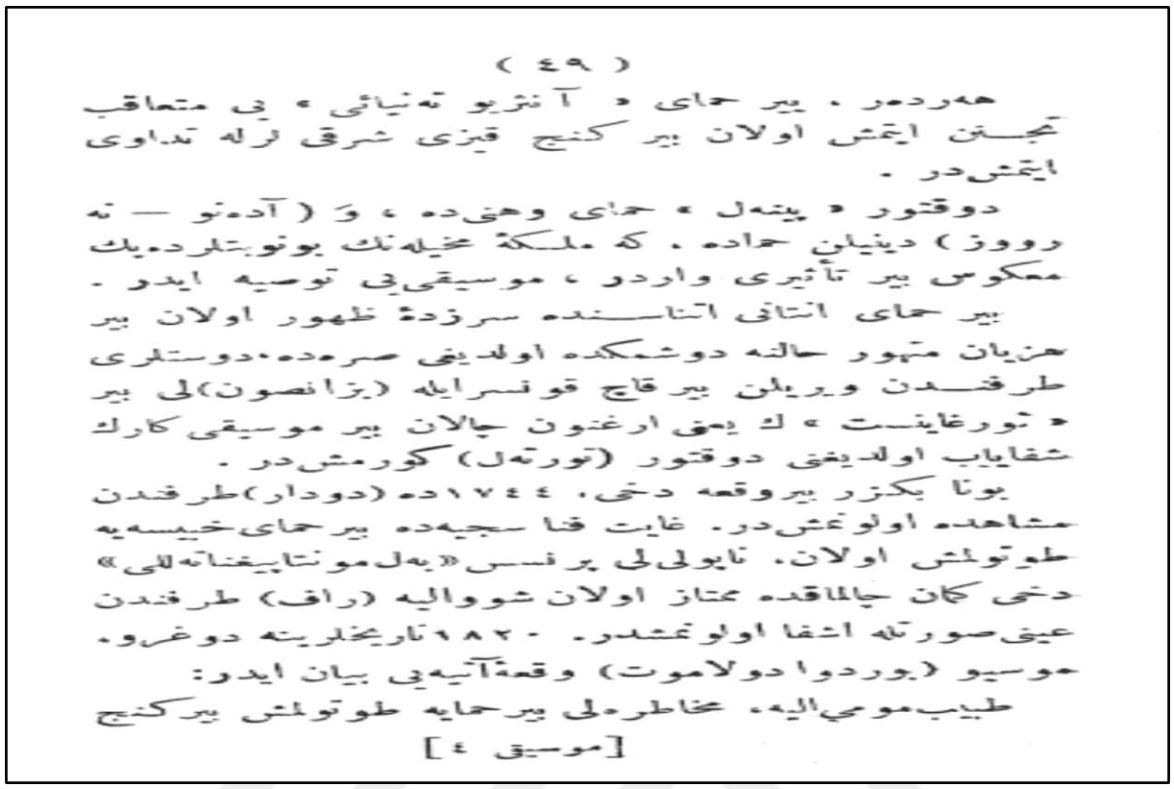

(٤٩)

هەردەر . بير حمای « آنژيو تەنيائی » يی متعاقب تجسّن ايتمش اولان بير كنج قيزی شرقی ترله تداوی ايتمش در .

دوقتور « پينەل » حمای وهمی ده ، وَ (آدەنو — نه رووز) دينيلن حاده . كه ملكهٔ خيلەنك بوتوبتلرده يك معكوس بير تأثيری واردر ، موسيقی يی توصيه ايدر .

بير حمای انتانی اثناسنده سرزدهٔ ظهور اولان بير هزيان متهور حالنه دوشمكده اولديغی صرەده دوستلری طرفندن وريلن بير قاچ قونسرايله (يزانصون) لی بير « تورغاينست » ك يعنی ارغنون چالان بير موسيقی كارك شفايياب اولديغنی دوقتور (تورتەل) كورمش در .

بونا بكزر بير وقعه دخی ، ١٧٤٤ده (دودار) طرفندن مشاهده اولونمش در . غايت فنا سجيەده بير حمای خبيسه يه طوتولمش اولان ، نايولی لی پرنسس « پەلمونتاپيغناتەللی » دخی كمان چالماقده ممتاز اولان شووالیه (راف) طرفندن عينی صورتله اشفا اولونمشدر . ١٨٢٠ تاريخلرينه دوغرو ، موسيو (بوردوا دولاموت) وقعهٔ آتيه يی بيان ايدر :

طبيب موميّ اليه ، محاطره لی بير حمايه طوتولمش بير كنج

[موسيق ٤]

49. Sayfa (Çeviri)

Herder bir hummayı ‘anjuotenyai’ yi müteakip tecennün etmiş olan bir genç kızı şarkılarla tedavi etmiştir.

Doktor Pinel hummayı ve heni de ve (adeno-nervoz) denilen hummada ki meleke-i muhayyilenin bu nöbetlerde pek makus bir tesiri vardır musikiyi tavsiye eder. Bir humma-yı entani esnasında serzdei zuhur olan bir hezeyan-ı mütehevvir haline düşmekte olduğu sırada dostları tarafından verilen birkaç konser ile ‘bizansonlu bir organistin’ yani argenon çalan bir musikikarın şifayab olduğunu doktor Tortel görmüştür.

Buna benzer bir vakadahi 1744’te Dodar tarafından müşade olunmuştur gayet fena seciyede bir hummayı kabiseyye tutulmuş olan Napolili prens Pelmontapiknatelli dahi kemn çalmakta mümtaz olan şövalye Raf tarafından aynı suretle işfa olunmuştur 1820 tarihlerine kadar Mösyö Bordovadölamod vaka-i atiyeyi beyan eder. Tabib-i mumailey muhattaralı bir hummaya tutulmuş bir genç

50. Sayfa (Osmanlıca)

(٥٠)

خانمی تداوی ایدییوردی. اون سکیزنجی کونی خسته
محتضر ایدی. نبض دوردی. ولسده عادتا حس اولونماز
بیر حالده ایدی. وجه هیپوقراطی، اطراف بدن یعنی
قوللر و آیاقلر صوئومش، و نطق منقطع ایدی. موسیو
(بوردوا) نك خاطرینه، بو خسته نك یانده رباب چالدیرماق
کلدی. رباب چالینمایه باشلادی ٤٠ دقیقه صوکره تنفس
داها باهر، داها سریع صدرك، حرکاتی آهنك موسیقی یه
اویغون اولدی. موسیقی دوام ایتدکجه، دوران دم،
یاواش یاواش، حال طبیعیسنی آلدی، کوکس دن، درین
شهیق لر، لاینقطع، دیشاری فیرلایوردی، کوکس تضییق
اولونیور کبی کوروتوردی. بیردنبره بیر رعاف یعنی
بورون قاناماسی حصوله کلدی. بیر قاچ کون صوکره
خانم حال نقاهته کیرمشدی.

١٨١١ ده، دوقتور «ده زاسسار» بونا بکزر دیکر
بیر مشاهده یی نشر ایدییوردی. ٢٤ یاشنده بیر دلیقانلی،
بایغینلق و بیر هذیان بی سروبن ایله مخلط بیر حما سببیله
اسیر فراش ایدی. یاناغنك یانده موسیقی چالدیلر، تنفس
داها سربست اولدی، کوکسی قاباردی، فقط ٥ : ١٠ دقیقه نك

50. Sayfa (Çeviri)

Hanımı tedavi ediyordu 18. Günü hasta muhtazar idi nabız durdu ve lems de adeta his olunamaz bir halde idi vech-i hipokrati etraf-ı beden yani kollar ve ayaklar soğumuş ve nutuk mümkati idi mösyö bordovanın hatırına bu hastanın yanında rebap çalınmaya başladı 40 dk sonra teneffüs daha bahir daha seri sadrın harekatı ahenk-i musikiye uygun oldu musiki devam ettikçe deveran-ı dem yavaş yavaş hal-i tabiisini aldı göğüsten derheyanin şehıkler layenkati dışarı fırlıyordu göğüs tazyik olunuyor gibi görünürdü birden bire bir ruaf yani burun kanaması husule geldi birkaç gün sonra hanım hal-i nekahete girmişti.

(1811'de doktor Dezassar buna benzer diğer bir müşahebeyi neşr ediyordu 24 yaşında bir delikanlı baygınlık ve bir hezeheyan-ı bi servin ile muhterit bir humma sebebiyle esir firaş idi. Yatağının yanında musiki çaldılar teneffüs daha serbest oldu göğsü kabardı fakat 5 10 dk nın

51. Sayfa (Osmanlıca)

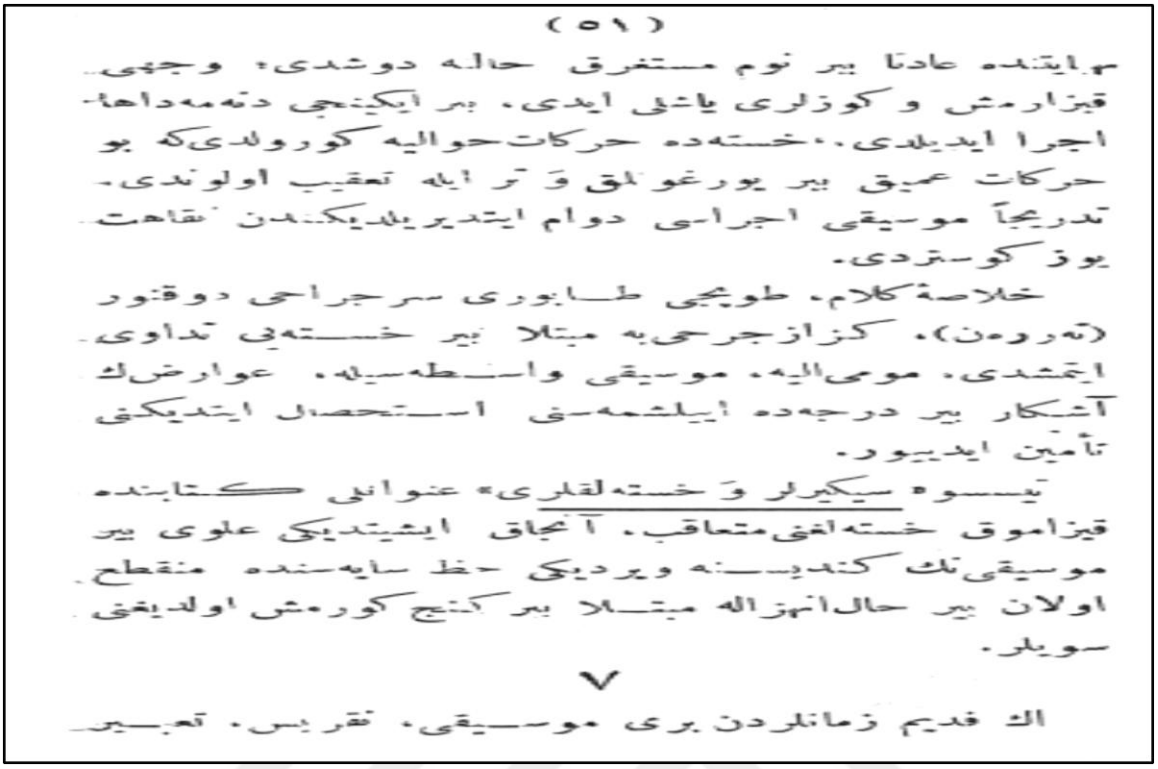
(٥١)

سرایتنده عادتا بیر نوم مستغرق حاله دوشدی، وجهی
قیزارمش و کوزلری یاشلی ایدی، بر ایکینجی دفعه داها
اجرا ایدیلدی، خسته ده حرکات حواليه کورولدی که بو
حرکات عمیق بیر یورغونلق وَ تر ایله تعقیب اولوندی،
تدریجاً موسیقی اجراسی دوام ایتدیریلدیکندن نقاهت
یوز کوسترمدی.

خلاصهٔ کلام، طوپجی طابوری سرجراحی دوقتور
(تهرومن)، کزازجرحی به مبتلا بیر خسته یی تداوی
ایتمشدی، موسی الیه، موسیقی واسطه سیله، عوارض ك
آشکار بیر درجه ده ایلشمه سنی استحصال ایتدیکنی
تأمین ایدییور.

تیسسوه سیکیرلر وَ خسته لقلری، عنوانلی کتابنده
قیزاموق خسته لغی متعاقب، آنجاق ایشیتدیکی علوی بیر
موسیقی نك کندیسنه ویردیکی حظ سایه سنده منقطع
اولان بیر حال انهزاله مبتلا بر کنج کورمش اولدیغنی
سویلر.

V

اك قدیم زمانلردن بری موسیقی، تقریس، تعبیر

51. Sayfa (Çeviri)

Nihayetinde adeta bir nevm-i müsteğırak haline düştü. Vech-i kızarmış ve gözleri yaşlı idi. Bir ikinci deneme daha icra edildi hastada harekat-ı havaliye görüldü ki bu harekat amik bir yorgunluk ve ter ile takip olundu tedricen musiki icrası devam ettirildiğinden nekahet yüz gösterdi.

Mülasaikelam topçu taburu ser cerrahı doktor Terren güzaz-ı cerihiye müptela bir hastayı tedavi etmişti, muma-iley musiki vasıtasıyla avarız ın aşikar bir derecede iyileşmesini istihsal ettiğini temin ediyor.

Tisso, *sinirler ve hastalıkları* ünvanlı kitabından kızamık hastalığını müteakip ancak işittiği ulvi bir musikinin kendisine verdiği haz sayesinde mümkati olan bir hal-i inhizale müptela bir genç görmüş olduğunu söyler.

En kadim zamanlardan beri musiki nikriz(gut hastalığı ; kamus-ı türk-i.ş.sami s.1468)

Tabir-i

52. Sayfa (Osmanlıca)

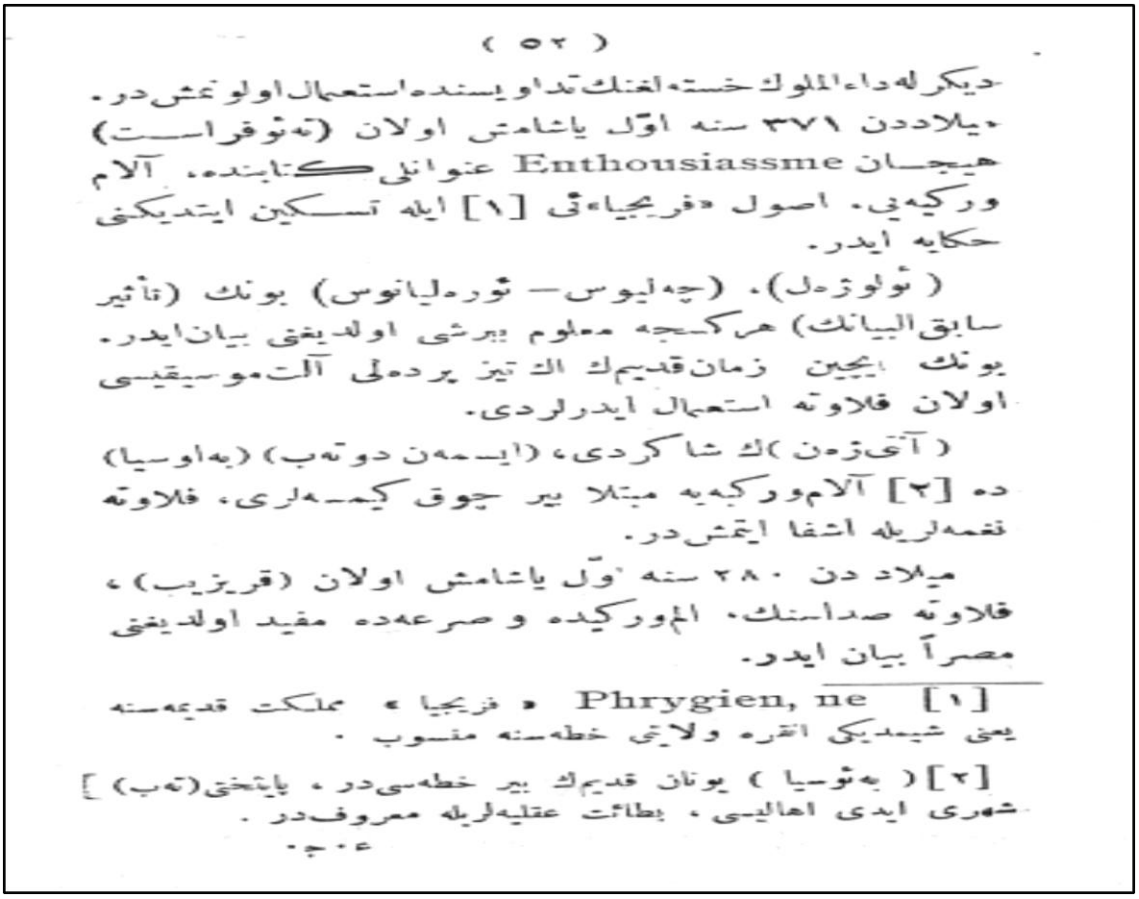

(٥٢)

دیکر له داء الملوك خسته لغنك تداویسنده استعمال اولونمش در.
میلاددن ۳۷۱ سنه اوّل یاشامش اولان (تئوفراست)
هیجان Enthousiassme عنوانلی کتابنده، آلام
ورکیه‌یی. اصول «فریجیاء‌ئی [۱] ایله تسکین ایتدیکنی
حکایه ایدر.

(ئولوژل). (چه‌لیوس — ئورمیانوس) بونك (تأثیر
سابق‌البیانك) هرکسجه معلوم بیرشی اولدیغنی بیان‌ایدر.
بونك ایچین زمان‌قدیمك اك تیز پرده‌لی آلت‌موسیقیسی
اولان فلاوته استعمال ایدرلردی.

(آغی‌ژمن)ك شاگردی، (ایسمه‌ن دوتب) (به‌اوسیا)
ده [۲] آلام‌ورکیه‌یه مبتلا بیر چوق کیمسه‌لری، فلاوته
نغمه‌لریله اشفا ایتمش‌در.

میلاد دن ۲۸۰ سنه اوّل یاشامش اولان (قریزیب)،
فلاوته صداسنك، الم‌ورکیده و صرعه‌ده مفید اولدیغنی
مصرآ بیان ایدر.

[۱] Phrygien, ne « فریجیا » مملکت قدیمه‌سنه
یعنی شیمدیکی انقره ولایتی خطه‌سنه منسوب .

[۲] (به‌ئوسیا) یونان قدیمك بیر خطه‌سی‌در ، پایتختی(تب) [
شهری ایدی اهالیسی ، بطانت عقلیه‌لریله معروف‌در .

٥٠ج.

52. Sayfa (Çeviri)

Diğerle daülmüluk hastalığının tedavisinde istimal olunmuştur milattan 371 sene evvel yaşamış olan Teograset heyecan Enthousiassme ünvanlı kitabında alam-ı vergiyeyi, usul-i ‘fericiya-i ile[1] teskin ettiğini hikaye eder.

(Ölojel), (çelyos-örelyanos) bunun (tesir-i sabıkul beyanın) herkesçe malum bir şey olduğunu beyan eder bunun için zemanı kadimin en tiz perdeli alet-i musikisi olan filavta istimal ederlerdi.

Antijen’in şakirdi ismen döteb beosya da [2] alamı vergiyeye müptela bir çok kimseleri filavta nağmeleriyle işfa etmiştir milattan 280 sene evvel yaşamış olan Karizib filavta sadasının elem-i vergide ve sarav da müfiid olduğunu musırram beyan eder.

[1]Phrygien,ne’ feziciya ‘memleket-i kadimesine yani şimdiki Ankara vilayeti hıttasına mensup
[2] Beosya Yunan-ı kadimin bir hıttasıdır payitahtı Teb şehri idi ahalisi betaet-i akliyeleriyle maruftur

53. Sayfa (Osmanlıca)

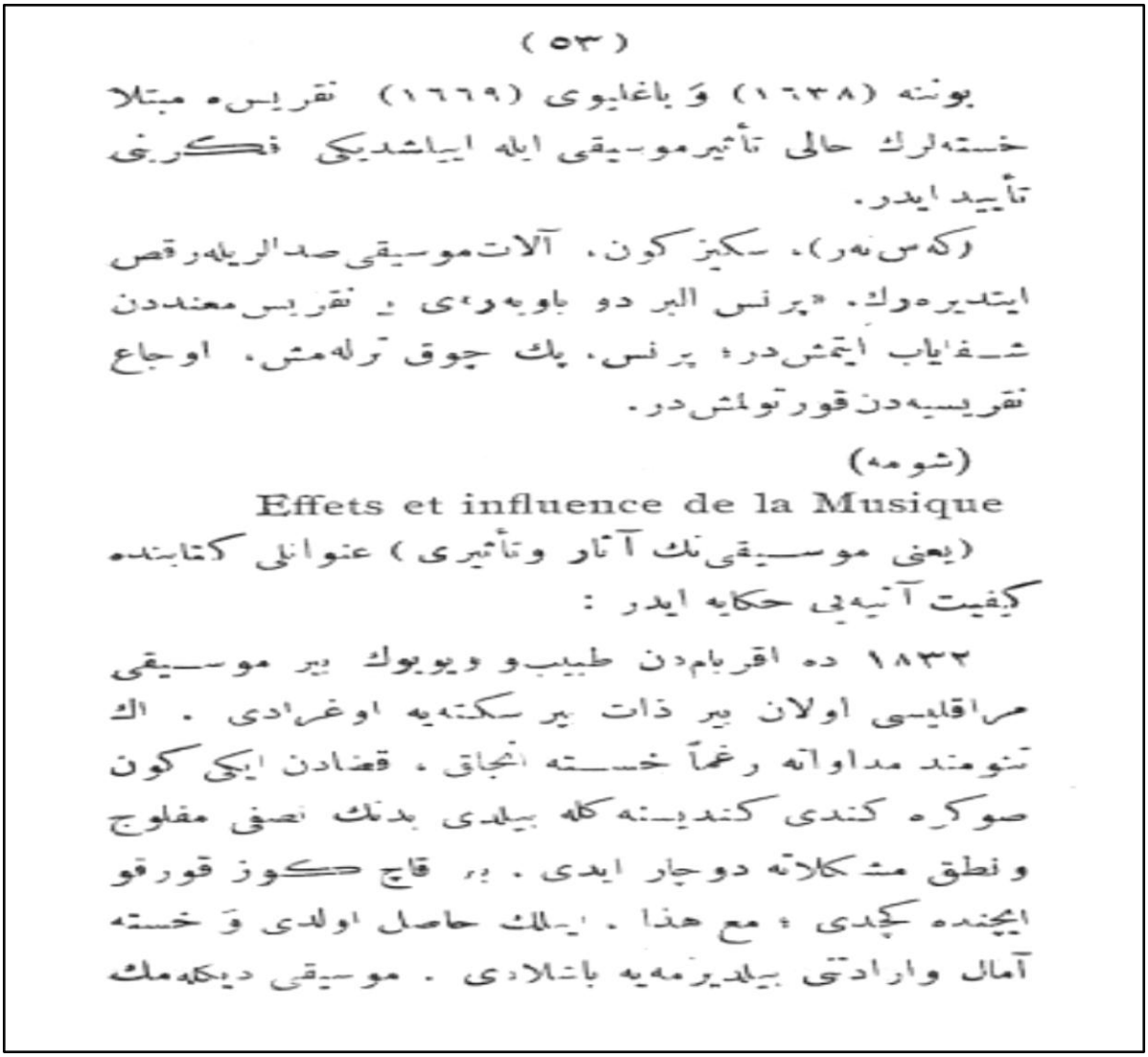

(٥٣)

بونته (١٦٣٨) وَ باغليوى (١٦٦٩) نقريس٥ مبتلا خسته‌لرك حالى تأثيرموسيقى ايله ايياشديكى فكرينى تأييد ايدر.

(كه‌س نه‌ر)، سكيز كون، آلات‌موسيقى صدالريله‌رقص ايتديره‌وك، «پرنس البر دو باويه‌وه‌ى ٥ نقريس معنددن شفايابب ايتمش‌در؛ پرنس، پك چوق ترله‌مش، اوجاع نقريسيه‌دن قورتولمش‌در.

(شومه)

Effets et influence de la Musique

(يعنى موسيقى‌نك آثار وتأثيرى) عنوانلى كتابنده كيفيت آتيه‌يى حكايه ايدر :

١٨٣٢ ده اقربام‌دن طبيب‌و ويوبوك بير موسيقى مراقليسى اولان بير ذات بر سكته‌يه اوغرادى . اك تنومند مداواته رغماً خسته انجاق ، قضادن ايكى كون صوكره كندى كنديسنه كله بيلدى بدنك نصفى مفلوج ونطق مشكلاته دوچار ايدى . بر قاچ كوز قورقو ايچنده كچدى ؛ مع هذا ، ايلك حاصل اولدى وَ خسته آمال وارادتى بيلديرمه‌يه باشلادى . موسيقى ديكله‌مك

53. Sayfa (Çeviri)

Bonne 1683 ve Bağlivi 1669 Nikrise müptela hastaların hali tesir-i musiki ile iyileştiği fikrini teyid eder. Kesner, 8 gün alat-ı musiki sadalarıyla raks ettirerek prens Alber Döbahyer i nikris i muannit den şifayab etmiştir prens pek çok terlemiş, evca-ı nikrisiyeden kurtulmuştur.

Effets et influence de la Musigue yani *musikinin asar ve tesiri* ünvanlı kitabında keyfiyet-i atiyeyi hikaye eder 1832 de akrabamdantabip ve büyük bir musiki meraklısı olan bir zaat bir sekteye uğradı en tenoment müdavata rağmen hasta ancak kazadan 2 gün sonra kendi kendisine gelebildi bedenin nısfı mefluç ve nutuk müşkilata düçar idi birkaç gün korku içinde geçti mahaza iyilik hasıl oldu ve hasta amal ve iradetini bildirmeye başladı musiki dinlemek

54. Sayfa (Osmanlıca)

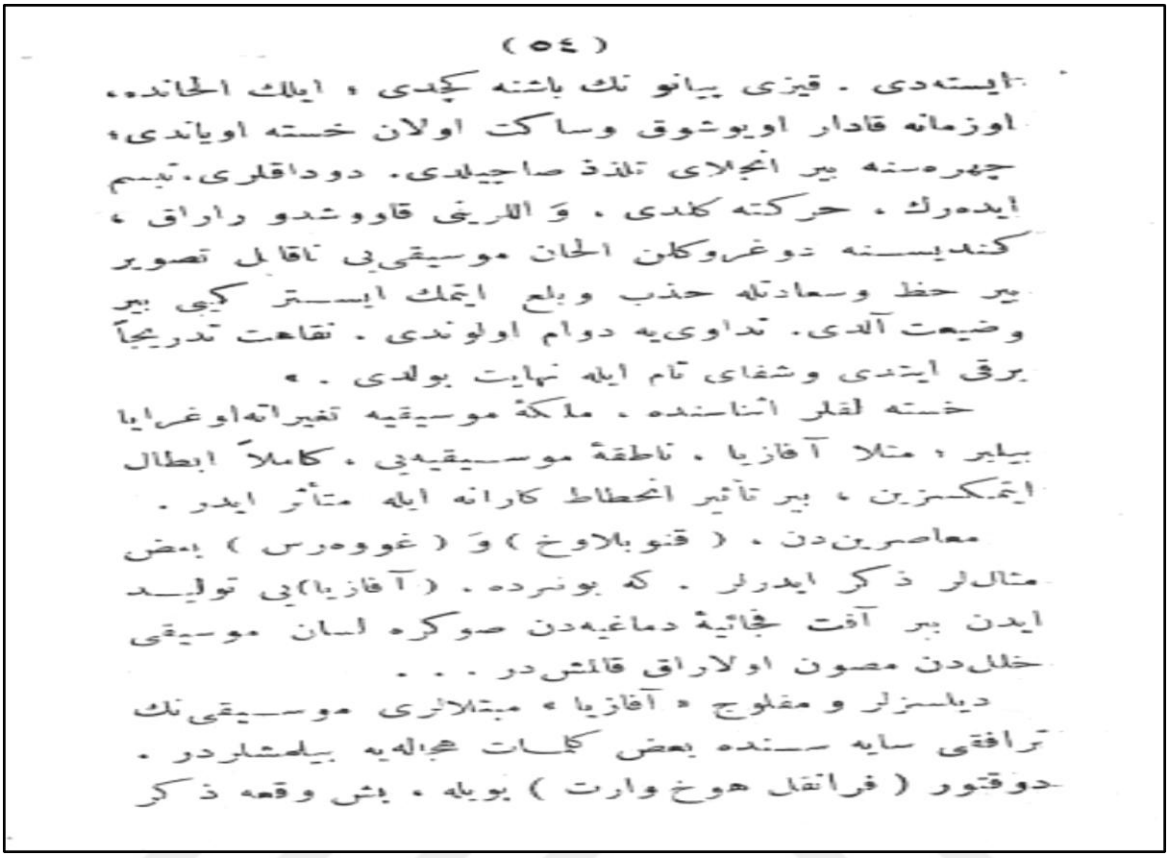

(٥٤)

ایسته‌دی . قیزی پیانو نك باشنه كچدی ، ایلك الحانده ،
اوزمانه قادار اویوشوق وساكت اولان خسته اویاندی ،
چهره‌سنه بیر انجلای تلذذ صاچیلدی . دوداقلری . تبسم
ایده‌رك ، حركته كلدی ، وَ اللریني قاووشدرو واراق ،
كندیسنه دوغروكلن الحان موسیقی‌یی ناقابل تصویر
بیر حظ وسعادتله حذب وبلع ایتمك ایستر كبی بیر
وضیعت آلدی . تداوی‌یه دوام اولوندی . نقاهت تدریجاً
برقی ایتدی وشفای تام ایله نهایت بولدی . .

خسته لقلر اثناسنده ، ملكهٔ موسیقیه تغیراته اوغرایا
بیلیر ، مثلا آفازیا ، ناطقهٔ موسیقیه‌یی ، كاملاً ابطال
ایتمكسزین ، بیر تأثیر انحطاط كارانه ایله متأثر ایدر .

معاصرین‌دن ، (قنوبلاوخ) وَ (غووه‌رس) بعض
مثالر ذكر ایدرلر . كه بونرده ، (آفازیا) یی تولید
ایدن بیر آفت فجائیهٔ دماغیه‌دن صوكره لسان موسیقی
خلل‌دن مصون اولاراق قالمش‌در . . .

دیلسزلر و مفلوج ، آفازیا ، مبتلالری موسیقی‌نك
ترافقی سایه سنده بعض كلمات هجائیه بیلمشلردر .
حوقتور (فرانقل هوخ وارت) بویله ، بش وقعه ذكر

54. Sayfa (Çeviri)

İstedi. Kızı pianonun başına geçti ilk elhanda o zamana kadar uyuşuk ve sakit olan hasta uyandı çehresine bir incilay-ı telezzüz saçıldı dudakları tebessüm ederek harekete geldi ve ellerini kavuşturarak kendisine doğru gelen elhan-ı musikiyi na-kabil tasvir bir haz ve saadetle hizb ve bel etmek ister gibi bir vaziyet aldı tedaviye devam olundu. Nekahet tedricen terakki etti ve şifa-yı tamire nihayet durdu.

Hastalıklar esnasında meleke-i musikiye tagayyürata uğrayabilir mesela afazya; natıka-i musikiyeyi kamilen iptal etmeksizin bir tesir-i inhitat karane ile müteessir eder.

Muasirinden kamublauch ve govers bazı misaller zikrederler ki bunlarda (afazayı) tevliğd eden bir afet-i fecaiye-i dimağiyeden sonra lisan-ı musiki halelden masun olarak kalmıştır.

Dilsizler ve mefluç afazya müftelaları musikinin terafük-ü sayesinde bazı kelimat heceleyebilmişlerdir. Doktor (frankel hooçvaret) böyle 5 vaka zikreder.

55. Sayfa (Osmanlıca)

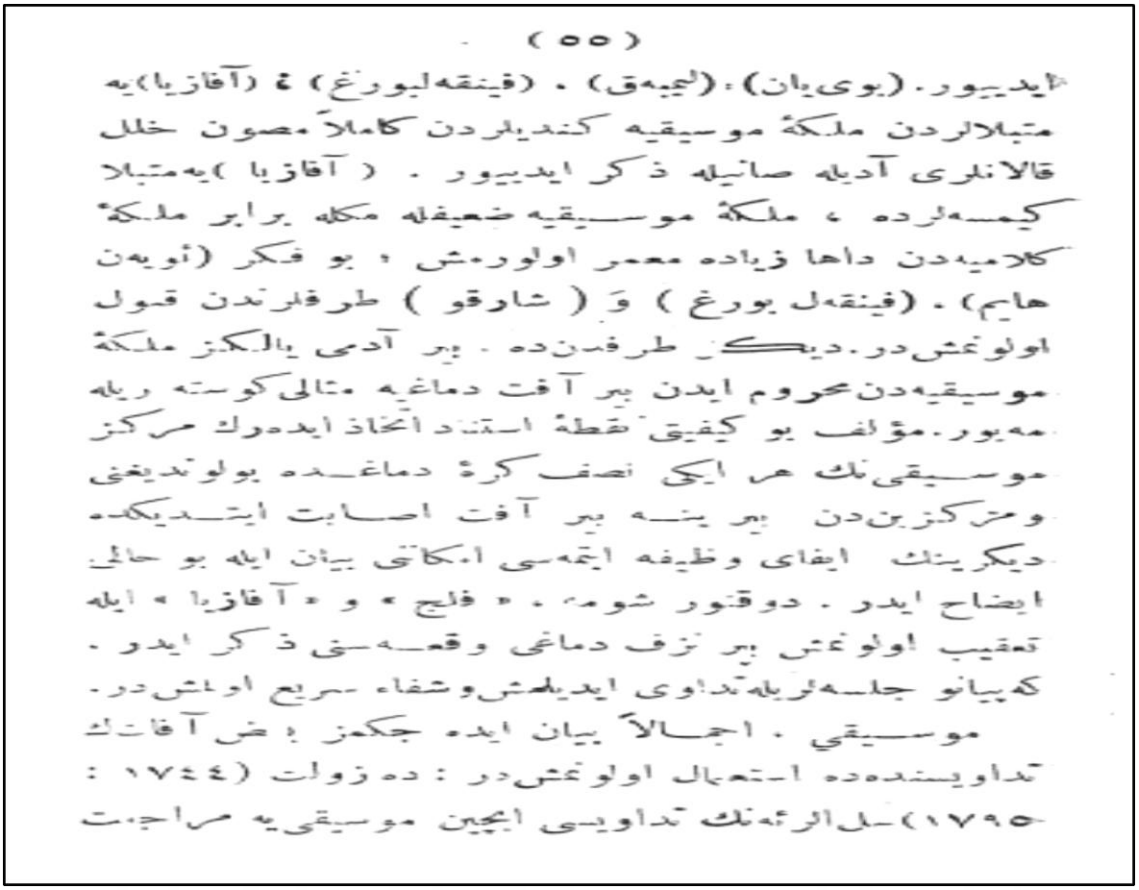

(٥٥)

ایدییور . (بوی یان) ، (لیمبه‌ق) ، (فینقه‌لبورغ) ، (آفازیا) یه
متبلالردن ملکهٔ موسیقیه کندیلردن کاملاً مصون خلل
قالانلری آدیله صانیله ذکر ایدییور . (آفازیا) یه متبلا
کیمسه‌لرده ، ملکهٔ موسیقیه ضعیفله ملکه برابر ملکهٔ
کلامیه‌دن داها زیاده معمر اولورمش ، بو فکر (ئویه‌ن
هایم) ، (فینقه‌ل یورغ) وَ (شارقو) طرفلرندن قبول
اولونمش در . دیگر طرفدن ده ، بر آدمی یالکز ملکهٔ
موسیقیه‌دن محروم ایدن بر آفت دماغیه مثالی کوسته ریله
مه‌یور . مؤلف بو کیفیتی نقطهٔ استناد اتخاذ ایده‌رك مرکز
موسیقی‌نك هر ایکی نصف کرهٔ دماغده بولوندیغنی
و مرکزین‌دن بر ینه بر آفت اصابت ایتدیکده
دیکرینك ایفای وظیفه ایتمه‌سی امکانی بیان ایله بو حالی
ایضاح ایدر . دوقتور شومه ، « فلج » و « آفازیا » ایله
تعقیب اولونمش بر نزف دماغی وقعه‌سنی ذکر ایدر .
که پیانو جلسه‌لریله تداوی ایدیلمش و شفاء سریع اولمش در .
موسیقی ، اجمالاً بیان ایده جکمز بعض آفاتك
تداویسنده استعمال اولونمش در : ده زولت (١٧٤٤ :
١٧٩٥) سل الرئه‌نك تداویسی ایچین موسیقیه مراجعت

55. Sayfa (Çeviri)

Royyan, Mümbek, finkalborg afazyaya müptelalardan meleke-i musikiye kendilerden kamilen masun-ı halel kalanları adıyla sanıyla zikrediyor. Afazyaya müptela kimselerde, meleke-i musikiye zayıflamakla beraber meleke-i kelamiyeden daha ziyade muammer olurmuş bu fikir; Ojen HAİM, Şarko, Finkalborg taraflarından kabul olunmuştur diğer taraftanda bir adamı yalnız meleke-i musikiyeden mahrum eden bir afet-i dimağiye misali gösterilemiyor. Müellif bu keyfiyeti nokta-i istinat ittihaz ederek merkez-i musikinin her iki nısf-ı kürreidimaıda bulunduğunu ve merkezinden birine bir afet isabet ettikte diğerinin ifa-yı vazife etmesi imkanını beyan ile bu hali izah eder. Doktor şoma;felç ve afazya ile takip olunmuş bir nezf-i dimağ-i vakkasını zikr eder ki pianocelseleriyle tedavi edilmiş ve şifaseri olmuştur.

Musiki; icmalen beyan edeceğimiz bazı afatın tedavisinde istimal olunmştur.

Dezolt 1144 1195. Tedavisi için musikiye müracat

56. Sayfa (Osmanlıca)

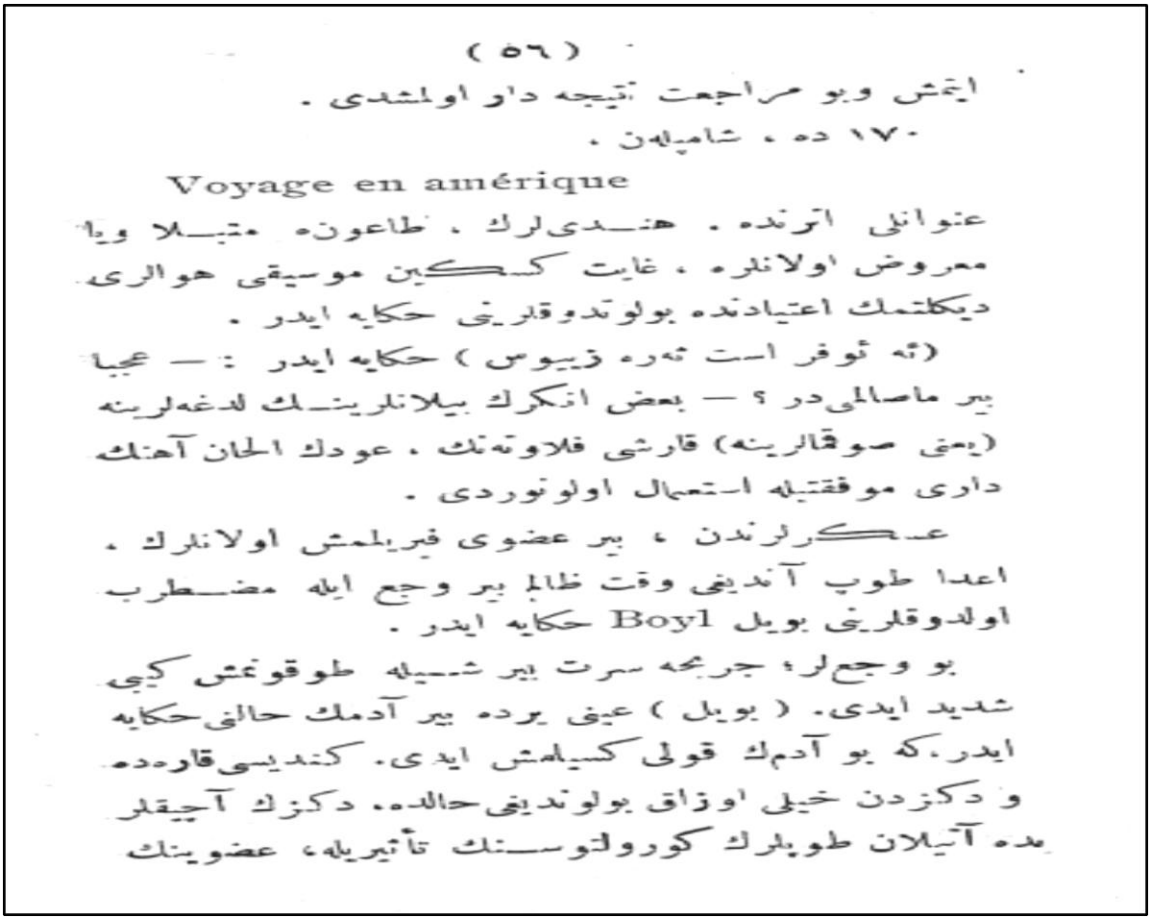

(٥٦)

ایتمش وبو مراجعت نتیجه دار اولمشدی .

۱۷۰ ده ، شامپلەن .

Voyage en amérique

عنوانلی اثرنده . هندیلرك ، طاعونه متبلا ویا معروض اولانلره ، غایت کسکین موسیقی هوالری دیکلتمك اعتیادنده بولوندوقلرنی حکایه ایدر .

(ثه ئوفراست ثه‌ره زیبوس) حکایه ایدر : — عجبا بیر ماصالی در ؟ — بعض انکرك بیلانلرینك لدغه‌لرینه (یعنی صوقالرینه) قارشی فلاوتەنك ، عودك الحان آهنك داری موفقتیله استعمال اولونوردی .

عسکرلرندن ، بیر عضوی فیریلمش اولانلرك ، اعدا طوپ آندیغی وقت ظاهر بیر وجع ایله مضطرب اولدوقلرنی بویل Boyl حکایه ایدر .

بو وجع‌لر ، جرحه سرت بیر شیله طوقونمش کبی شدید ایدی. (بویل) عینی یرده بیر آدمك حالنی حکایه ایدر ، که بو آدمك قولی کسیلمش ایدی. کندیسی قاره‌دە و دکزدن خیلی اوزاق بولوندیغی حالده، دکزك آچیقلر ده آتیلان طوپلرك کورولتوسنك تأثیریله، عضوینك

56. Sayfa (Çeviri)

Etmiş ve bu müracaat netice dar olmuştu.

170 de Şamplan voyage en ameriue ünvanlı eserinde hindilerin tauna müptela veyaz maruz olanlara gayet keskin musiki havaları dinletme itiyadında bulunduklarını hikaye eder

Eofraset, Ereziyus hikaye eder. Acaba bir masalmıdır? Bazı engerek yılanlarının letgalarına (sokmalarına)karşı flavtanın, udun Elhan-ı ahenk darı muvaffakkatıyla istimal olunurdu.

Askerlerinden bir uzlu kırılmış olanların, adayı top attığı vakit zalim bir vech ile muzdarip olduklarını boyl hikaye eder.

Bu vecihler cerbaha sert bir şeyle dokunmuş gibi şedit idi. Boyl aynı yerde bir adamın halini hikaye eder. Ki bu adamın kolu kesilmiş idi kendisi karada ve denizde hayli uzak bulunduğu halde denizin açıklarında atılan topların gürültüsünün tesiri ile uzvunun.

57. Sayfa (Osmanlıca)

(٥٧)

قطع اولوندیغی یرنده دهشتلی بر وجع حس ایدردی.
فن جراحی آقادمیاسنك فذلکه سنده (« حفظ صحت جراحی » جلده، قسم اوّل، صحیفه ٢٠٧) بو هرج ومرج دن متولد بر چوق توتراعصاب مثاللری مذکوردر، که موسیقی آفات متولده نك کاملاً اوکنی آلمش در.
موسیقی، الك قدیم زمانلردن بری، احتراصات تداویسنه تطبیق اولونمشدر. ساؤل Saül ك احتناق رحمدن متولد غضب لری، کنج « داوید » ك نغمات ربابیله سکونت یاب اولمش در. (اُودیسه Odyssée ده) (هومه ر) ؛ اُولیس Ullysse ك قانلی صحنهٔ انتقامنی ارائه ایدرکن فه میوس Femius ك نغمات عودیله قهرمان غضوبك کسب حلم و حساسیت ایتدیکنی و بو موسیقی کار شهرت شعارك حیاتی، یکانه مستثنا اولاراق، باغیشلادیغنی بزه کوسته ریر.
تهٔودوز (٣٧٩ : ٣٩٥) کنج چوجوقلره علم موسیقی تعلیم ایتدیررردی، تاکه عندالحاجه کندیسنك حدت و غضبلرینی تسکین ایده بیلسینلر.
١٦٢٣ ده دوردنجی آمورا Amurat IV قارداشلرینی

57. Sayfa (Çeviri)

Kat olunduğu yerinde dehşetli bir vece hissederdi fen-i cerrahi akademyasının fezlekesinde “hıf-ı sıhat cerrahı” cilt 5,kısmı evvel,sayfa:207 bu hercümerç den mütevellit bir çok tevettür - iasap misalleri mezkurdur ki musiki afat-ı mütevellidenin kamilen önünü almıştır.

Musiki en kadim zamanlardan beri ihtirasatın tedavisine tatbik olunmuştur Saül’ün ihtinak-ı rahim den mütevellit gazapları, genç david in nağamat-ı rebabıyla sükunet yaab olmuştur. Odyssee Homer Ullysin kanlı sahne intikamını irae ederken Femius un nağamat-ı ud’u ile kahraman gazup un kesp-i ilim ve hassasiyet ettiğini ve musikikar-ı şöhret şiarın hayatını,yegane müstesna olarak bağışladığını bize gösterir.

Teodoz (359-395) genç çocuklara ilmi musikiyi talim ettirdi taki indelhace kendisinin hiddet ve gazaplarını teskin edebilsinler. 1623 te 4. Amor kardeşlerini

58. Sayfa (Osmanlıca)

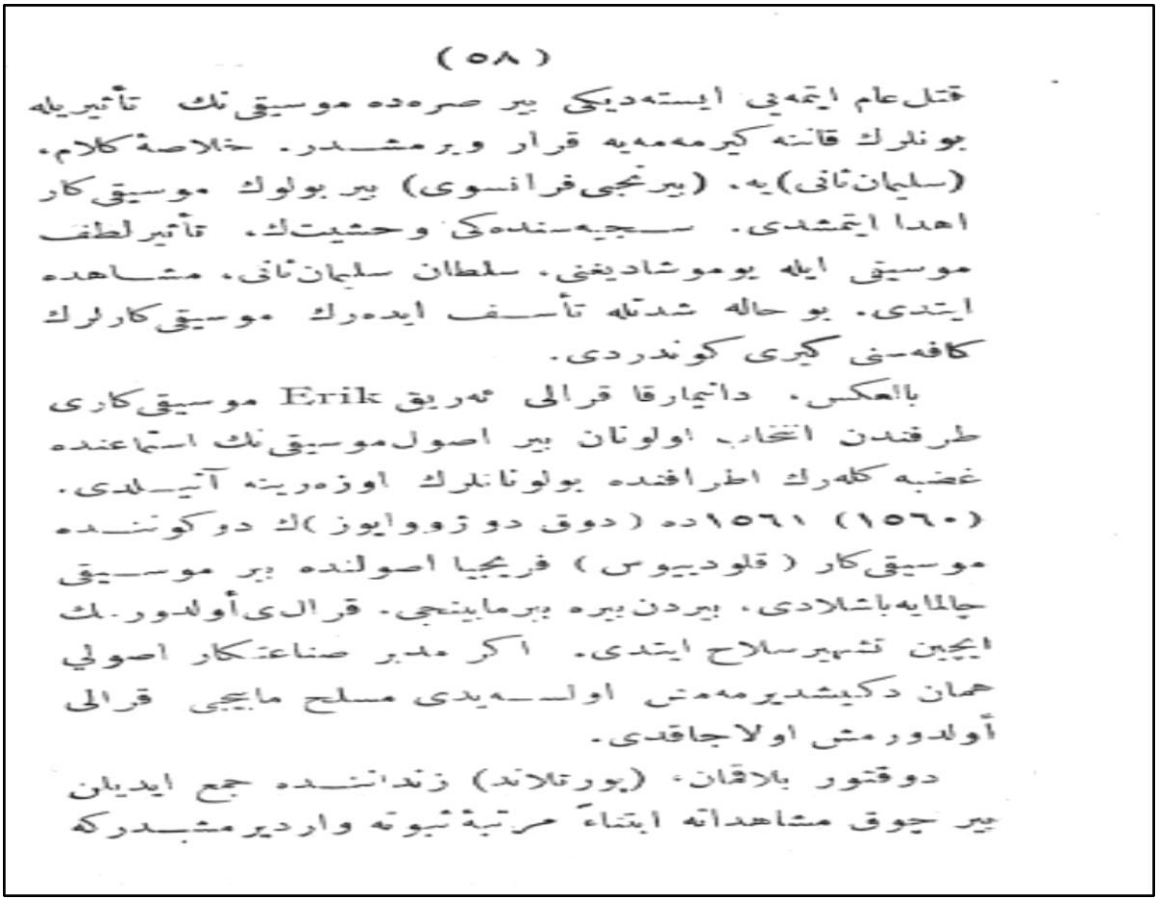

(٥٨)

قتل عام ایتمه‌یی ایسته‌دیکی بیر صره‌ده موسیقی‌نك تأثیریله
بونلرك قانینه کیرمه‌مه‌یه قرار ویرمشدر. خلاصهٔ کلام،
(سلیمان ثانی)یه، (بیرنجی فرانسوی) بیر بولوك موسیقی کار
اهدا ایتمشدی. سجیه‌سنده‌کی وحشیتك، تأثیر لطف
موسیقی ایله یوموشادیغنی، سلطان سلیمان ثانی، مشاهده
ایتدی. بو حاله شدتله تأسف ایده‌رك موسیقی کارلرك
کافه‌سنی گیری گوندردی.

بالعکس، دانیمارقا قرالی ثه‌ریق Erik موسیقی کاری
طرفندن انتخاب اولونان بیر اصول موسیقی‌نك استماعنده
غضبه گله‌رك اطرافنده بولونانلرك اوزه‌رینه آتیلدی.
(١٥٦٠) ١٥٦١ده (دوق دوزووایوز)ك دوگونده
موسیقی کار (قلودیوس) فریجیا اصولنده بیر موسیقی
چالمایه باشلادی، بیردن بیره برمابینجی، قرالی أولدورمك
ایچین تشهیر سلاح ایتدی. اگر مدیر صناعتکار اصولی
حمان دگیشدیرمه‌مش اولسه‌یدی مسلح مابینجی قرالی
أولدورمش اولاجاقدی.

دوقتور بلاقان، (پورتلاند) زندانده جمع ایدیلن
بیر چوق مشاهداته ابتناءً مرتبهٔ ثبوته واردیر مشدرکه

58. Sayfa (Çeviri)

Katliam etmeyi istediği bir sırada musikinin tesiri ile bunların kanına girmemeye karar vermiştir. Hülasa-i kelam Süleyman-ı saniye 1. Fransua bir bölük musikikar ihta etmiştir. Seciyesindeki vahşiyet in tesir-i lütf-ı musiki ile yumuşadığını Sultan Süleyman-ı sani müşahede etti. Bu hale şiddetle teessüf ederek musikikârların kafesini geri gönderdi

Bilakis Danimarka kralı Erik musikikar-ı tarafından intihab olunan bir usul-i musikinin istimaında gazapa gelerek etrafında bulunanların üzerine atıldı 1560-1561'de Dekdüjuvayoz un düğünün de musikikar klodiyos fericia usulünde bir musiki çalmaya başladı birdenbire bir mabeyinci kralı öldürmek için teşhir-i sirah etti eğer müdür sanatkar-ı usulü hemen değiştirmemiş olsaydı müsellah mabeyinci kralı öldürmüş olacaktı.

Doktor Blacman Portland zindanında cem edilen bir çok müşahedata iptinaen mertebe-i sübuta vardırmıştır ki

59. Sayfa (Osmanlıca)

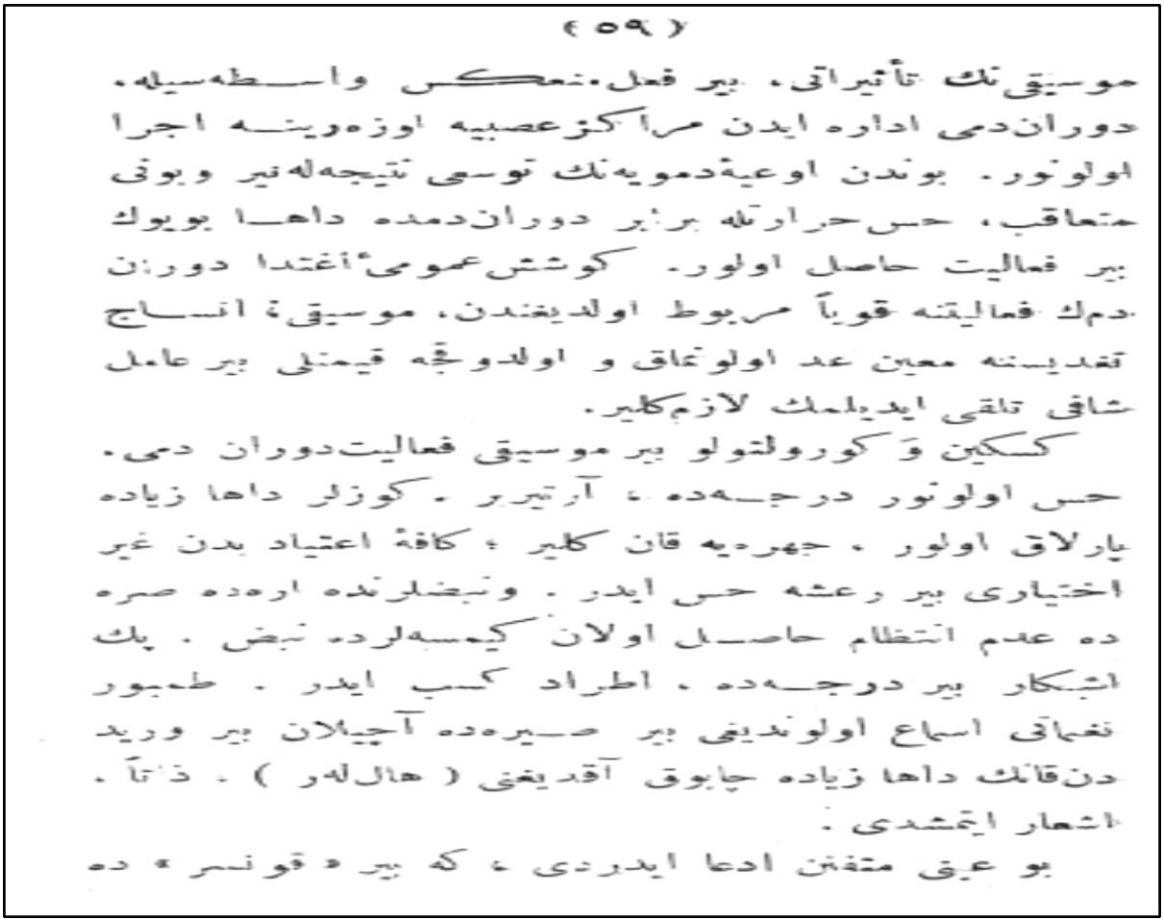

(٥٩)

موسيقى‌نك تأثيراتى، بير فعل منعكس واسطه‌سيله، دوران‌دمى اداره ايدن مراكز عصبيه اوزه‌رينه اجرا اولونور. بوندن اوعيهٔ‌دمويه‌نك توسعى نتيجه‌له‌نير وبونى متعاقب، حس حرارتله برابر دوران‌دمده داها بويوك بير فعاليت حاصل اولور. كوشش عمومى، اغتدا دوران‌دمك فعاليتنه قوياً مربوط اولديغندن، موسيقى‌نك انسان تقديسنه معين عد اولونماق و اولدوقجه قيمتلى بير عامل شافى تلقى ايديلمك لازم‌كلير.

كسكين وَ كورولتولو بير موسيقى فعاليت‌دوران دمى، حس اولونور درجه‌ده، آرتيرير. كوزلر داها زياده پارلاق اولور، جهره‌يه قان كلير، كافهٔ اعتياد بدن غير اختيارى بير رعشه حس ايدر. ونبضلرنده اره‌ده صره ده عدم انتظام حاصل اولان كيمسه‌لرده نبض، پك اشكار بير درجه‌ده، اطراد كسب ايدر. طنبور نغماتى اسماع اولونديغى بير صيره‌ده آچيلان بير وريد دن قانك داها زياده چابوق آقديغنى (هال‌له‌ر) ذاتاً، اشعار ايتمشدى.

بو عين متفننن ادعا ايدردى، كه بير « قونسر » ده

59. Sayfa (Çeviri)

Musiki nin tesiratı bir fiil-i münakis vasıtasıyla devran-ı dem-i idare eden merakiz-i asabiye üzerine icra olunur bundan eviye-i dümuyenin tevessüü neticelenir ve bunu müteakip hissi hararetle beraber devran-ı demde daha büyük bir faaliyet hasıl olur. Guşeş-i umumi-i iğtida deveran-ı demin faliyetine kaviyen merbut olduğundan musiki; insac-ı teraddisine muin ad olunmak ve oldukça kıymetli bir amil-i şafi telakki edilmek lazım gelir.

Keskin ve gürültülü bir musiki faaliyet-i devran-ı demi hisolunur,derecede arttırır gözler daha ziyade ve parlak olur ,çehreye kan gelir kafe-i itiyat-ı beden gayri ihtiyari bir raşa hisseder ve nabızlarında arada sırada adem-i intizam hasıl olan kimselerden nabız pek aşikar bir derecede ıttırad kesp eder. Tambur namatı isma olunduğu bir sırada açılan bir verit den kanın daha ziyade çabuk aktığını Haller zaten işar etmiştir.

Bu aynı mütefennin iddia ederdi ki bir konserde

60. Sayfa (Osmanlıca)

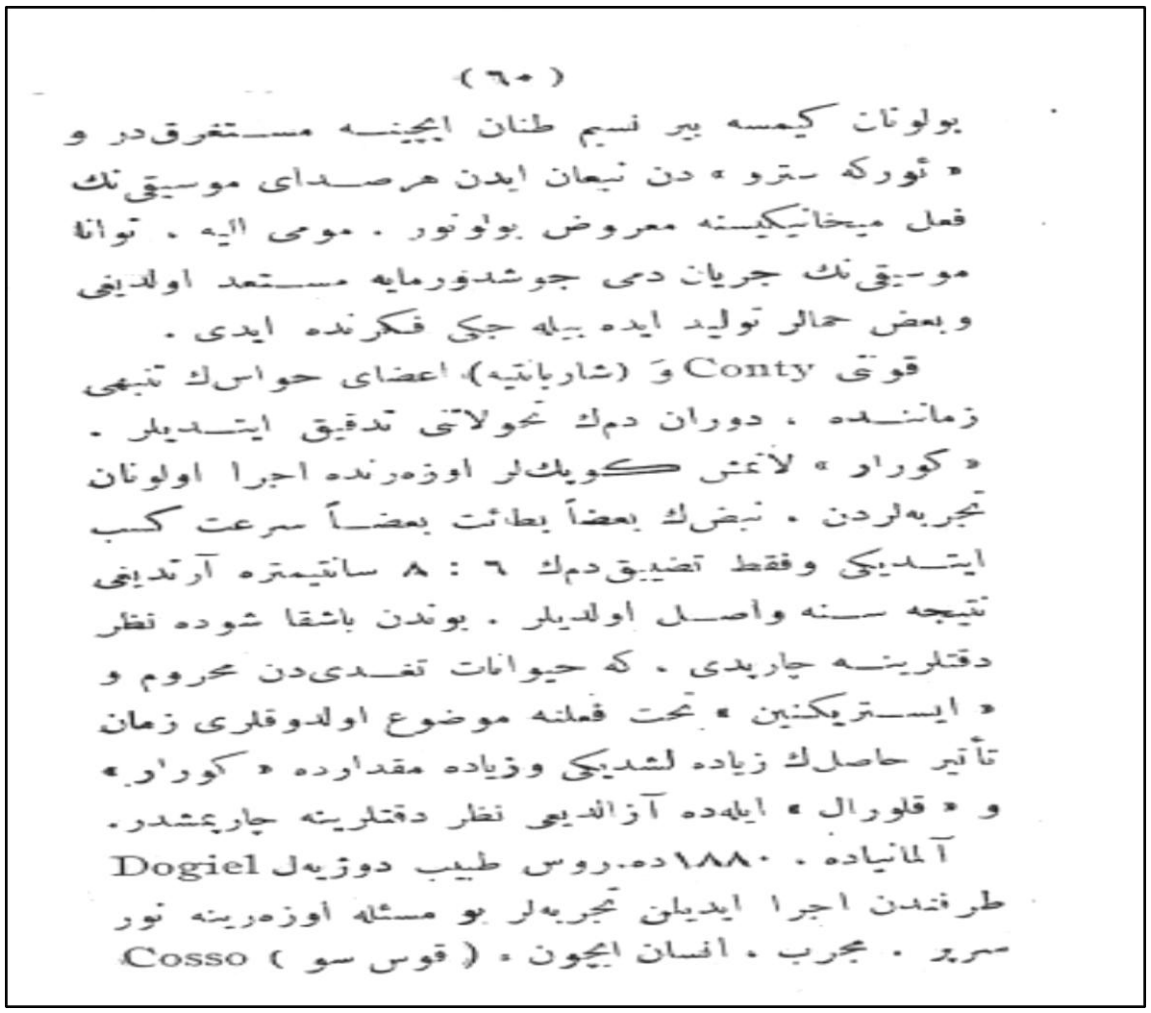

(٦٠)

بولونان کیمسه بیر نسیم طنان ایچینه مستغرق در و
« ثورکه سترو » دن نیعان ایدن هر صدای موسیقی نك
فعل میخانیکیسنه معروض بولونور . مومی الیه ، توانا
موسیقی نك جریان دمی جوشدورمایه مستعد اولدیغی
وبعض حالر تولید ایده بیله جکی فکرنده ایدی .
قونتی Conty وَ (شاربانتیه) اعضای حواس نك تنبهی
زمانده ، دوران دم نك تحولاتی تدقیق ایتدیلر .
« کوراو » لاعش کویك لر اوزرنده اجرا اولونان
تجربه لردن ، نبض نك بعضاً بطائت بعضاً سرعت کسب
ایتدیکی وفقط تضییق دم نك ٦ : ٨ سانتیمتره آرتدیغی
نتیجه سنه واصل اولدیلر . بوندن باشقا شوده نظر
دقتلرینه چارپدی ، که حیوانات تغدیدن محروم و
« ایستریکنین » تحت فعلنه موضوع اولدوقلری زمان
تأثیر حاصل نك زیاده لشدیکی وزیاده مقداوده « کوراو »
و « قلورال » ایله ده آزالدیغی نظر دقتلرینه چارپمشدر .
آلمانیاده ، ١٨٨٠ ده ، روس طبیب دوزیه ل Dogiel
طرفندن اجرا ایدیلن تجربه لر بو مسئله اوزرینه نور
سرپر ، مجرب ، انسان ایچون ، (قوس سو) Cosso

60. Sayfa (Çeviri)

Bulunan kimse bir nesim tannan içine müstağrak dır. Ve ‘orkestra dan nebean eden her sadayı musikinin fiil-i mihanikisine maruz bulunur mumaileyh tüvana musikinin cereyan-ı demi coşturmaya müstait olduğu ve bazı hummalar tevlid edebileceği fikrinde idi.

Kontiy ve Şarbatiye azayı havasın tenebbühü zamanında devran-ı demin tahavvulatını tetkik ettiler. ‘körar’ lanmış köpeklerüzerinde icra olunan tecrübelerden nabzın bazen betaet bazen sürat kespettiği ve fakat tazik-i demin 6/8 cm arttığı neticesine vasıp oldular bundan başka şu da nazar-ı dikkatlerine çarptı ki hayvanat tegaddi den mahrum ve ‘isterkimin’ taht-ı fiiline mevzu oldukları zaman tesir-i hasılın ziyadeleştiği ve ziyade miktarda körar ve kıloral ile de azaldığı nazarı dikkatlerine çarpmıştır. Almanya da 1880’de Rus Tabib Dogiel tarafından icra edilen tecrübeler bu mesele üzerine Nurserir, mücerreb insan için cosso

61. Sayfa (Osmanlıca)

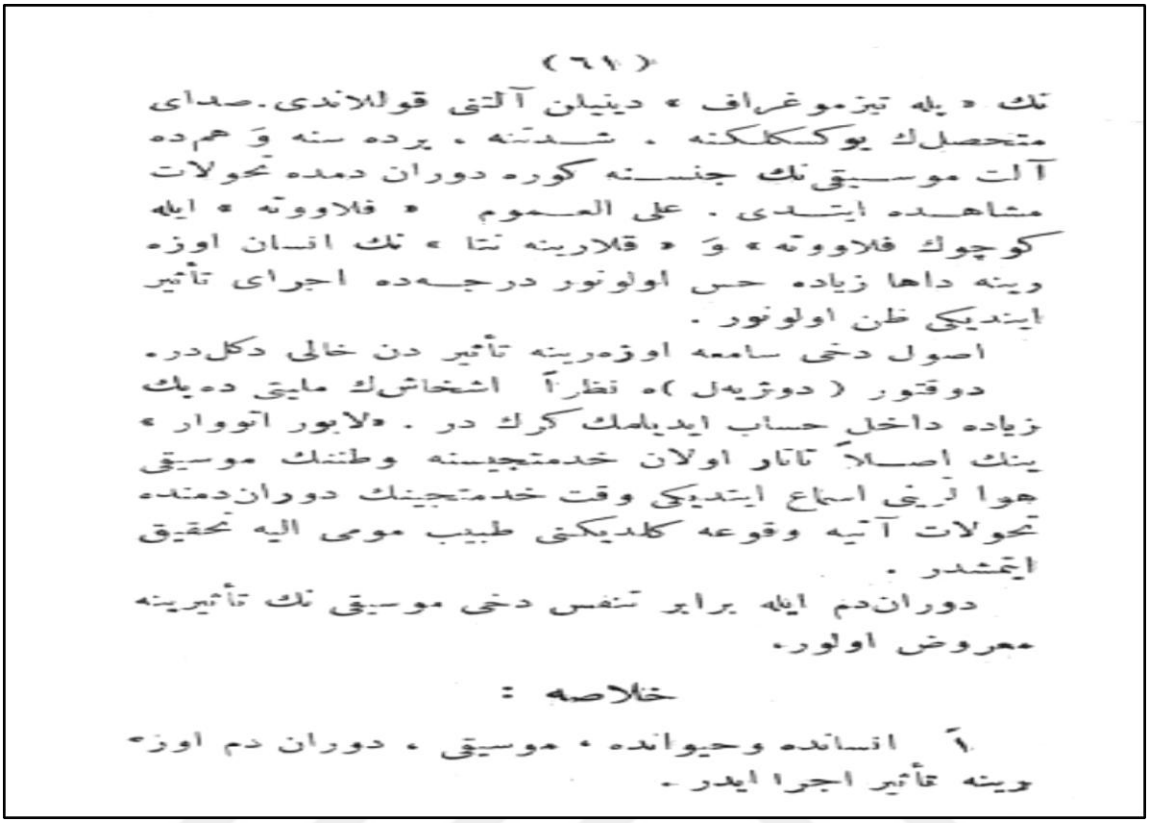

(٦١)

تك « يله تيزموغراف « دينيلن آلتى قوللاندى. صداى متحصل‌ك يوكسكلكنه . شدتنه ، پرده سنه وَ هم‌ده آلت موسيقى‌نك جنسنه كوره دوران دمده تحولات مشاهده ايتدى . على العموم « فلاووته « ايله كوچوك فلاووته « وَ « قلارينه نتا « تك انسان اوزه وينه داها زياده حس اولونور درجه‌ده اجراى تأثير ايتديكى ظن اولونور .

اصول دخى سامعه اوزه‌رينه تأثير دن خالى دكل‌در . دوقتور (دوژيه‌ل)« نظراً اشخاص‌ك مايتى ده‌يك زياده داخل حساب ايديلمك كرك در . «لابور اتووار « ينك اصلاً تاثار اولان خدمتجيسنه وطننك موسيقى هوا ئرينى اسماع ايتديكى وقت خدمتجينك دوران‌دمنده تحولات آتيه وقوعه كلديكنى طبيب مومى اليه تحقيق ايتمشدر .

دوران‌دم ايله برابر تنفس دخى موسيقى نك تأثيرينه معروض اولور .

خلاصه :

١ً انسانده وحيواندە ، موسيقى ، دوران دم اوزه وينه تأثير اجرا ايدر .

61. Sayfa (Çeviri)

Nun ‘Pletizmograf denilen aletini kullandı saday-ı mütehasıllın yüksekliğine şiddetine perdesine ve hem de alet-i musikinin cinsine göre Deveran-ı dem’ de tahabbğlaat müşahede etti, allelumun filavta ile küçük flavta ve klarnet-a nın insan üzerine daha ziyade his olunur derecede icrayı teesir ettiği zann olunur.

Usul dahi samia üzerine tesirden hali değildir. Doktor döjpel*e nazaran 5 hasın milliyetide 5 ziyade dahil*i hesap edilmek geretktir laboratuarını aslen tatar olan hizmetçisine vatanının musiki havalarını isma ettiği vakit hizmetçinin devra-ı deminde tahabülat-ı atiye vukua geldiğini tabib-i mumailey tahkik etmiştir

Devran-ı dem ile beraber teneffüs dahi musikinin tesirine maruz olur.

Hülasa

1: İnsanda ve hayvanda musiki deveran-ı dem üzerine tesir icra eder.

62. Sayfa (Osmanlıca)

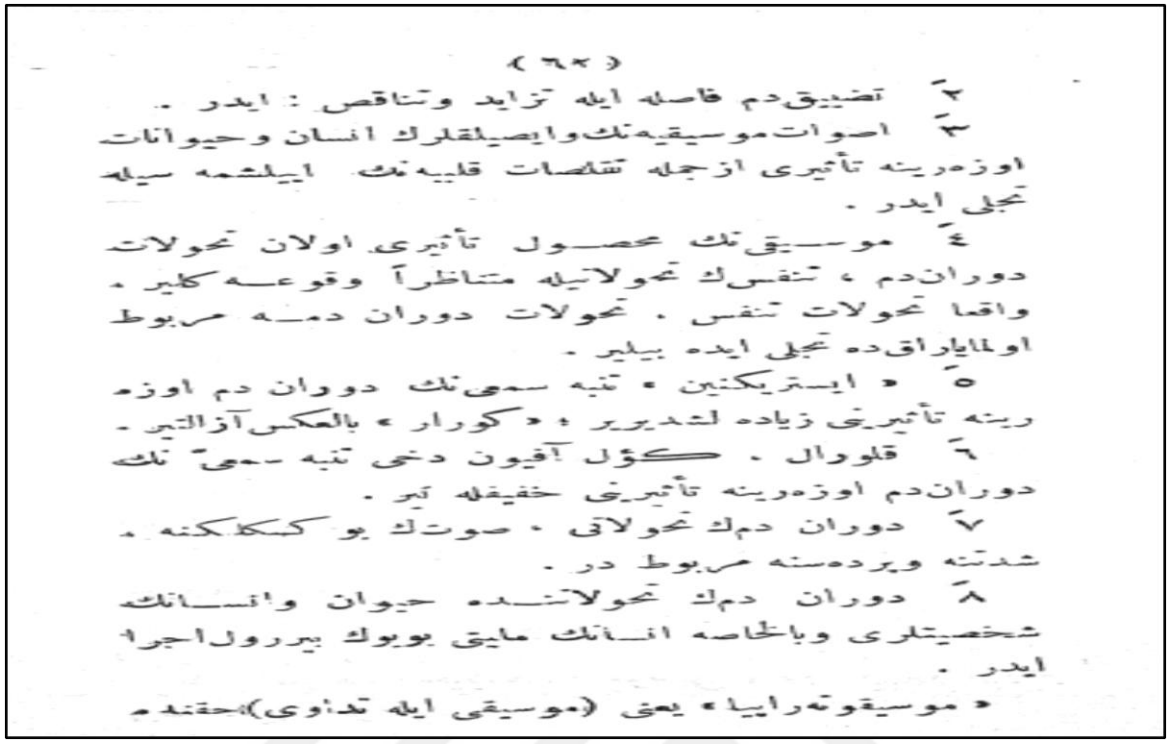

(٦٢)

٢ تضييق دم فاصله ايله تزايد وتناقص : ايدر .
٣ اصوات موسيقيه نك وايصيلقلرك انسان وحيوانات اوزه رينه تأثيرى ازجمله تشخصات قلبيه نك ايلشمه سيله تجلى ايدر .
٤ موسيقى نك محصول تأثيرى اولان تحولات دوران دم ، تنفس نك تحولاتيله متناظراً وقوعه كلير . واقعا تحولات تنفس ، تحولات دوران دمه مربوط اولمايارق ده تجلى ايده بيلير .
٥ « ايستريكنين » تنبه سمى نك دوران دم اوزه رينه تأثيرنى زياده لشديرير ، « كورار » بالعكس آزالتير .
٦ قلورال ، كؤل آفيون دنى تنبه سمى نك دوران دم اوزه رينه تأثيرنى خفيفله تير .
٧ دوران دمك تحولاتى ، صوتك يوكسكلكنه ، شدتنه ويرده سنه مربوط در .
٨ دوران دمك تحولاتنده حيوان وانسانك شخصيتلرى وباخاصه انسانك مايتى بويوك بيرول اجرا ايدر .
« موسيقوتەرابيا » يعنى (موسيقى ايله تداوى) حقنده

62. Sayfa (Çeviri)

2: Tazyik-i dem fasıla ile tezayüt ve tenakus

3: Asvat-ı musikiyenin ve ıslıkların insan ve hayvanat üzerine tesiri ez cümle tekallüsaat-ı kalbiyenin işlemesiyle tecelli eder.

4: Musikinin mahsul-i tesiri olan tahabülat-ı devran-ı dem teneffüsün tahabülatıyla mütenaziren vuku'a gelir vakaa tahabülat-ı teneffüs tahabülat-ı devna-deme merbut olmayarakta tecelli edebilir.

5: İsteriknin tenebbüh-i semninin deveran-ı dem üzerine tesirini ziyadeleştirir,kürar bi hakis azaltır.

6: Kloral, keuli ve afyon dahi tenebbüh-i seninin deveran-ı dem üzerime tesirini hafifletir.

7: Deveran-ı demin tahabbulatı saltin bu keskinkiğine şiddetine ve perdesine merbuttur.

8: Deveran-ı demin tahabbulatında hayvan ve insanın şahsiyetleri ve bilhassa insanın milliyeti büyük bir rol icra eder. 'musiku terabya yani musiki ile tedavi hakkında

63. Sayfa (Osmanlıca)

(٦٣)

درميان اولوتان افكار نه اولورسه اولسون بز شـونى
علاوه ايدبيليرز، كه بير عضويت ـ كرك عافيتده كركسه
مريض اولسون ـ اوزه رنده موسـيقي نك تأثيرينى هر
مطالعه ايتمك ايسـته ين بو تأثيرك عناصر عامله سنى تحليل
ايتمه يه مجبوردر. وزن، مه لوديا، آهنك، كرك تركيبات
مخصوصه سنه، كرك هر شخصك استعدادينه و بو مختلف
عناصر موسـيقيه نك تأثيرينه قارشى عرض ايتديكارى
درجة حسـاسـيته كوره مختلف صورتده اجراى فعل
ايدرلر.

مرتبة ثبوته واردير يلماسى مهم اولان جهت شودر، كه
يك قديم دن برى موجود اولديغى صحـائف سـابقه من
مطالعه سندن مستبان اولان (موسيقوتراپيا)؛ فنى وعملى
اولان اهميتنى محافظه ايتمكده در. بوجهتله (موسيقوتراپيا)
يى مطالعلره عرض ايتمك شـايان دقت و موجب نفع بير
ايش ايدى.

ختام ترجمه ١٢ كانون اول ١٩٠٦ مصر القاهره

63. Sayfa (Çeviri)

Dermeyan oluna efkar ne olursa olsun biz şunu ilave edebiliriz ki; bir uzviyet gerek afiyette gerekse mariz olsun üzerinde musikinin tesirini her mütala etmek isteyen bu tesirin anasır-ı amilesini tahlil etmeye mecburdur. Vezin, melodiya,ahenk gerek terekübat-ı mahsusasına gerek her şahsın istidadına ve bu muhtelif anasır-ı musikiyenin tesirine karşı arz ettikleri derece-i hassasiyete göre muhtelif surette icra-yı fiil ederler. Mertebe-i sübute vardırılması mühim olan cihed şudur ki; pek kadimden beri mevcud olduğu sahaif-i sabıkamız mütalasından müsteban olan "musiko terapya" fenni ve ameli olan ehemmiyetini muhafaza etmektedir. Bu cihedle musiki terapyayı metalilere arz etmek şayan-ı dikkat ve mucip-i nef bir iş idi.

Hitam-ı tercüme 12 kanun-ı evvel 1906 mısrulkahire.

3.2. “Musiki ile Tedavi” Adlı Eserin Değerlendirmesi

“Musiki ile Tedavi” adlı eserde; musikinin “şizofren, evham, asabilik” gibi hastalıkların tedavi edilmesinde kullanıldığı ve hastalarda önemli bir iyileşme ve rahatlama sağladığı ifade edilmektedir. Özellikle büyük hastanelerde ruh ve sinir hastalarını tedavi etmeye yönelik olarak odalar ve musiki takımları oluşturulduğundan bahsedilmektedir. Musiki odalarında hastaların tedavisi ile ilgili olumlu sonuçlar alınınca, ameliyat geçirmiş hastalar içinde “Musiki-Şinas Timarcı Hanımlar” adında gruplar oluşturularak tedavi edilmeye çalışılmış ve hastaların ateş ve ağrılarında önemli ölçüde iyileşmeler görülmüştür. Bu odalarda daha çok kemanla, ney vb. müzik aletleri ile terapi yapılmaya çalışılmış.

Bu bağlamda o dönemde H.S.K. imzası altında bir doktor tarafından yayınlanmış bir kitapçıkta “Hal-i afiyette bulunan kimselerin sinirlerine dokunan musiki, hastaların hevasına sükunet getirir” şeklinde ifade edilmektedir. Yine aynı kitapçıkta “hal-i afiyette olanlarda musikinin esmaıyla “kıramp”, zacret ,baş ağrıları, baş dönmeleri, baygınlık husule getirdiğinden bahsedilmektedir. Benzer şekilde “eğer musiki zinde ve şen olursa gözler parlar, yüze daha ziyade renk gelir, nabız sürat kesbeder. Bedenin harareti artar, kalp çarpar, hazım daha ziyade süratle icra olunur. Diğer taraftan eğer musiki muzlem ve batyı olursa gözler kapanır, çehre sararır, cildin taraveti azalır. Kan kalbe doğru çekilir, nabız daha zaif urur, teneffüs daha ziyade fasılalı ve daha uzun olur.” şeklinde anlatılmaktadır.

Cevdet eserinde musiki ile hastaların daha zinde ve enerjik olduklarından bahsetmektedir. Bu bağlamda musikinin “askerleri büyük yorgunluklara mütehammil kılar. (mehter), esna-yı faaliyetlerinde kuvvetlerini bir kat daha fazlalattırır” ifade edilmektedir. Hatta musiki ile “En küçük bir yorgunluktan imtina eden en nazik bir kadın, alat-ı musikiyenin tesirinde saatlerce taht-ı vals etmek için çare bulur hasıl-ı kelam, kayıkçılar, madenciler, gemiciler, takat-güzar işleri ile meşgul olurken teganni ederler.” şeklinde anlatılmaktadır.

Yine eserde Doktor H.S.K hastalıkların tedavisinde musikinin icrasına ait altı adet yöntemden bahsetmektedir.

1. Musiki ne kadar basit olursa ruhun ünsiyedde lisan-ı tabisi olur, ve az maarif-dide olan kimseler üzerine o nispette ziyade icrayı tesir eder.

2. Her memleketin bir milli melodisi bulunduğundan bu melodiye ne kadar yaklaşırsa o melodi millinin bulunduğu memleket halkı üzerine o derece beliğü't-tesir olur.

3. Musiki şahsın kabiliyet-i teessüresiyle mütenasip olmalıdır.

4. Tesir-i musiki kendisini yavaş yavaş hissettirmelidir bu vech ile bir malihülya (melankolik) için musiki evvela adacıo'dan (adagıo) başlamalıdır sonra andante müteakiben allegroya geçmelidir. Bir hadidü'lmizac için hareketler aksi tertib üzere icra olunmamalıdır.

5. Alat-ı musikiye takib olunan makasıd-ı devaiyegöre intihab edilmelidir.

6. Musiki sunuf-ı aliye üzerine, avam-ı nas üzerine olduğundan pek çok ziyade tesir icra eder.

Musiki ile tedavide sonucu sara hastalığından tedavi edildiğinden bahsedilmektedir. Bu bağlamda Marquet, Nabız-aşina olmak için Usul-i Nadide ünvanlı eserinde 1769 malihülyalıyı işfa etmek için usul-i tedavi-i atiyi dermeyan eder.

1. Dermanda sinirleri uyandırmalıdır
2. Onlara mütesavi yumuşak bir kuvvet vermelidir
3. Seyyalatı taksim ve sulbiyatı münkad kılmalıdır
4. Hülasa-i kelam öyle yapmalıdır ki seyyalat-ı beden mecra-yı mutadlarından yavaş yavaş cereyan etsinler.

Yine musikinin kedere iyi geldiği ifade edilmektedir. Bu bağlamda kuruntu ve korkuyu giderdiğinden bahsedilmektedir. Bu bağlamda "On dördüncü asırda Fransa'nın etıbba-yı meşhuresinden Doktor Fodere yazar: Musikiyi iki nokta-i nazardan itibara almalıyız. Yorgunluk almak ve eğlence nokta-i nazarında, bir de muharrik veya müsekkin-i deva olmak nokta-i nazarından". şeklinde ifade edilmektedir. Aynı şekilde "Muasırinden Porsmotlu Doktor Blackman, muvazene-i akliye hastalarına mahsus hastanelerde savti ve alati bir muzikoterayar yani müdavat-ı musikiye Teessüs ettiğini görmeyi arzu ederdi. Bu heyet mümtaz sanatkarlardan müteşekkil olacak ve bu bandoda en ziyade kemanlar bulunacak dedi. Zira bu alat-ı musikiye en yüksek kudret-i devaiyeye maliktir. Kemandan sonra rebap ve armoniyum gelir. Tabib-i mumaileyh ilave eder; kadınlar için tenorlar ve erkekler için sopraniler teganni ettirilir. Bas ve kontralto ancak bir hassa-i adiyeye maliktir" şeklinde musikinin hastaları tedavi etmede önemli bir rol oynadığından bahsedilmektedir.

Musikinin hasta üzerine tarz-ı tesiri pek mütenevvidir birçok deliler musikiye karşı bi-his ve tesir bulunurlar. Hasılı her insanın musikiden derece-i hattı, talim ve terbiyesinin derece-i umk ve ulviyetiyle mebsuten mütenasiptir. Tabib-i mumaileyh sözüne devam yine der ki; Hatta benim koleksiyonumda hastalarım tarafından yapılmış şarkılar güfteler ve musikiler ve hatta accompagnements mensler mevcuttur.

"Doktor Döbovazmon diyor ki; musikinin bazı kerre cinneti şifayab etmesi mümkündür. Musikiyi sevenler üzerinde teessürat-ı latife ika etmesi muhakkaktır musikinin tertip ve intizam-ı sadaisinin, timarhanelerin nizam ve asayişine tesiri itinaya gayrı layık değildir." şeklindeki ifadeler. Aşağıdaki yaşanılan örnek vakalarla desteklenmektedir.

"Tabip 1859'da Milan ve Latin'in Darüşşifası olan Senevrayı ziyaret ediyor musiki salonuna götürülüyor. Orada 12 hasta vardı. Bunlardan ekserisi meşguliyet-i mutadeleri ile meşgul görünüyordu nota iskemleleri derhal bir nısıf daire hattı üzerinde hazırlandı mümtaz bir musikişinas olan başmubassır takımın ortasında mevki aldı vazifeleri az şayan-ı emniyet olan ve inzibat maksadıyla musıka çaldırılan bu hastalara nezaret ve aynı zamanda bu şakirtlere idmanlarında yardım etmek olan iki tımarcı mubassıra muavenette bulunuyordu".

Adetleri takriben 30 olan nekahetli müzmin-maraz, saralı hasta, atedar, beliye, musikikârların her birinin icra edeceği kısm-ı musiki nota edilerek aletlerinin üstüne rapt edilmiş ve bu nota üzerine reks-i nazar-ı dikkat etmeleri şayan-ı dikkat bir derecede görülmüş idi. Bazıların gözünde bir hayat-ı fetanet leması meşhud idi. Diğerlerinin gözleri levamini kaybetmişti.

Musiki meleke-i hafızanın faaliyetini tahrik ederek mecnun üzerine icra-yı tesir eder. Her deli tesirat-ı musikiyeyi almaya müsteid değildir. Bazılarında etıbba, çarpınma ve zacred görmüşlerdir. Bu darüşşifada musikiye istidadın kadınlardan ziyade erkeklerde bulunduğu anlaşılmıştır. Kadın deli üzerinde bu babda edilen cehdler semeresiz kalmıştır.

Musikinin deva gibi istimali ancak "vezanya" ve 'nevroz' lara tatbik olunur. Bordo tımarhanesinde senede birkaç konser verilir hastalar en ziyade dans havalarından haz ederler. Tuluz'da Doktor Rovie basitüz-zekalara ve abdallara musikinin azimül-menfaa olabileceği itikadında bulunur

Musiki teallüm etmek imkânına asla destres olmaksızın musikiden haz alan kimselere yeni huzuzatın sebebi olur. Bu konserler bütünyansıyonerleri tarafından istima olunabilirdi.

Bunların cümlesi musiki ile az çok münbasıtu'r-ruh olurlardı bazılarında hal-i tenebbüh görüldü. Hiç biri şifayaab olmasını böyle bir vasıtanın istimaline medyun olmadı eğer cinneti adem-i kabiliyet şifa alameti olan felç-i umumi ile ihtilat etmese idi muhtemel ki Mösyö (sen) üzerinde icra olunan denemeler muvaffakiyetle takib olunurdu.Hastaları 'katalakpisya' yani cumudiyet halinden çıkarmak için musiki ekseriya istimal olunmuştur.

1810'da Doktor Döval 60 yaşında bir kadını tedavi için çağırdı. 30 seneden beri katalapisya nöbetlerine maruz idi ve birçok ilaç denedi. Surna çaldırdı. Neticesiz kaldı. Milli şarkılar teganni ettirdi. Bunlar hastanın dikkatini celp ettiyse de tehyic etmedi. Nihayet klarineta çaldırdı gayrı malum havalar hastanın üzerinde tesirsiz kaldı. Fakat kantikler onu (dinsel şarkı) onu her gün daha ziyade müteessir etti nihayet 4. Gün hastanın önünde Confitcor çalındı hasta kendiliğinden kalktı ve ellerini kavuşturdu. Doktor onu yürüttü dans ettirdi sonra evinin merdiveninden indirdi çıkarttı ve hasta iştigalat-ı mutadesine başladı.

Mumaileyh der ki; Hastalar ekseriya malihülyaya düşüyor ve adeta serhoşluk tesiri ile sızmış gibi akıl ve muhakeme istimali iktidarlarını gaip ediyorlardı birçoklarında musiki için bir iştiyak-ı azim vardı bir halde ki hoşlarına giden bir havanın ilk perdeleri tanin-saz olur olmaz fırlayarak kalkıyor meserret nameleri atarak bitap ve tüvan ve nim perde düşünceye kadar raks ediyorlardı.

Humma ve hezeyan konser esnasında daima münkati olurdu ve musiki hastaya o kadar zaruri olmuş idi ki geceleri yanında bulunan adama şarkı çağırtırdı.Herder bir hummayı 'anjuotenyai' yi müteakip tecennün etmiş olan bir genç kızı şarkılarla tedavi etmiştir.

Eserde bazı doktorların cerrahi operasyon sonrasında da tedavi için musikiyi kullandıklarını ifade etmektedir. Bununla ilgili örnekler vermektedir. Mülasaikelam topçu taburu ser cerrahı doktor Terren güzaz-ı cerihiye müptela bir hastayı tedavi etmişti, muma-iley musiki vasıtasıyla avarız ın aşikar bir derecede iyileşmesini istihsal ettiğini temin ediyor.

Tisso, *sinirler ve hastalıkları* ünvanlı kitabından kızamık hastalığını müteakip ancak işittiği ulvi bir musikinin kendisine verdiği haz sayesinde mümkati olan bir hal-i inhizale müptela bir genç görmüş olduğunu söyler.

Bonne 1683 ve Bağlivi 1669 Nikrise müptela hastaların hali tesir-i musiki ile iyileştiği fikrini teyid eder. Kesner, 8 gün alat-ı musiki sadalarıyla raks ettirerek prens Alber Döbahyer

i nikris i muannit den şifayab etmiştir prens pek çok terlemiş, evca-ı nikrisiyeden kurtulmuştur.

Yine eserde "Effets et influence de la Musigue" yani *musikinin asar ve tesiri* ünvanlı kitabında keyfiyet-i atiyeyi hikaye eder. Bu bağlamda Dilsizler ve mefluç afazya müftelaları musikinin terafük-ü sayesinde bazı kelimat heceleyebilmişlerdir. Doktor (frankel hooçvaret) böyle 5 vaka zikreder. Bazı engerek yılanlarının letgalarına (sokmalarına)karşı flavtanın, udun Elhan-ı ahenk darı muvaffakkatıyla istimal olunurdu.

Aynı şekilde Teodoz (359-395) genç çocuklara ilmi musikiyi talim ettirdi ki indelhace kendisinin hiddet ve gazaplarını teskin edebilsinler. 1623 te 4. Amor kardeşlerini Katliam etmeyi istediği bir sırada musikinin tesiri ile bunların kanına girmemeye karar vermiştir.

Genel olarak musikinin hastalarda gözle görünür bir iyileştirme sağladığı vurgulanmaktadır. Bu bağlamda aşağıdaki örnekler verilmektedir. "Keskin ve gürültülü bir musiki faaliyet-i devran-ı demi hisolunur,derecede arttırır gözler daha ziyade ve parlak olur, çehreye kan gelir kafe-i itiyat-ı beden gayri ihtiyari bir raşa hisseder ve nabızlarında arada sırada adem-i intizam hasıl olan kimselerden nabız pek aşikar bir derecede ıttırad kesp eder. Tambur namatı isma olunduğu bir sırada açılan bir verit den kanın daha ziyade çabuk aktığını Haller zaten işar etmiştir".

Son olarak; "Devran-ı dem ile beraber teneffüs dahi musikinin tesirine maruz olur". şeklinde bir ifade ile aşağıdaki hususlar belirtilmektedir.

1. İnsanda ve hayvanda musiki deveran-ı dem üzerine tesir icra eder.

2. Tazyik-i dem fasıla ile tezayüt ve tenakus

3.Asvat-ı musikiyenin ve ıslıkların insan ve hayvanat üzerine tesiri ez cümle tekallüsaat-ı kalbiyenin işlemesiyle tecelli eder.

4.Musikinin mahsul-i tesiri olan tahabülat-ı devran-ı dem teneffüsün tahabülatıyla mütenaziren vuku'a gelir vakaa tahabülat-ı teneffüs tahabülat-ı devna-deme merbut olmayarakta tecelli edebilir.

5.İsteriknin tenebbüh-i semninin deveran-ı dem üzerine tesirini ziyadeleştirir,kürar bi hakis azaltır.

6.Kloral, keuli ve afyon dahi tenebbüh-i seninin deveran-ı dem üzerime tesirini hafifletir.

7.Deveran-ı demin tahabbulatı saltin bu keskinkiğine şiddetine ve perdesine merbuttur.

8.Deveran-ı demin tahabbulatında hayvan ve insanın şahsiyetleri ve bilhassa insanın milliyeti büyük bir rol icra eder. ‘musiku terabya yani musiki ile tedavi hakkında

Dermeyan oluna efkar ne olursa olsun biz şunu ilave edebiliriz ki; bir uzviyet gerek afiyette gerekse mariz olsun üzerinde musikinin tesirini her mütala etmek isteyen bu tesirin anasır-ı amilesini tahlil etmeye mecburdur. Vezin, melodiya,ahenk gerek terekübat-ı mahsusasına gerek her şahsın istidadına ve bu muhtelif anasır-ı musikiyenin tesirine karşı arz ettikleri derece-i hassasiyete göre muhtelif surette icra-yı fiil ederler. Mertebe-i sübute vardırılması mühim olan cihed şudur ki; pek kadimden beri mevcud olduğu sahaif-i sabıkamız mütalasından müsteban olan “musiko terapya” fenni ve ameli olan ehemmiyetini muhafaza etmektedir. Bu cihedle musiki terapyayı metalilere arz etmek şayan-ı dikkat ve mucip-i nef bir iş idi.

SONUÇ

İnsan yaşamında etkili ve güçlü bir iletişim aracı olarak müzik, sadece ruhsağlığı bozuk olanlara değil, aynı zamanda sağlıklı olanları da rahatlatmakta ve yaşama sevinci vermektedir. Genellikle insanlar duygularını müzikle kendilerini daha iyi ifade edebilmektedirler. Müzik, kendine özgüanlam ve dili ile evrensel bir özelliğe sahip dünyadaki tek ortak dildir.

İnsanoğlu yaşamının her döneminde yaşama sevinci ve huzur veren bir güç olarak müziğin insan ruhunda önemli bir yere sahip olduğuna inanmıştır. Bu nedenle insanoğlu, yüzyıllar boyunca çeşitli hastalıkların tedavisinde alternatif ve destekleyici bir tedavi olarak müziği bir terapi ve tedavi türü olarak kullanmıştır.

Alternatif ve destekleyici bir tedavi olarak müzik;*"psiko-fizyolojik stres, ağrı, kaygı ve izolasyonun azaltılmasıyla bir davranış farklılığı yaratma ve duyguları değiştirmede"* önemli bir faktör olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca müzikle tedavide; *"insanın yaşam kalitesini geliştirme, kendini ifade gücünü artırma, rahatlamayı öğretme, zorluklara karşı mücadele etmede yardımcı olma ve doğal bir çevre sağlama*" gibi hedefler amaçlanmaktadır.

Müziği bir tedavi yöntemi olarak uygulamada temel amaç; unutulmuş duyguları yeniden uyarmak ve yeni duygular üreterek kişinin içinde bulunduğu hali değiştirmek ve sağlıklı yaşama şartlarına uyum sağlamak olarak belirtilmektedir.

Bu konuda yapılan çalışmalarda müzik ile otistik, pasif, stresli, depresyonu olan kişiler ile spastik, engelli kişilerde hem duyguların değişmesi şeklinde hem de egzersiz vasıtası ile hareket kabiliyetinin gelişmesi yönünde olumlu terapi etkileri sağlandığı gözlemlenmiştir.

Bu bağlamda Abdullah Cevdet'in "Müzik ile Tedavi" adlı eseri incelediğinde genel olarak müzik ile tedavi konusunda şu sonuçlar çıkarılabilir:

- İlk olarak döneme ait müzikle tedavi yöntemleri açığa çıkartılmıştır.
- Bu dönemde *"neşe, keder, kahramanlık, korku, cesaret, ümit, ümitsizlik"* vb. duygular müzikle ifade edilmeye ve anlamlandırılmaya çalışılmıştır.
- Müzik tüm canlıların hayatın her döneminde önemli bir yer tutmaktadır.

- Müziğin öncelikle insan ruhunun iyileştirilmesinde kullanılması, daha sonra diğer hastalıkların tedavisinde alternatif ve destekleyici bir yöntem olarak kullanılabileceği belirtilmiştir.
- Müzikteki makamlar her hastalığın çeşidine göre farklı şekillerde tedavi sağlamaktadır.
- Müzik insan ruhundaki kan dolaşımını hızlandırmaktadır.
- Musiki ile tedavi yöntemi çok eski çağlardan günümüze kadar gelen bir tedavi yöntemi olarak kabul edilmektedir.
- Müzikte ritimin önemi çok büyüktür,ruh haline göre daha hızlı veya daha yavaş çalınması bile müziğin tedavi yöntemlerinde uygulanabilmektedir.
- Osmanlı döneminde özellikle su ile tedavi yöntemi uygulanmıştır.
- Ruhsal hastalıkların en büyük sebeplerinden biri hayata tutunamamak olarak belirtilmektedir. Müzik bu anlamda kişilerin hayata karşı olayların tutumunda daha pozitif bakmalarına yardımcı olur.
- Müzik ile tedavi yöntemi çok eskilerden günümüze kadar gelmiş olsada çoğu hastanede halen uygulanamamaktadır.

Görüldüğü üzere müziğin insan psikolojisinde ve fiziksel olarak da meydana getirdiği olumlu etkileri göz önüne alındığında; icra edilen vakit ve makama bağlı olarak çoğu hastalığın tedavi edilmesinde ve sağlıklı bireylerin sağlık hallerinin devamını sağlamada rol oynayan çok önemli bir tedavi özelliği gösterdiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Bu çalışmada yer verilen bilgiler ışığında geçmişten bugüne Türk Musikisi ile yapılan müzikle tedavinin günümüzde de uygulanabilirliği ve yaygınlaşması gerektiği açıkça görülmektedir.

Ülkemizde müzikle terapinin daha geçerli bir hal alması, ve yaygınlaşması amacıyla; ilkel kabilelerden, günümüze kadar kullanılmış tüm müzikle terapi yöntemlerinin sonuç değerlendirmesi yapılarak geliştirilmesi ve daha kolay ulaşılabilir bir hale getirilmesi insanlığa son derece faydalı olacaktır. Bunun için de hem müzikal hem de tıbbi anlamda uzman kişiler tarafından hazırlanması gereken (müzik terapisti görev tanımlaması, eğitim programı, çalışma alanları gibi unsurları içeren) bir sertifika programı olması gerekmektedir.

Bu bağlamda böyle bir girişimin müziğimizin tedavi edici yönünü kullanarak insanlığa verilecek büyük bir hizmetin yanında; zengin müzik kültürümüze sahip çıkmak ve aktarımını

sağlanmak, ayrıca da Türk Müziği'nin tüm dünyaya tanıtılması adına da büyük bir adım olacağını belirtmek gerekir.

Bu çalışma da müziğin alternatif bir tedavi yöntemi olarak kullanılması için öncelikle kendi tarih ve kültürümüzde var olan kaynak ve uygulamaların gün yüzüne çıkartılması gerektiği açıkça ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda Abdullah Cevdet'in "Müzik ile Tedavi" adlı eserinin, transkripsiyonu yapılmış ve alan yazında kaynak olarak kullanılmasına imkan sağlanmıştır. Ayrıca bu kaynakla müzikle hastalıkları tedavide etmede kullanılabilecek yöntemler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yine bu çalışmanın alanda yapılacak yeni araştırmaları teşvik etmesi ve yol göstermesi beklenmektedir.

KAYNAKÇA

AK, A. Ş. (2013). Avrupa ve Türk-İslâm Medeniyetinde Müzikle Tedavi Tarihî Gelişimi ve Uygulamaları, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

ALKAN, Necati (2005). "The Eternal Enemy of Islam: Abdullah Cevdet and the Baha'iReligion". *Bulletin of the School of Oriental and African Studies 1(68)*: 1-20.

ARSLAN, H., (2015). "Müzik Terapi ve Dini Müzik", *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 8 (16), s.103-127.

BİRKAN, Z. Işıl (2014). Müzikle tedavi, Tarihi gelişimi ve Uygulamaları, *Akupunktur ve Tamamlayıcı Tıp Dergisi,* Ankara.

CEVDET, Abdullah (2010). Musiki,3.Baskı, PegemA, Ankara.

ÇELİK, P., SARI, M. M. ve YILDIRIM DOĞRU, S. S. (2015). "Türkiye'de ve Avrupa'da 2000-2013 Yılları Arasında Özel Gereksinimli Çocuklarla İlgili Yapılmış Olan Müzik Eğitimi Çalışmalarının Değerlendirilmesi".

https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/45048006/makale_pinar.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1554466959&Signature=5%2FpqeT9t6EsGI2dnJjqbVBprbbA%3D&responsecontent-disposition=inline%3B%20filename%3Dmak.pdf adresinden 05.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

ÇOBAN, Adnan (2005). "Müzik Terapi" Timaş Yayınları.

EREN, B. (2012). "Müzik Eğitiminde Kaynaştırma Uygulamaları ve Orff-Schulwerk", *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2*(2), s.14-25.

ERER, S. ve ATICI, E. (2010). "Selçuklu ve Osmanlılarda Müzikle Tedavi Yapılan Hastaneler", *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi,* S.36 (1), s.29-32.

GENÇEL, Ö. (2006). Müzikle tedavi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 14*(2), 697-706.

GÜNER, Süleyman Sırrı (2007). "Müziğin Tedavideki Yeri ve Şekli", *Karadeniz Araştırmaları Dergisi,* Sayı 12, s. 99-112.

GÜVENÇ, R.O. (1999). Türk Müzik Terapi Geleneği Osmanlı, Yeni Türkiye Yayınları,Cilt:10, Ankara.

HANİOĞLU, Şükrü (1981). *Bir Siyasal Düşünür Olarak Abdullah Cevdet ve Dönemi*, Üçdal Neşriyat, İstanbul:

KALENDER, Ruhi (1990). Ruh Hastalıkları Tedavisinde Musiki, Cilt:31 Sayı: 1. DOI: 10.1501/Ilhfak_0000000761 Yayın Tarihi:1990

KARAMIZRAK, Neslihan (2014). "Ses ve Müziğin Organları İyileştirici Etkisi",*Koşuyolu Heart Journal*, 17(1), s. 54-57. DOI: 10.4274/khj.4775.

KILIÇ Akça, N.,& TAŞÇI, S. (2013). "Kaşıntı Kontrolünde Kullanılan Nonfarmakolojik Yöntemler", *TAF Prev MedBull, 12*(3), 359- 364.

KÖYEL, Yağmur (2017). "6-16 Yaş Okul Çağı Kekeme Çocuklarda Kekemelik Tedavisine Ek Olarak Müzik Eğitiminin Ritim Algısı ve Tedavi Sürecine Etkisi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir,2017.

ÖZGE, Gençel (2006). "Müzikle Tedavi", *Kastamonu Eğitim Dergisi,* Cilt:14 No:2, Ekim 2006, s.697-706.

SEKMEZ, Dilek (2018). "Abdullah Cevdet Düşüncesinde Ahlak", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli ÜniversitesiSosyal Bilimler EnstitüsüFelsefe Anabilim DalıYüksek Lisans Tezi, Nisan 2018

ŞENGÜL, Enver (2008). "Kültür Tarihi İçinde Müzikle Tedavi ve Edirne Sultan II. Bayezid Darüşşifası" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Bölümü, Edirne.

TANSU, Yunus Emre (2002). "Batıcı Düşüncenin Etkili Bir Sözcüsü Olarak İctihad Dergisi (1904-1932)", Yayınlanmamış Doktora Tezi,Hacette Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Ankara.

Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi, I. Cilt, Abdullah Cevdet kimdir? https://islamansiklopedisi.org.tr/abdullah-cevdet).

UÇANER, B.,& JELEN, B. (2015). “Müzik Terapi Uygulamaları ve Bazı Ülkelerdeki Eğitimi”, *Folklor/Edebiyat, 21*(81), 35-46

YİĞİTBAŞ, M. S.,(1972). Musiki ile Tedavi, Yelken Matbaası, İstanbul.